

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 31.05.2024 yildagi 319-son

Кучга кириш санаси

10.06.2024

Қўшимча ахборот

Улашиш

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHKAMASINING QARORI

ELEKTR ENERGIYASI VA TABIIY GAZDAN FOYDALANISH QOIDALARINI TASDIQLASH TO'G'RISIDA

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoqilg'i-energiya resurslaridan foydalanish sohasida davlat nazorati samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 13-fevraldagi PQ-54-son [qarori](#) ijrosini ta'minlash hamda yoqilg'i-energiya resurslaridan samarali va oqilona foydalanish orqali iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohaning energiya samaradorligini oshirish, iste'molchilar tomonidan elektr energiyasi va tabiiy gazdan foydalanish qoidalariga rioya etilishi ustidan nazoratni yanada kuchaytirish maqsadida Vazirlar Mahkamasi qaror qiladi:

1. Quyidagilar:

elektr energiyasi iste'molchilari va ta'minotchi korxonalarning huquq va majburiyatlari hamda ularning javobgarligi;

elektr energiyasini ishlab chiqarish, uzatish, taqsimlash va iste'mol qilish ustidan davlat nazorati;

iste'molchilarni elektr tarmoqlariga ulash tartibi;

elektr energiyasi uchun hisob-kitoblarni amalga oshirish tartibini nazarda tutuvchi Elektr energiyasidan foydalanish qoidalari [1-ilovaga](#) muvofiq;

tabiiy gaz iste'molchilari va ta'minotchi korxonalarning huquq va majburiyatlari hamda ularning javobgarligi;

tabiiy gazga bo'lgan yillik ehtiyojni aniqlash tartibi;

iste'molchilarni tabiiy gaz tarmoqlariga ulash tartibi;

tabiiy gaz uchun hisob-kitoblarni amalga oshirish tartibi;

tabiiy gazdan oqilona, xavfsiz foydalanish va uni normalashni nazarda tutuvchi Tabiiy gazdan foydalanish qoidalari [2-ilovaga](#) muvofiq tasdiqlansin.

2. Energetika vazirligi O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi, Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi, Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahri hokimliklari hamda sohadagi tegishli tashkilotlar bilan birgalikda ushbu qarorning ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarda keng yoritilishini tashkil etsin.

3. O'zbekiston Respublikasi Hukumatining [3-ilovaga](#) muvofiq ayrim qarorlari o'z kuchini yo'qotgan deb hisoblansin.

4. O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi manfaatdor vazirliklar va idoralar bilan birgalikda o'zlari qabul qilgan normativ-huquqiy hujjatlarni ikki oy muddatda ushbu qarorga muvofiqlashtirsin.

5. Mazkur qarorning bajarilishini nazorat qilish O'zbekiston Respublikasi Bosh vazirining o'rinbosari A.J. Ramatov hamda energetika vaziri J.T. Mirzamahmudov zimmasiga yuklansin.

O'zbekiston Respublikasining Bosh vaziri A. ARIPOV

Toshkent sh.,
2024-yil 31-may,
319-son

Elektr energiyasidan foydalanish QOIDALARI

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Ushbu Qoidalar elektr energiyasini ishlab chiqarish, yetkazib berish va iste'mol qilish sohasidagi talablarni belgilaydi.

2. Mazkur Qoidalarda quyidagi asosiy tushunchalardan foydalaniladi:

avariya rejimi — elektr energetika obyektlarining ishlash texnologik parametrlarining yagona elektr energetika tizimi ishonchli ishlashining izdan chiqishiga va iste'molchilarga elektr energiyasini yetkazib berish cheklanishiga olib kelishi mumkinligiga yo'l qo'yib bo'lmaydigan tarzda chetga chiqishi;

blok-stansiyalar — iste'molchilarning yagona elektr energetika tizimiga bevosita yoki iste'molchilar tarmog'i orqali ulangan hamda operativ-dispatcherlik boshqaruvi tizimiga kiradigan elektr stansiyalari;

illyuminatsiya va lampalar shodasi — restoran, kafe, bar, savdo va xizmat ko'rsatish korxonalari tomonidan yon atrofidagi daraxtlarga, konstruksiyalarga osilgan illyuminatsiya va lampalar shodasi;

iste'molchining ulangan quvvati — iste'molchining elektr energiyasini ishchi kuchlanishga aylantiruvchi transformatorlarining va 1000 V dan yuqori kuchlanishli elektr dvigatellarning elektr tarmoqlariga ulangan jami quvvati;

ko'rsatkichlarni nazorat tartibida tekshirish (aylanib chiqish) — HETKning vakolatli xodimi tomonidan hisoblagichdan elektr energiyasining haqiqiy sarfi ko'rsatkichlarini olish va o'rnatilgan plombalarning butligini ko'zdan kechirish hamda bir vaqtning o'zida tegishli elektron dalolatnoma rasmiylashtirib, uni tegishli dasturiy ta'minot bazasiga kiritish. Elektr energiyasini hisobga olish va nazorat qilishning avtomatlashtirilgan tizimi (keyingi o'rinlarda — EHNAT) dasturi orqali olingan ma'lumotlar — aylanib chiqish deb hisoblanmaydi;

maishiy iste'molchilar — elektr energiyasidan maishiy ehtiyojlar uchun foydalanuvchi aholi;

mayning — turli kripto-aktivlarda yangi birliklar va komissiya yig'implari formatida mukofot olish imkonini beradigan taqsimlash platformasini ta'minlash va yangi bloklar yaratish bo'yicha faoliyat;

Oldingi tahrirga qarang.

maxsus tartibga ko'ra elektr energiyasi yetkazib beriladigan iste'molchilar — alohida xavfli hamda elektr energiyasining uzib qo'yilishi texnogen va avariya oqibatlariga olib kelishi mumkin bo'lgan uzluksiz texnologik jarayonga ega bo'lgan sanoat korxonalari, davlat hokimiyati oliy organlari uylari (O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati va Qonunchilik palatasi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi, Oliy sud va boshqalar), mintaqaviy suv quvurlari boshqarmalari, issiqlik va ichimlik suvi bilan ta'minlash tashkilotlari, sudlar va huquqni muhofaza qiluvchi organlar, harbiy qismlar, shoshilinch tibbiy yordam markazlari va davlat tibbiyot muassasalarining reanimatsiya bo'linmalari, metro va aeroport;

(2-bandning to'qqizinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

nazorat hisoblagichlari — elektr energiyasi sarfini nazorat qilish uchun foydalaniladigan va ko'rsatkichlari asosida alohida sexlar, texnologik liniyalar, ko'p energiya sarflaydigan uskunalar va bir necha oilalar yashaydigan xonadonlardagi alohida bir oila sarfini aniqlash imkonini beradigan hisoblash uskunasi;

nooqilona sarflash — elektr energiyasi sarfini kamaytirish imkoniyati bo'la turib, ushbu imkoniyatdan foydalanmasdan elektr energiyasi sarflanishi, shu jumladan, reaktiv quvvatni kompensatsiya qilmaslik;

reaktiv energiyaning iqtisodiy qiymati — oshib ketishi elektr energiyasi sifatining yomonlashuviga va elektr ta'minoti korxonasi tarmoqlarida energiya yo'qotish ortishiga olib keladigan reaktiv energiyaning eng maqbul qiymati;

reaktiv energiyasi — elektromagnit maydon hosil qilish uchun sarflanadigan energiya;

Regulator — O'zbekiston Respublikasi Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi;

samarasiz sarflash — elektr qurilmalarni hamda dvigatellarni ishlab chiqarish zarurati bo'lmagan holda jihozlarning unumsiz yoki behuda ishlashi oqibatida energiyaning to'g'ridan-to'g'ri isrof qilinishi;

subiste'molchi — HETK roziligi bilan iste'molchining elektr tarmoqlariga bevosita ulangan va iste'molchi bilan elektr ta'minoti shartnomasini tuzgan yuridik yoki jismoniy shaxs. Elektr energiyasi subiste'molchiga berilganda, iste'molchi mazkur Qoidalariga rioya qilish bo'yicha javobgar bo'ladi;

tashqi reklama va axborot obyektlari konstruksiyalari — ochiq maydonlarda joylashtirilgan maxsus, vaqtincha yoki statsionar inshootlarga, shuningdek, binolar, inshootlarning tashqi yuzalariga, devorlarga, tomlarga, panjaralarga, ko'cha jihozlari elementlariga, ko'chalar va yo'llarning qatnov qismida, avtomobil yoqilg'i quyish shoxobchalarida joylashtirilgan videoekranlar, elektron displeylar, media fasad va reklama ko'rinishidagi ma'lumotlarni aks ettiruvchi qurilmalar;

tizim operatori — yagona elektr energetika tizimi, magistral elektr tarmoqlari faoliyati texnologik rejimining tezkor-dispatcherlik boshqaruvini, shuningdek, uning boshqa davlatlar elektr energetika tizimlari bilan o'zaro hamkorligini ta'minlovchi vakolatli tuzilma ("Milliy dispatcherlik markazi" davlat unitar korxonasi);

to'lov hujjati — to'lov tizimining qoidalari bilan belgilangan tarkibga, rekvizitlar formatiga ega bo'lgan hamda elektron to'lovni amalga oshirish uchun zarur axborotni o'z ichiga olgan, elektron raqamli imzo bilan tasdiqlangan to'lov talabnomasi, to'lov topshiriqnomasi yoki elektron to'lov hujjati bo'lib, uning asosida HETKning hisobvarag'iga mablag'lar o'tkaziladi. Elektron to'lov hujjatlari orqali naqd pulsiz hisob-kitoblarni amalga oshirishda ularning elektron to'lovni amalga oshirish uchun zarur rekvizitlarni saqlagan holda qog'ozdagi shakli ham ta'minlanishi kerak;

cheklash — shartnomada nazarda tutilgan tadbirlarni amalga oshirish oqibatida muayyan vaqt oralig'i davomida, shuningdek, HETKning elektr tarmoqlarida fors-major holatlar tufayli paydo bo'lgan avariya rejimlari vaqtida iste'molchiga shartnomada belgilangan elektr energiyasini yetkazib berish miqdorining kamayishi;

elektr tarmog'i xo'jaligi obyektlari — elektr energiyasini uzatish va yetkazib berish uchun mo'ljallangan elektr energiyasi uzatish liniyalari, transformator podstantsiyalari, taqsimlash punktlari;

elektr tarmog'ining balans bo'yicha mansublik chegarasi — elektr tarmog'ining balans bo'yicha mansubligi bilan aniqlanadigan, HETK va iste'molchi o'rtasidagi elektr tarmog'ining bo'linish nuqtasi;

elektr ta'minoti korxonasi — HETKning tuman, shahar, iqtisodiy zona (sanoat zonasi) doirasida elektr energiyasini taqsimlash va sotish bo'linmasi yoki mazkur funksiyalarni bajaruvchi xususiy korxona;

elektr ta'minoti shartnomasi — iste'molchida kerakli uskunalar va elektr energiyasi iste'molini hisoblagichlar mavjud bo'lgan taqdirda, HETKga elektr tarmog'i orqali elektr energiyasini yetkazib berish majburiyatini yuklaydigan, iste'molchiga esa elektr energiyasi haqini to'lash, shuningdek, elektr energiyasi iste'molining shartnomada nazarda tutilgan rejimiga rioya qilish, o'z tasarrufida bo'lgan elektr tarmoqlarini ekspluatatsiya qilish, xavfsizligini hamda elektr energiyasi iste'moli bilan bog'liq bo'lgan o'zi foydalanadigan uskunalar va asboblarning soz holatda bo'lishini ta'minlashga doir chora-tadbirlarni bajarish majburiyatini yuklaydigan bitim;

elektr ta'minotining texnologik broni — texnologik jarayonni, ishlab chiqarish siklini tugallash uchun zarur bo'lgan elektr energiyasi yoki quvvati hajmi;

elektr energiyasi iste'molining shartnomadagi miqdori — elektr ta'minoti shartnomasida belgilangan va tegishli hisob-kitob davrida texnik shartlarga ko'ra ruxsat etilgan quvvat, elektr

qurilmalaridan foydalanilgan eng maqbul ish soatlari soni va ish kunlaridan kelib chiqqan holda hisoblangan elektr energiyasi (aktiv, reaktiv) miqdori;

elektr energiyasi iste'molchisi — elektr ta'minoti shartnomasiga muvofiq ishlab chiqarish va (yoki) maishiy ehtiyojlar uchun elektr energiyasidan foydalanuvchi yuridik yoki jismoniy shaxs;

elektr energiyasi sarfi hajmini hisobga olish uskunasi (keyingi o'rinlarda — hisoblagich) — iste'mol qilingan elektr energiyasining haq to'lanishi lozim bo'lgan hajmni ko'rsatuvchi texnik vosita;

elektr energiyasi sifati — elektr energiyasi parametrlarining milliy standartlari bo'yicha belgilangan talablarga muvofiqligi;

elektr energiyasi ta'minotidagi tanaffus (uzib qo'yish) — iste'molchiga elektr energiyasi yetkazib berishni to'xtatish, avtomatika qurilmalarining muvaffaqiyatli ishlashi tufayli yoki elektr energiyasi iste'mol qilishning cheklanishiga olib kelmaydigan, bir vaqtning o'zida bir nechta liniyalar bo'yicha elektr energiyasini oluvchi iste'molchilar uchun bitta yoki bir nechta elektr energiyasi yetkazib berish liniyalarining uzib qo'yilishi tufayli sodir bo'ladigan tanaffuslar bundan mustasno;

elektr energiyasini iste'mol qilish rejimi — ruxsat etilgan quvvat koeffitsiyentini ushlab turish, me'yoriy kuchlanishni saqlab turish, tarmoqda elektr energiyasi yo'qotishlarini me'yordan oshirib ketmasligini ta'minlash;

elektr energiyasini qabul qilgich (elektr qabul qilgich) — elektr energiyasini boshqa turdagi energiyaga aylantiradigan uskuna (elektr jihozlar). Kuch transformatorlari elektr qabul qilgich hisoblanmaydi;

elektr qurilmasi — elektr energiyasini ishlab chiqarish, transformatsiya qilish (transformator), uzatish, taqsimlash hamda uni energiyaning boshqa turiga aylantirish uchun mo'ljallangan mashinalar, apparatlar, elektr uzatish liniyalari va yordamchi uskunalar yig'indisi (ular o'rnatilgan inshootlar va binolar bilan birga);

energiya ta'minoti bo'yicha avariya bronlari — iste'molchilar faoliyati qisman yoki to'liq to'xtatilgan holda uskunalarni saqlash, insonlar hayotining xavfsizligini ta'minlash, avariya va qo'riqlash yoritgichlari, shamollatish, suv haydash, suv ta'minoti, isitish, yong'in xavfsizligi vositalari uchun zarur bo'lgan eng kam elektr quvvati miqdori yoki elektr energiyasi hajmi;

EHNATga mos keladigan hisoblagichlar — respublikaning har bir hududlarida joriy qilingan yagona CAS (Central AMI Systems — markaziy takomillashtirilgan o'lchash infratuzilmasi tizimi) tizimiga mos keladigan hisoblagichlar;

EHNAT tizimi qurilmalari — aloqa modullari, antenna, modem, sim-kartalar, konsentratorlardan iborat uskunalar majmui;

yagona elektr energetika tizimi — elektr energiyasini hosil qiluvchi korxonalar, magistral elektr tarmoqlari, hududiy elektr tarmoqlari majmui va tezkor-dispetcherlik markazi;

hisobga olish nuqtasi — elektr ta'minoti sxemasidagi nuqta, unda o'lchash asbobi (yoki hisobga olish tizimi) yordamida elektr energiyasi sarfining hajmi aniqlanadi;

hisobga olish tizimi — o'lchov transformatorlari, ikkilamchi zanjirlar, sinov bloklari, o'tuvchi klemmniklar va hisoblagichlardan tashkil topgan uskunalar majmui;

hisob-kitob davri — elektr energiyasi iste'molining sarfi (hajmi) aniqlanishi, iste'mol qilingan elektr energiyasi uchun iste'molchi va HETK o'rtasida o'zaro hisob-kitob qilinishi kerak bo'lgan vaqt davri (oy);

hisoblagichni ulanish sxemasini tekshirish — HETK va (yoki) O'zenergoinspeksiya vakolatli xodimi tomonidan instrumental usul bilan iste'molchining hisoblagich va o'lchov transformatorlarining ulanish sxemasi to'g'riligini tekshirish hamda bir vaqtning o'zida tegishli elektron dalolatnoma rasmiylashtirilib, uni tegishli dasturiy ta'minot bazalariga kiritish, dalolatnoma O'zenergoinspeksiya xodimi tomonidan rasmiylashtirilganda tegishli dasturiy ta'minot bazalariga kiritish uchun uni HETKga taqdim etish;

hisoblagich yoki EHNAT bazasi xotira ma'lumotlari — hisoblagichning xotirasida hamda EHNAT ma'lumotlarni saqlash bazasida (serveri) saqlab turiladigan barcha ma'lumotlar majmui;

HETK — viloyat, tuman (shahar), iqtisodiy zona (sanoat zonasi) doirasida elektr ta'minoti shartnomasi asosida iste'molchilarga elektr energiyasini sotish va taqsimlash huquqiga ega bo'lgan yuridik shaxs.

3. Iste'mol qilingan elektr energiyasini hisobga olish uchun o'lchash vositasi metrologik qiyoslashdan o'tganligi to'g'risida sertifikatga ega bo'lgan EHNATga mos keladigan hisoblagichlar qo'llaniladi.

“Hududiy elektr tarmoqlari” AJ va HETKlar vakolatli xodimi iste'molchilar bilan birgalikda zarur hollarda, iste'mol qilingan elektr energiyasining amaldagi miqdorini aniqlash uchun ulardagi hisoblagich (maishiy iste'molchilardan tashqari) ko'rsatkichlarini va hisoblagichlarning ulanish sxemasini tekshirib ko'radi. Iste'molchi tomonidan elektr energiyasi sarfi to'g'risida HETKga belgilangan shakl bo'yicha bevosita o'zi, faks, elektron yoki pochta aloqasi orqali taqdim etilgan hisobot yuridik shaxslar hamda tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi jismoniy shaxslar uchun iste'mol qilingan elektr energiyasining amaldagi hajmini aniqlash uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

EHNATning joriy etilishi munosabati bilan iste'molchilarning hisoblagichlaridagi ko'rsatkichlari avtomatlashtirilgan tizimning texnik parametrlariga muvofiq yoki iste'molchining buyurtmasi bo'yicha yozib olinadi.

HETK shaxsiy hisobvaraqlar va hisoblagichlarning holati haqida batafsil ma'lumotlar doimiy asosda shakllantirilishini va idoralararo elektron hamkorlik qilish tizimiga real vaqt rejimida yuborilishini ta'minlaydi.

4. Iste'molchi o'ziga tegishli elektr tarmoqlariga kuchlanishi 1 000 V gacha bo'lgan qo'shimcha elektr qurilmalarini ruxsat etilgan quvvat miqdori doirasida ulashi mumkin.

Oldingi tahrirga qarang.

5. Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Elektr energiyasi, neft mahsulotlari va gazdan foydalanishni nazorat qilish inspeksiya (keyingi o'rinlarda — O'zenergoinspeksiya) xodimlari elektr energiyasidan samarasiz va nooqilona foydalanish, elektr energiyasini iste'mol qilish rejimiga rioya qilmaslik va elektr qurilmalarining avariya xavfini tug'diradigan yoki odamlar hayotiga xavf soladigan qoniqarsiz texnik holati hamda elektr tarmoqlariga noqonuniy ulanish, shuningdek, hisoblagichlarga qasddan shikast yetkazganlik, hisoblagichlar ko'rsatkichlarini o'zgartirish maqsadida ularga tashqaridan aralashish holatlari aniqlanganda, tegishli HETKga yoki iste'molchiga ushbu elektr qurilmalar elektr energiyasi ta'minotini to'xtatib qo'yish to'g'risida majburiy ko'rsatma berish huquqiga ega.

(5-bandning birinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

O'zenergoinspeksiya tomonidan iste'molchida elektr energiyasidan nooqilona foydalanganlik, elektr energiyasini tejash bo'yicha tashkiliy-texnik tadbirlarni bajarmaslik, texnik shart talablari bo'yicha qayta tiklanuvchi energiyasi manbalarini joriy etmaslik holatlari aniqlangan taqdirda (tegishli imzolangan dalolatnomaga muvofiq), HETK ushbu holatdan kelib chiqqan holda elektr energiyasi iste'molining shartnomadagi miqdorini kamaytirishga haqli.

6. HETKga elektr tarmog'i xo'jaligi obyektlaridagi avariylarning oldini olish va bartaraf etish yoki odamlar xavfsizligini ta'minlash ishlari bilan bog'liq kechiktirib bo'lmaydigan chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur bo'lganda, iste'molchi bilan kelishmasdan va uni ogohlantirmasdan, biroq uni darhol xabardor qilgan holda elektr energiyasini uzatishni uzib qo'yish yoki cheklashga ruxsat etiladi.

7. Obyektning elektr ta'minoti loyihasida ko'zda tutilgan zaxira manbaini avtomatik ishga tushirish, ta'minot manbaini qayta ulash yoki chastotali avtomatik yuksizlantirish vaqtida elektr energiyasining uzib qo'yilishi (sabablaridan qat'i nazar) elektr ta'minotida tanaffus deb hisoblanmaydi.

8. Vakolatli davlat organlari maxsus qoidalar bo'yicha foydalaniladigan elektr qurilmalarini qonunchilik hujjatlariga muvofiq energetika nazoratidan o'tkazadi.

Elektr tarmoqlari, qurilmalar, asboblarning texnik holatiga va ularni ekspluatatsiya qilishga qo'yiladigan talablar, shuningdek, ularga rioya etilishini nazorat qilish tartibi elektr energetika sohasidagi qonunchilik hujjatlari bilan belgilanadi.

9. O'zenergoinspeksiya va uning hududiy boshqarmalari tomonidan davlat nazoratining amalga oshirilishi iste'molchilarni o'zlari ekspluatatsiya qilayotgan elektr tarmoqlari, asboblari va uskunalarning zarur texnik holati va xavfsizligi ta'minlanishi, elektr energiyasi iste'molining belgilangan rejimiga rioya etilishi uchun javobgarlikdan, shuningdek, elektr energiyasidan foydalanish paytida paydo bo'ladigan avariylar, yong'inlar, hisoblagichlarning nosozliklari va boshqa qoida buzarliklar to'g'risida HETKni darhol xabardor qilish majburiyatidan ozod qilmaydi.

10. Umumiy foydalanishdagi elektr tarmoqlariga o'zboshimchalik bilan ulanish yoxud hisoblagichlarga, shu jumladan ularning plombalariga qasddan zarar yetkazish yoxud hisoblagichlarning ko'rsatkichlarini o'zgartirish maqsadida ularga tashqaridan aralashish yo'li bilan o'g'rilik sodir etgan, elektr energiyasining behuda sarflanishiga yo'l qo'ygan va O'zenergoinspeksiya ko'rsatmalarini bajarmagan iste'molchilar qonunchilikda belgilangan tartibda javobgarlikka tortiladilar.

2-bob. Elektr energiyasi iste'molchilarining huquq va majburiyatlari

11. Elektr energiyasi iste'molchilari quyidagi huquqlarga ega:

o'z elektr qurilmalarini texnik shartlarga muvofiq elektr tarmoqlariga ulash;

sifat ko'rsatkichlari davlat standartlariga muvofiq bo'lgan elektr energiyasini olish;

elektr energiyasini yetkazib berishning to'xtatib qo'yilishi sabablari to'g'risida belgilangan tartibda axborot olish;

HETKga ular iste'mol qiladigan elektr energiyasi hajmlarining o'zgartirilishi to'g'risida belgilangan tartibda takliflar kiritish. Bunda elektr energiyasining shartnomadagi hajmini o'zgartirish bo'yicha taklif mo'ljallanayotgan hisobot oyi boshlanishidan 10 kun oldin berilishi kerak;

elektr energiyasi to'liq hajmda yetkazib berilmasligi yoki sifat ko'rsatkichlari milliy standartlariga muvofiq bo'lmagan elektr energiyasi yetkazib berilishi oqibatida HETK yoki elektr ta'minoti korxonasi tomonidan yetkazilgan zararlarni belgilangan tartibda qoplashni talab qilish;

elektr ta'minoti shartnomasi bekor qilinganda foydalanilmay qolgan elektr energiyasi miqdori uchun to'langan mablag'ni qaytarishni talab qilish;

qonunchilik hujjatlariga muvofiq bir taraflama tartibda elektr ta'minoti shartnomasini bekor qilish;

elektr energiyasi yetkazib berilishi asossiz ravishda to'xtatilganda, yetkazilgan zararni qoplashni talab qilish;

elektr ta'minoti shartnomalarini tuzish va bajarishda yuzaga kelayotgan nizolarni hal etish uchun sudga yoki bo'ysunishi bo'yicha yuqori tashkilotga, mansabdor shaxsga murojaat qilish.

Elektr energiyasi iste'molchilari qonunchilik hujjatlariga muvofiq boshqa huquqlarga ham ega bo'lishi mumkin.

12. Elektr energiyasi iste'molchilari quyidagilarga majbur:

HETK tomonidan belgilangan elektr energiyasini iste'mol qilish rejimiga rioya etish;

foydalanilgan elektr energiyasi uchun o'z vaqtida haq to'lash;

ishlatilayotgan elektr qurilmalari, asboblari va asbob-uskunalarning zarur texnik holatini va iste'molchilarning elektr qurilmalarini ekspluatatsiya qilishda xavfsizlik texnikasi qoidalariga rioya qilinishini ta'minlashga, HETK yoki elektr ta'minoti korxonasiga elektr asbob-uskunalarini, hisoblagich va o'lchov transformatorlarining nosoz holati, ulardagi o'rnatilgan plombalarning buzilganlik holatini ko'rganda, elektr ta'minoti korxonasiga xabar qilish;

ishlab chiqarilayotgan mahsulot va ko'rsatilayotgan xizmat birligiga elektr energiyasi sarfi me'yorlarini ishlab chiqish va belgilangan tartibda tasdiqlash (maishiy iste'molchilardan tashqari);

elektr energiyasini iqtisod qilish bo'yicha yillik tashkiliy-texnik chora-tadbirlarni tasdiqlash hamda ularni ijrosini ta'minlash (maishiy iste'molchilardan tashqari);

elektr energiyasidan oqilona foydalanish chora-tadbirlarini amalga oshirish;

O'zenergoinspeksiyaning ko'rsatmalarini o'z vaqtida bajarish;

Elektr qurilmalarining tuzilish qoidalari talablariga rioya etish;

belgilangan tartibda HETK va O'zenergoinspeksiya xodimiga xizmat guvohnomalari bo'lgan taqdirda, sutkaning istalgan vaqtida hisoblagich ko'rsatkichlarini yozib olish va ularning holati, ulanish sxemalari va qurilmalarini ko'rikdan o'tkazish uchun to'sqinliksiz borib ko'rish imkonini berish (maishiy iste'molchilardan tashqari);

yil mobaynida yangi ishga tushiriladigan elektr qurilmalaridan foydalanish boshlanishidan kamida bir oy oldin (maishiy iste'molchilardan tashqari) elektr energiyasining zarur miqdori uchun HETKga buyurtmanoma berish;

kelgusi yil uchun elektr energiyasiga bo'lgan ehtiyojni aniqlashda elektr energiyasini elektr tarmoqlaridan uzatishda, ishlab chiqariladigan mahsulotning (ishlar turlarining) texnologik jarayoni ishlab chiqarish ehtiyojlariga, ishlab chiqarish binolari va ma'muriy binolarni yoritishga, isitishga, shamollatishga elektr energiyasi sarfini, shuningdek, ushbu elektr tarmoqlariga ulangan subiste'molchilarning ehtiyojini hisobga olish (maishiy iste'molchilardan tashqari);

ruxsat etilgan quvvati 50 kVt va undan ortiqni tashkil etgan barcha iste'molchilar (maishiy iste'molchilardan tashqari) reaktiv energiyani kompensatsiyalovchi qurilmalarni o'rnatishga va ushbu qurilmalarni soz holatda ishlab turishini ta'minlash;

ishlab chiqariladigan mahsulot va ko'rsatiladigan xizmatlar birligiga sarflanadigan elektr energiyasining belgilangan me'yorlardan oshmaslik;

qonunchilikda belgilangan tartibda va muddatda majburiy energetika tekshiruvi (energoaudit) va ekspertizani o'tkazish;

ishlab chiqariladigan mahsulot va ko'rsatiladigan xizmatlar birligiga sarflanadigan elektr energiyasi me'yorlari ta'minlanishi uchun yillik elektr energiyasini iqtisod qilish bo'yicha tashkiliy-texnik tadbirlar ishlab chiqilishi va ularning bajarilishini ta'minlash.

Ulangan quvvati 5 megavatt va undan ortiq bo'lgan elektr energiyasi iste'molchilari HETK talabiga ko'ra quyidagilarni hisobga olishi va bu haqida HETKni xabardor qilishi shart:

iste'mol qilinayotgan quvvatning har sutkalik, har oylik sarfi va amaldagi miqdorini;

yagona elektr energetika tizimining eng ko'p va eng kam yuklamali davrlarida reaktiv energiya va quvvatning har sutkalik sarfini;

yagona elektr energetika tizimining eng ko'p yuklamasining o'tish davrida aktiv energiya (quvvat)ning har 30 daqiqadagi sarfini.

13. Obyektlaridan magistral elektr tarmoqlari sifatida foydalaniladigan iste'molchilar HETK bilan elektr energiyasi uzatish xizmatlarini ko'rsatish yuzasidan shartnomalar tuzish huquqiga ega emas.

14. Ulangan quvvati 250 kVA va undan ortiq bo'lgan iste'molchilar mazkur Qoidalarining [12-bandida](#) ko'rsatilgan majburiyatlar bilan birgalikda quyidagilarga majbur:

mahsulot birligini ishlab chiqarish (ishlarni amalga oshirish) uchun elektr energiyasi sarfining texnik va iqtisodiy jihatdan asoslangan ilg'or normalarini ishlab chiqish — umumiy ishlab chiqarish va texnologik; yakka tartibdagi va guruh bo'yicha; yillik, choraklik va oylik — ularni ishlab chiqarishni tashkil etish texnologiyasi takomillashtirilishi (o'zgartirilishi) va yangi texnika joriy etilishiga qarab qayta ko'rib chiqish;

ishlab chiqarish korxonalari tomonidan har bir ishlab chiqarish sexlarida ishlab chiqarilgan mahsulot birligiga sarflangan elektr energiyasi miqdorini aniqlash uchun nazorat hisoblagichlarini o'rnatish;

mahsulot (ish, xizmatlar) birligiga elektr energiyasi sarfining tasdiqlangan me'yorlariga rioya qilish va ularni kamaytirish bo'yicha belgilangan tadbirlarning bajarilishini ta'minlash;

korxona bo'yicha, shu jumladan, ko'p energiya sarflaydigan uskunalari, sexlar va iste'molchilar guruhlarini bo'yicha elektr energiyasi ishlab chiqarish va iste'mol qilish balansini tuzish hamda ular asosida ishlab chiqarish jarayonlarida elektr energiyasidan foydalanish samaradorligini tahlil qilish, elektr energiyasining samarasiz sarflanishi va isrof bo'lishini aniqlash, ularni kamaytirish va bartaraf etish bo'yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish;

kelgusi davr uchun elektr energiyasiga bo'lgan ehtiyojni va elektr tarmoqlarining energiya o'tkazish qobiliyatini oshirish, elektr ta'minoti sxemalarini takomillashtirish zaruratini aniqlash

maqsadida (mahsulot ishlab chiqarishning, bajariladigan ish turlarining mo'ljallanayotgan prognoz hajmlaridan va elektr energiyasi sarfi me'yorlaridan kelib chiqib, ularni kamaytirish va elektr energiyasini tejashni hisobga olgan holda) bir yil va kelgusi davr uchun elektr energiyasi ishlab chiqarish va iste'mol qilish balanslarini tuzish;

elektr energiyasini tejash bo'yicha (yillik va uzoq istiqbol uchun) tashkiliy-texnik tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish.

3-bob. HETKning huquq va majburiyatlari

15. HETK quyidagi huquqlarga ega:

iste'molchilardan ushbu Qoidalarda va elektr ta'minoti shartnomasida belgilangan majburiyatlarni tegishli darajada bajarishni talab etish;

iste'molchilar tomonidan elektr ta'minoti shartnomasi shartlari uzrli sabablarsiz bajarilmasligi yoki buzilishi oqibatida unga yetkazilgan zararning belgilangan tartibda qoplanishini talab etish;

O'zenergoinspeksiya ko'rsatmasi yoki energiya resurslaridan foydalanish talablariga amal qilinishini tekshirish, shu jumladan, hisoblagichlarni ko'zdan kechirish uchun hududga kirishga qarshilik qilganda, texnik nosoz va avariya keltirib chiqarish mumkin bo'lgan qurilmalardan foydalanilganda, elektr ta'minoti yetkazib berish to'xtatib qo'yish (o'chirish);

iste'mol qilingan elektr energiyasi uchun to'lov elektr ta'minoti shartnomasida belgilangan miqdorlarda va muddatlarda amalga oshirilmagan taqdirda, shuningdek, EHNAga ulangan va oldindan to'langan mablag' tugagandan so'ng elektr energiyasi uchun oldindan to'lovni amalga oshirish qurilmasiga ega hisoblagich mavjud bo'lgan iste'molchilarni elektr tarmoqlaridan uzish, elektr energiyasi maxsus tartibga ko'ra yetkazib beriladigan iste'molchilar bundan mustasno;

metall prokatini ishlab chiqaruvchi va (yoki) qayta ishlovchi korxonalar tomonidan induksion pechlardan foydalangan holda, qurilish uchun ishlab chiqarilgan metall prokati O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligining belgilangan talablarga nomuvofiq deb topilgan xulosasiga asosan elektr ta'minoti shartnomasini bir tomonlama bekor qilish;

kelishilgan elektr ta'minoti loyihasida nazarda tutilgan reaktiv energiyani kompensatsiyalovchi qurilmalarni o'rnatmagan yoki soz holda ishlab turishini ta'minlamagan iste'molchilarni elektr tarmoqlaridan uzish;

elektr energiyasini maxsus tartibga ko'ra yetkazib beriladigan iste'molchilarda qarzдорlik vujudga kelgan taqdirda, haq to'lanmaganligi uchun elektr energiyasi yetkazib berilishini belgilangan tartibda elektr ta'minotining avariya bronigacha, to'liq uzib qo'yish esa — faqat qonuniy kuchga kirgan sud qaroriga ko'ra cheklash;

elektr tarmog'idan uzishga elektr ta'minoti korxonasi xodimini hududga kiritmagan taqdirda, qarzдор iste'molchini elektr tarmog'ining asosiy ulanish nuqtasidan uzish;

HETK vakolatli xodimining shaxsiy guvohnomasi bo'lgan taqdirda, sutkaning istalgan vaqtida hisoblagichlarning ko'rsatkichlarini yozib olish va ko'rikdan o'tkazish uchun iste'molchilarning hisoblagichlar va ularning ulanish sxemalarini to'sqinliksiz borib ko'rish.

HETK qonunchilikda belgilangan boshqa huquqlarga ham ega bo'lishi mumkin.

HETK mazkur Qoidalar va boshqa normativ-huquqiy hujjatlarda nazarda tutilgan holatlarda iste'molchilarni elektr tarmoqlaridan uzish oqibatlari uchun javobgar bo'lmaydilar.

16. HETK quyidagilarga majbur:

elektr energiyasini elektr tarmoqlarining balans bo'yicha mansublik chegarasiga elektr ta'minoti shartnomasida ko'rsatilgan hajmda uzluksiz yetkazib berish;

uskunalarni, elektr uzatish tarmoqlarini, hisoblagichlarni ekspluatatsiya qilish, ularga xizmat ko'rsatish va uskunalarini ta'mirlash, shuningdek, o'z elektr tarmog'i xo'jaligi obyektlarida nosozliklarni bartaraf etish;

o'z elektr tarmog'i xo'jaligi obyektlarida elektr energiyasi sifat ko'rsatkichlarini davlat standartlarida belgilangan darajada saqlab turish;

elektr tarmog'i xo'jaligi obyektlarining rejali ta'mirlanishi tufayli elektr energiyasi bilan ta'minlashdagi mumkin bo'lgan uzilishlar to'g'risida kamida 3 kun oldin ogohlantirish;

iste'molchilarga elektr energiyasi yetkazib berishning to'xtatib turilishi va buning sabablari to'g'risida ma'lumot berish;

joriy etiladigan cheklashlar haqida cheklashning hajmi va vaqtini ko'rsatgan holda o'z vaqtida xabar qilish;

O'zenergoinspeksiyaning ko'rsatmalariga muvofiq iste'molchilarga elektr energiyasi yetkazib berilishini qisman yoki to'liq to'xtatib qo'yish;

elektr energiyasining o'z elektr tarmog'i xo'jaligi obyektlari bo'ylab uzatilishidagi texnologik yo'qotishlarning ruxsat etilgan me'yorlarini hisoblab chiqish va Regulatorga tasdiqlash uchun kiritish;

iste'molchilarning elektr energiyasi to'liq yetkazib berilmaganligi yoki elektr ta'minotida boshqa qoida buzilishlar to'g'risidagi arizalarini iste'molchidan ariza olingan kundan boshlab o'n kundan kechikmay ko'rib chiqish, ushbu qoida buzilishlarini bartaraf etish va iste'molchilarga ushbu Qoidalarga muvofiq batafsil javob yuborish;

O'zenergoinspeksiyaning mazkur Qoidalar talablari buzilishi to'g'risidagi dalolatnomalari bo'yicha undirilgan to'lovlar to'g'risida ma'lumotni har oy O'zenergoinspeksiyaga taqdim etib borish;

o'z elektr tarmog'i xo'jaligi obyektlarida elektr energiyasining texnologik sarflarini qisqartirish bo'yicha tashkiliy-texnik tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish;

elektr energiyasining elektr tarmoqlari mansublik chegarasida hisobga olinmagan iste'molini aniqlash;

har oyda bevosita iste'molchilar tomonidan foydalanilgan energiya resurslari hajmi va tegishli hududlar chegarasidagi tarmoqlarga yetkazib berilgan hajm o'rtasida tafovut mavjudligi haqidagi ma'lumotlarni rasmiylashtirish hamda O'zenergoinspeksiyaga taqdim qilish;

iste'molchilar tomonidan buyurtma berilgan elektr energiyasi hajmini yetkazib berishning texnik imkoniyatlarini va ulardagi hisoblagichlarni mazkur Qoidalar talablariga muvofiqligini baholash bo'yicha xulosa berish;

iste'molchilarning elektr tarmoqlari va qurilmalarini o'z hududiy elektr tarmoqlariga ulash yuzasidan texnik shartlar berish;

iste'molchilarga yetkazib berilgan elektr energiyasini belgilangan tartibda hisobga olib borish;

yuridik shaxs hisoblangan iste'molchilardagi muddati o'tgan debitor qarzdorliklarni kamaytirish yuzasidan tegishli choralar ko'rish;

iste'molchining belgilangan tartibda kiritilgan takliflariga muvofiq besh kun muddatda elektr energiyasining oylik shartnomaviy hajmiga o'zgartirishlar kiritish, elektr energiyasining oylik shartnomaviy miqdorini ko'paytirish (kamaytirish) mumkin bo'lmagan taqdirda — bu haqda rad etish sababini ko'rsatgan holda iste'molchiga xabar qilish;

har yili iste'molchilarning barcha toifalari buyurtmanomalarini umumlashtirish asosida elektr energiyasi iste'molining prognoz ko'rsatkichlarini, shu jumladan, aholi iste'molini, o'z ehtiyojlariga va kelgusi yilda uni uzatishga texnologik sarfni shakllantirish, yil mobaynida yangi ishga tushiriladigan obyektlar uchun zaxiralarni nazarda tutish va 1-oktabrgacha "Hududiy elektr tarmoqlari" AJga taqdim etish;

kelgusi yil uchun elektr energiyasi iste'moli miqdorlarini mahalliy davlat hokimiyati organlari bilan kelishish;

maishiy iste'molchining arizasiga asosan ariza berilgan paytning o'zida to'lovlarning holati va iste'mol qilingan elektr energiyasi uchun qarzdorlikning mavjud emasligi (mavjudligi) to'g'risida ma'lumotnomalar taqdim etish;

iste'molchilarga o'rnatilgan hisoblagichlarni belgilangan tartibda almashtirish, o'rnatish va ularni plombalash;

iste'molchilarning hisoblagichlarini belgilangan tartibda o'z vaqtida qiyoslovdan o'tkazish.

HETK:

O'zenergoinspeksiya tomonidan elektr energiyasining nooqilona sarflanishi, elektr qurilmalarining avariya xavfini tug'diradigan yoki insonlar hayoti va sog'lig'iga xavf soladigan qoniqarsiz texnik holati, shuningdek, boshqa qoidabuzarliklar aniqlanib, qoidabuzarlarni elektr tarmoqlaridan uzib qo'yish bo'yicha topshiriq berilganda, ushbu topshiriqni zudlik bilan bajaradi va ijro etilganligi to'g'risida O'zenergoinspeksiyaga xabar beradi;

O'zenergoinspeksiyaga elektr energiyasi iste'moli yuzasidan davlat nazorat tadbirlarini amalga oshirishda tafovutlarni aniqlash maqsadida elektr energiyasini nazorat qilish hamda hisobga olishning avtomatlashtirilgan tizimlaridagi elektr energiyasi iste'moli to'g'risidagi ma'lumotlarni monitoring qilish imkoniyatini ta'minlash uchun so'ralgan zarur ma'lumotlarni taqdim etib boradi.

Elektr energiyasini iste'mol qilish rejimiga rioya qilmay, elektr energiyasi iste'moli yoki quvvatining shartnomaviy miqdoridan oshib ketishiga yo'l qo'ygan va belgilangan elektr energiyasi iste'molini cheklash jadvalini bajarmagan kunlarda sifati past elektr energiyasi yetkazib berilganligi, shuningdek, zaxira manbaini avtomatik ulash, ta'minot manbaini avtomatik qayta ulash va avtomatik chastotali yuksizlantirish vaqtida elektr ta'minotidagi tanaffuslar uchun HETK iste'molchi oldida moddiy javobgar bo'lmaydi.

Elektr ta'minoti shartnomasi bo'yicha majburiyatlar bajarilmagan yoki zarur tarzda bajarilmagan hollarda, HETK buning natijasida iste'molchiga yetkazilgan zararni qoplashga, iste'molchi esa HETKga yetkazilgan zararni qoplashga majbur.

4-bob. Elektr energiyasini ishlab chiqarish, uzatish, taqsimlash va iste'mol qilish ustidan davlat nazorati

17. Elektr energiyasini ishlab chiqarish, uzatish, taqsimlash, iste'mol qilish sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar, shuningdek, texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlar talablariga rioya qilinishi yuzasidan davlat nazorati (maishiy iste'molchilar bundan mustasno) qonunchilik hujjatlariga muvofiq O'zenergoinspeksiya tomonidan amalga oshiriladi.

18. O'zenergoinspeksiya quyidagi huquqlarga ega:

xodimlari xizmat guvohnomalari bo'lgan taqdirda, sutkaning istalgan vaqtida (maishiy iste'molchilardan tashqari) iste'molchilarning hisoblagich ko'rsatgichlarini yozib olish va ularning holati, ulanish sxemalari va qurilmalarini ko'rikdan o'tkazish uchun hisoblagichlar, sxemalar hamda qurilmalarni to'sqinliksiz borib ko'rish;

xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatini tekshirmagan holda elektr energiyasini behuda sarflash va ulardan noqonuniy foydalanish holatlarini aniqlash borasida davlat nazoratini amalga oshirish bilan bog'liq nazorat tadbirlarini o'tkazish;

elektr energiyasidan behuda foydalanganligi uchun yuridik shaxslarga nisbatan qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda iqtisodiy va (yoki) ma'muriy jazo choralarini belgilangan tartibda qo'llanilishini ta'minlash;

tekshirishlarga HETKning xodimini jalb etish;

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va Vazirlar Mahkamasi qarorlari hamda topshiriqlariga muvofiq respublika va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari, xo'jalik birlashmalari hamda ijtimoiy soha tashkilotlari tomonidan qayta tiklanuvchi energiya manbalari qurilmalari joriy etilishini nazorat qilish va belgilangan ko'rsatkichlarning bajarilishi ta'minlanmagan taqdirda, ularning mansabdor shaxslariga nisbatan choralar ko'rish bo'yicha Vazirlar Mahkamasiga takliflar kiritib borish;

O'zenergoinspeksiya tomonidan qonunchilik hujjatlari talablariga rioya etmaslik holatlari aniqlangan taqdirda, HETKning xodimlari bilan birgalikda iste'molchilarga elektr energiyasi yetkazib berishni to'xtatish bo'yicha plombalar o'rnatish va dalolatnoma bilan iste'molchi ishtirokida rasmiylashtirish;

O'zenergoinspeksiya tomonidan iste'molchilarning elektr uskunalarida reaktiv quvvat kompensatsiyasining maqbul darajasi ta'minlanishi yuzasidan nazoratni amalga oshirish.

5-bob. Iste'molchilarning yangi va qo'shimcha quvvatlarini yagona elektr energetika tizimi tarmoqlariga ulash uchun texnik shartlarni berish va elektr ta'minoti loyihalarini kelishish

19. Iste'molchilarning yangi va qo'shimcha quvvatlarini yagona elektr energetika tizimi tarmoqlariga ulash uchun texnik shartlarni berish tartibi Vazirlar Mahkamasi tomonidan

belgilanadi.

20. Texnik shartlar so'ralayotgan quvvatga qarab, "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ yoki uning hududiy filiallari tomonidan davlat xizmatlari markazlari (keyingi o'rinlarda — DXM) yoki Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali (keyingi o'rinlarda — YIDXP) orqali beriladi.

"Hududiy elektr tarmoqlari" AJ elektr tarmog'iga ulashi mumkin bo'lgan zaxira quvvati va manbalari to'g'risida bir yilda ikki marotaba yangilagan holda o'z veb-saytida ma'lumot berib boradi.

Bunda, agar so'ralayotgan quvvatning ulanishi to'g'ridan-to'g'ri:

"Hududiy elektr tarmoqlari" AJ tarmoqlariga mo'ljallanayotgan bo'lsa, texnik shartlar "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ yoki uning hududiy filiallari tomonidan ishlab chiqiladi va beriladi;

bunda Toshkent shahrida ruxsat etilgan quvvati 500 kVt va undan yuqori bo'lgan iste'molchilarga texnik shartlar Energetika vazirligi bilan kelishilgan holda, "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ tomonidan ishlab chiqiladi va beriladi;

"O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ, "Issiqlik elektr stansiyalari" AJ, "O'zbekgidroenergo" AJ yoki iste'molchi tarmoqlariga mo'ljallanayotgan bo'lsa, texnik shartlar ushbu tarmoqlar egasi tomonidan ishlab chiqiladi va "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ orqali belgilangan tartibda beriladi. "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ, "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ, "Issiqlik elektr stansiyalari" AJ, "O'zbekgidroenergo" AJ yoki iste'molchi o'rtasidagi o'zaro munosabatlar Vazirlar Mahkamasining hujjatlari bilan tartibga solinadi.

21. Texnik shartlarning bajarilishi barcha iste'molchilar, loyihalashtirish, qurilish-montaj va ishga tushirish-sozlash tashkilotlari uchun majburiy hisoblanadi.

22. Iste'molchilar uchun texnik shartlar to'lov undirilmasdan beriladi.

23. Texnik shartlar bo'yicha ishlab chiqilgan elektr ta'minoti loyihalarini kelishish va iste'molchilarning yangi va qo'shimcha quvvati yagona elektr energetika tizimi tarmoqlariga DXM yoki YIDXP orqali qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda ulanadi.

24. Elektr qurilmalarining qo'shimcha quvvati ulanganda, zaxira elektr ta'minotini talab etadigan toifaga o'tish munosabati bilan elektr qurilmalarining elektr ta'minoti ishonchliligi bo'yicha toifasi o'zgarganda hamda tashqi elektr ta'minoti sxemasi o'zgargan taqdirda, iste'molchi qo'shimcha texnik shartlar olishga majburdir.

25. Iste'molchining ulangan quvvati texnik shartlar va elektr ta'minoti shartnomasida belgilangan miqdordan oshirib yuborilganda, iste'molchining elektr tarmoqlari to'g'ridan-to'g'ri ulangan tashkilot ("O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ, "Issiqlik elektr stansiyalari" AJ, "O'zbekgidroenergo" AJ yoki ta'minlovchi iste'molchi) tomonidan qo'shimcha ulangan quvvat uzib qo'yiladi.

Bunda iste'molchi tomonidan iste'mol qilishga ruxsat etilgan quvvatning oshirilishi tufayli avariya holati yuzaga kelganda va/yoki yagona elektr energetika tizimi tarmoqlariga zarar yetkazilganda, iste'molchidan qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda yetkazilgan haqiqiy zarar summasi undiriladi.

26. Subiste'molchilar texnik shartlarni HETKning ruxsati bilan iste'molchidan oladi va elektr ta'minoti loyahasini O'zenergoinspeksiya va iste'molchi bilan kelishadi.

27. Subiste'molchining yuklamasi ortishi sababli iste'molchining tashqi elektr ta'minoti sxemasini o'zgartirish yoki elektr ta'minoti shartnomasida qayd etilgan transformatorlar va yuqori kuchlanishli dvigatellar quvvatini oshirish zarurati yuzaga kelsa, iste'molchi yuklamani oshirish bo'yicha texnik shartlarni oladi.

28. Iste'molchi, agar unda texnik imkoniyat mavjud bo'lsa, HETKning talabi bo'yicha o'z elektr tarmoqlariga boshqa iste'molchilarning elektr qurilmalarini ulashi shart.

29. Iste'molchilarning elektr qurilmalari tarmoq transformatorlardan yoki HETK past kuchlanishli tarmoqlaridan ta'minlanganda, iste'molchining ulangan quvvati uchun foydalanishga ruxsat etilgan quvvat qabul qilinadi, uning miqdori HETK tomonidan belgilanadi hamda elektr ta'minoti shartnomasida ko'rsatiladi.

Kuchlanishi 1000 V va undan yuqori bo'lgan transformatorlar yoki dvigatellarning yangi yoki qo'shimcha quvvatlarini ulashga, HETKning tarmoq transformatorlariga past kuchlanishli qurilmalarning yangi quvvatini ulashga yoki ularning ruxsat berilgan quvvatini oshirish uchun texnik shartlar HETK tomonidan iste'molchi-buyurtmachidan (quruvchidan) yoki uning topshirig'i bo'yicha bosh loyiha tashkilotidan buyurtma olingandan so'ng belgilangan tartibda beriladi.

30. Tadbirkorlik subyektlariga texnik shartlar DXM yoki YIDXP orqali qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda beriladi. Bunda iste'molchilarning xohishiga ko'ra ularni elektr tarmoqlariga "tayyor holda" ulash mumkin.

31. Iste'molchi texnik shartlarni olish bo'yicha buyurtmanomada loyihalashtirilayotgan obyektни tavsiflovchi quyidagi ma'lumotlarni qisqacha shaklda ko'rsatadi:

yuklama miqdori;

iste'molchining elektr ta'minoti ishonchliligi bo'yicha toifasi;

joylashgan joyi;

obyektни loyihalashtirish va qurish muddatlari.

32. Iste'molchi quyidagi hollarda qo'shimcha texnik shart olishga majbur:

elektr ta'minotining ishonchliligi zaxira ta'minot talab etadigan toifaga o'tganda;

elektr qurilmalarning qo'shimcha quvvati ulanganda;

tashqi elektr ta'minoti sxemasi o'zgarganda.

Belgilangan quvvat texnik shartlar va elektr ta'minoti shartnomasida belgilangan miqdordan oshirib yuborilganda, HETK tomonidan qo'shimcha ulangan quvvat uzib qo'yiladi. Ushbu holat takroriy aniqlanganda iste'molchi elektr tarmog'idan to'liq uziladi.

Bunda iste'molchi tomonidan iste'mol qilishga ruxsat etilgan quvvatning oshirilishi tufayli avariya holati yuzaga kelganda va (yoki) HETKning elektr tarmog'i xo'jaligi obyektlariga zarar yetkazilganda, iste'molchidan qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda yetkazilgan haqiqiy zarar summasi ham undiriladi.

33. Obyektни elektr tarmoqlariga ulash uchun texnik shartlar mavjud texnik imkoniyatlaridan kelib chiqib, eng yaqin elektr tarmoq xo'jaligi obyektlaridan, ularning istiqbolda rivojlanishi va bandlik darajasi hisobga olingan holda beriladi va ushbu shartlarda quyidagilar ko'rsatiladi:

iste'mol qilishga ruxsat etilgan elektr qurilmalarining quvvati;

ulanish nuqtasi (podstansiya, elektr stansiyasi yoki elektr uzatish liniyasi), obyekt ulanadigan tarmoq kuchlanishi, alohida holatlarda tashqi elektr energiyasi ta'minoti sxemasi variantlarini ishlab chiqish zarurati ko'rsatiladi;

yangi iste'molchining ulanishi tufayli mavjud tarmoqни kuchaytirish bo'yicha asoslangan talablar (simlar kesimlarini oshirish, transformatorlarni almashtirish, zaxira yacheykalar o'rnatish va shu kabilar);

qisqa tutashish toklarining hisoblangan miqdori, releli himoya, avtomatika, aloqa, izolyatsiya va o'ta kuchlanishdan himoyaga qo'yiladigan talablar;

quvvati 50 kVt va undan yuqori bo'lgan iste'molchilar uchun reaktiv quvvat o'rnini to'ldirishga qo'yiladigan talablar;

elektr energiyasini hisobga olish bo'yicha qo'yiladigan talablar;

iste'molchining hududiy elektr tarmoqlari ta'minlovchi liniyalari ulanadigan elektr qurilmalariga qo'yiladigan o'ziga xos talablar (yagona elektr energetika tizimida quvvat tanqisligi paydo bo'lganda, bunday elektr qabul qilgichlarning elektr ta'minotini saqlash maqsadida zaxira energiya manbaining, kuchlanish beriladigan joylarni avtomatik himoya qilishning zarurligi, ta'minlovchi liniyalarning parallel ishlashiga yo'l qo'yilishi, ayrim zaxira ta'minlovchi liniyalarga yuklamalarni ajratish va boshqalar);

iste'molchi tarmog'iga ulanadigan subiste'molchilar ro'yxati (ularning yuklamalari va elektr energiyasi iste'moli to'g'risidagi asosiy istiqbol ma'lumotlarini ko'rsatgan holda);

bino va inshootlar loyihasida (ishchi loyihasida) elektr qurilmalarini ekspluatatsiya qilishni tashkil etish bo'yicha loyiha yechimlarini ishlab chiqish bo'yicha talablar;

texnik shartlarning amal qilish muddati va boshqa texnik talablar.

Ayrim holatlarda texnik shartlarda yaqin joylashgan aholi va ijtimoiy obyektlarning quvvatini inobatga olish va energotizim ehtiyojlari uchun alohida yacheykalar o'rnatilishi talab etilishi mumkin.

34. Bino va inshootlar, ularning navbatlari yoki alohida ishlab chiqarish quvvatlarning texnik shartlarga muvofiq ishlab chiqilgan elektr ta'minoti loyihalari (ishchi loyihalari) qonunchilikda belgilangan tartibda HETK tomonidan ko'rib chiqilishi va O'zenergoinspeksiya bilan kelishilishi kerak.

35. Iste'molchilarning yuklamalarini ulash bilan bog'liq yangi elektr qurilmalarini va elektr tarmog'i xo'jaligining obyektlarini loyihalashtirish va qurish, ishlab turganlarini kengaytirish va rekonstruksiya qilish iste'molchilarning mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi.

6-bob. Elektr energiyasiga bo'lgan ehtiyoj prognozini shakllantirish tartibi

36. Respublikada elektr energiyasi iste'molining prognozi HETK tomonidan iqtisodiy rivojlanish, aholi va tadbirkorlik subyektlari sonining o'sishi va uy-joy qurilishini hisobga olgan holda har bir iste'molchi bilan tuzilgan elektr ta'minoti shartnomalarida ko'rsatilgan ehtiyoj miqdorlari asosida aniqlanadi.

Navbatdagi yil uchun elektr energiyasi iste'molining shartnomaviy miqdori amaldagi yillik elektr energiyasi iste'mol hajmidan kelib chiqqan holda (qayta tiklanuvchi energiyasi manbalari joriy etilganligi, energiyani tejash chora-tadbirlari rejasi inobatga olingan, shuningdek, yangi obyektlarni ishga tushirish, ishlab chiqarish quvvatining oshirilishi bo'yicha aniq hisob-kitoblarga asoslangan holda) belgilanadi.

37. Elektr energetika obyektlarining ichki elektr energiyasi iste'molining prognozi (korxonalarning elektr energiyasi ishlab chiqarish uchun o'zining va ishlab chiqarish ehtiyojlari), belgilangan tartibda tasdiqlangan elektr energiyasini elektr tarmog'i bo'ylab uzatishda uning texnologik sarfi har yili 15-sentabrgacha umumlasmaytiriladi hamda kelgusi yil uchun elektr energiyasi ishlab chiqarish va iste'mol qilish balansi tarkibiga kiritiladi.

38. Elektr energiyasini ishlab chiqaruvchi korxona har yili 15-sentabrgacha Energetika vazirligi, O'zenergoinspeksiya, "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ, "O'zenergosotish" AJ va "Hududiy elektr tarmoqlari" AJga kelgusi yilga elektr energiyasi ishlab chiqarish bo'yicha mavjud quvvat va prognoz to'g'risida ma'lum qiladi.

39. "O'zenergosotish" AJ "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ, "Issiqlik elektr stansiyalari" AJ, "O'zbekgidroenergo" AJ va "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ bilan birgalikda choraklar kesimida kelgusi yilgi elektr energiyasini ishlab chiqarish va iste'mol qilish balansining prognoz ko'rsatkichlarini shakllantiradi va joriy yilning 1-oktabriga qadar uni Iqtisodiyot va moliya vazirligiga taqdim etish uchun Energetika vazirligiga kiritadi.

"O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ, "O'zenergosotish" AJ, "Issiqlik elektr stansiyalari" AJ, "O'zbekgidroenergo" AJ va "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ tasdiqlangan elektr energiyasi ishlab chiqarish va iste'mol qilish balansining prognoz ko'rsatkichlariga muvofiq o'z tasarruflaridagi tashkilotlarga elektr energiyasi ishlab chiqarilishi va iste'mol qilinishining choraklarga taqsimlangan ko'rsatkichlarini prognoz yil uchun belgilangan muddatlarda yetkazadilar.

7-bob. Elektr ta'minoti shartnomasini tuzish

40. Elektr energiyasi bir vaqtning o'zida ishlab chiqarilishi va iste'mol qilinishi bilan tavsiflanadigan alohida tovar turi sifatida, HETK va energiya qurilmalari shu tashkilot tarmog'iga bevosita ulangan iste'molchi o'rtasida tuzilgan elektr ta'minoti shartnomasi asosida mazkur Qoidalariga muvofiq yetkazib beriladi.

Yuridik shaxsning nomi yoki elektr qurilmalar mulkdori o'zgarganda iste'mol qilinadigan quvvat va (yoki) elektr ta'minotining ishonchlilik toifasi o'zgarmasa, HETK va iste'molchi — elektr qurilmalarining huquqiy vorisi o'rtasida elektr ta'minoti shartnomasi ommaviy oferta asosida elektr ta'minoti shartnomasini kelishish (qabul qilish) va uni axborot-kommunikatsiya tizimlari orqali yangi mulkdor tomonidan tasdiqlash yo'li bilan tuziladi.

Bunda iste'molchilarda abonentning shaxsiy raqami shakllantirilishi talab etilsa, HETK tomonidan yangi iste'molchi raqami elektr ta'minoti shartnomasida ko'rsatiladi. Iste'molchilar shakllantirilgan abonentning shaxsiy raqami to'g'risidagi ma'lumotlarni YIDXP orqali yuridik shaxslar uchun — soliq to'lovchi identifikatsiya raqamini (STIR), jismoniy shaxslar uchun — pasport yoki identifikatsiya ID-kartaga oid ma'lumotlarni (pasport seriyasi va raqami), jismoniy shaxsning shaxsiy identifikatsiya raqamini yoki kadastr raqamlaridan birini kiritish yo'li bilan aniqlanishi mumkin.

41. HETK va iste'molchi o'rtasidagi elektr ta'minoti shartnomasi elektr ta'minotining namunaviy shartnomasiga muvofiq tayyorlangan shaklda tuziladi.

Elektr ta'minotining namunaviy shartnomasi "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ tomonidan ishlab chiqiladi, O'zenergoinspeksiya, Raqobatni rivojlantirish va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish qo'mitasi bilan kelishiladi va Energetika vazirligi tomonidan tasdiqlanadi.

42. Elektr ta'minoti shartnomasi 2 nusxada tuziladi. Bir nusxasi iste'molchiga taqdim etiladi, ikkinchisi HETKda qoladi. Shartnomani rasmiylashtirish va iste'molchiga taqdim etish elektr energiyasi yetkazib beruvchi zimmasida bo'ladi.

43. Subiste'molchilar iste'molchilar bilan elektr ta'minoti shartnomasini tuzishi, bunda HETKdan texnik shartda ruxsat etilgan quvvatdan ortiqcha quvvat ulanishi ko'zda tutilganda yoki ishonchlilik toifasi o'zgargan holatlarda, iste'molchi o'z tarmog'iga subiste'molchilarni ulash uchun HETK roziligini olish shart hisoblanadi.

Subiste'molchilar to'g'ridan-to'g'ri elektr ta'minoti korxonasi bilan shartnoma tuzganda, iste'molchilar va subiste'molchilar o'rtasidagi har xil nizoli holatlar, jumladan, ekspluatatsiya xarajatlari, o'zaro boshqa turdagi to'lovlar bilan bog'liq yoki ichki elektr tarmoqdagi nosozliklar natijasida iste'molchi tomonidan subiste'molchi elektr tarmoqdan ajratilganda, yetkazilgan zararga elektr ta'minoti korxonasi javobgar hisoblanmaydi, HETKning aybi bo'lgan holatlar bundan mustasno.

44. Subiste'molchilarga o'z tarmoqlari orqali elektr energiyasini yetkazib beruvchi iste'molchilar subiste'molchilarning elektr energiyasi iste'molini hisobga olgan holda, HETK bilan elektr energiyasining umumiy (jami) miqdori bo'yicha elektr ta'minoti shartnomasini tuzadi.

8-bob. Iste'molchilarning elektr qurilmalari ekspluatatsiya qilishga tayyorligini aniqlash va kuchlanishni uzatish

45. Iste'molchilarning elektr qurilmalari ekspluatatsiya qilishga tayyorligini aniqlash va ularga kuchlanish berish qonunchilikda belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Iste'molchilarning quvvati 20 kVtdan yuqori bo'lgan elektr qurilmalari yagona elektr energetika tizimi elektr tarmoqlariga ularning ekspluatatsiya qilishga tayyorligi aniqlanmasdan va O'zenergoinspeksiya tomonidan iste'molchilarning elektr qurilmalarini elektr tarmoqlariga ulash to'g'risidagi dalolatnoma imzolanmasdan ulanganligi aniqlanganda, ushbu elektr qurilmalari qoidabuzarliklar bartaraf etilgunicha va mazkur buzilishlarga yo'l qo'ygan shaxslarga nisbatan tegishli choralar ko'rilgunicha elektr tarmoqlaridan darhol uziladi.

46. Quvvati 20 kVtdan yuqori bo'lgan iste'molchilarning yangi yoki rekonstruksiya qilingan elektr qurilmalarida sinov-sozlash ishlarini amalga oshirish uchun 1 oygacha bo'lgan muddatga kuchlanish berish, O'zenergoinspeksiya tomonidan ularning sinov-sozlash ishlarini amalga oshirishga tayyorligi aniqlangani, HETK tomonidan hisoblagich va hisobga olish tizimi tekshirib plombalangach, vaqtincha elektr ta'minoti shartnomasi tuzilgandan va ma'lumotlar HETKning dasturiy ta'minot bazasiga kiritilgandan keyin ruxsat beriladi.

Sinov-sozlash ishlari tugaganidan keyin HETK tomonidan iste'molchining elektr qurilmalari elektr tarmoqdan darhol o'chiriladi.

47. Quvvati 20 kVtdan yuqori bo'lgan iste'molchilarning yangi yoki rekonstruksiya qilingan elektr qurilmalariga kuchlanish berish, O'zenergoinspeksiya tomonidan ularning ekspluatatsiya qilishga tayyorligi aniqlangani, hisoblagich va hisobga olish tizimi tekshirilib plombalangach, elektr ta'minoti shartnomasi tuzilgandan va iste'molchi to'g'risidagi ma'lumotlar HETKning tegishli dasturiy ta'minot bazalariga kiritilgandan keyingina amalga oshiriladi.

Quvvati 20 kVtgacha bo'lgan yangi yoki rekonstruksiya qilingan iste'molchilarning elektr qurilmalariga kuchlanish berish uchun O'zenergoinspeksiyaning ushbu elektr qurilmalari

ekspluatatsiya qilishga tayyorligi to'g'risida xulosasi talab etilmaydi.

Bunda tadbirkorlik subyektlarining elektr qurilmalari elektr tarmoqlariga qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda ulanadi.

48. Iste'molchilarning elektr qurilmalari ekspluatatsiya qilishga tayyorligini aniqlaydigan O'zenergoinspeksiya va uning hududiy boshqarmalari xodimlari, shuningdek, HETK ekspluatatsiya qilish jarayonida ularning normal ishlashi uchun javobgar bo'lmaydi.

9-bob. Elektr qurilmalarining texnik holati yuzasidan tomonlarning javobgarligi

49. Elektr qurilmalarining texnik holati va ekspluatatsiya qilinishi yuzasidan iste'molchilar bilan HETK o'rtasidagi javobgarlik ushbu elektr qurilmalarining balans bo'yicha mansubligi bilan belgilanadi va elektr ta'minoti shartnomasiga ilova qilinadigan elektr tarmoqlarining balans bo'yicha mansubligini va tomonlarning ekspluatatsiya qilish bo'yicha javobgarligini chegaralash dalolatnomasida qayd etiladi.

Elektr tarmoqlarining balans bo'yicha mansubligi chegarasini va ularni ekspluatatsiya qilish bo'yicha javobgarligini belgilash dalolatnomasi HETK va iste'molchi vakillari tomonidan imzolanadi.

Kuchlanishi 1000 V va undan yuqori bo'lgan elektr qurilmalarining holati va ularga xizmat ko'rsatish yuzasidan javobgarlik chegaralari:

yopiq taqsimlash qurilmalarining tashqi tomonidan elektr uzatish havo liniyasining o'tish izolyatori ulangan joyda va simning ochiq taqsimlash qurilmalari izolyatorlari portal tizmasining taranglovchi qisqichidan chiqish joyida;

elektr uzatishning ta'minlovchi yoki chiquvchi liniyalarining kabel yoki havodagi kirish simlari ulangan joylarida belgilanadi. Bunda ulanmalarining holati uchun podstantsiyadan foydalanuvchi korxona javob beradi.

Turli iste'molchilarga tegishli, tarmoqlangan simlarga (yopiq yoki ajratkichlar orqali) ega bo'lgan kuchlanishi 1000 V va undan yuqori bo'lgan elektr uzatish liniyalarining holati va ularga xizmat ko'rsatish yuzasidan javobgarlikning mansublik chegarasi asosiy liniyaning tarmoqlanish amalga oshirilgan tayanch nuqtasida belgilanadi.

Tarmoqlangan simlarni ulovchi qisqichlarning holati uchun javobgarlik asosiy elektr uzatish liniyasi egasiga yuklanadi.

Kuchlanishi 1000 V gacha bo'lgan elektr qurilmalarining holati va ularga xizmat ko'rsatish bo'yicha iste'molchi va HETK o'rtasidagi javobgarlik chegarasi:

havodagi tarmoqlanishda — bino yoki quvur tayanchida o'rnatilgan birinchi izolyatorlarda;

kabel bilan kiritishda — binoga kirish joyida ta'minlovchi kabelning ulanish joylarida belgilanadi.

Bunda uy-joy mulkdorlari shirkatlariga, boshqaruv tashkilotlariga, muassasalarga va ishlab chiqarish bilan shug'ullanmaydigan boshqa iste'molchilarga tegishli uylardagi elektr tarmog'ining balans bo'yicha mansublik chegarasidagi ulanmalarining holati uchun HETK javob beradi.

Elektr qurilmalarini ekspluatatsiya qilish xususiyatlariga ko'ra javobgarlikning boshqa asoslangan chegaralari ham belgilanishi mumkin.

50. Ekspluatatsiya jarayonida elektr qurilmalarning ulanmalari holati uchun balansda saqlovchi tashkilot javobgar hisoblanadi. Iste'molchi o'z tasarrufidagi elektr qurilmalarning texnik holati va elektr xavfsizligi, iste'molchilar elektr qurilmalarini ekspluatatsiya qilishda xavfsizlik texnikasi qoidalariga rioya etilishi, elektr energiyasi oqilona sarflanishi, elektr energiyasi iste'molining belgilangan rejimlari bajarilishi, elektr energiyasi sifatining ta'minlanishi va O'zenergoinspeksiyaning ko'rsatmalari o'z vaqtida bajarilishi uchun javob beradi.

51. Iste'molchilar elektr qurilmalarini texnik ekspluatatsiya qilish qoidalari hamda Iste'molchilar elektr qurilmalarini ekspluatatsiya qilishda xavfsizlik texnikasi qoidalarida hisobga olinmagan ishlab chiqarishning va elektr qurilmalarini ekspluatatsiya qilishning o'ziga xos (yer osti, portlash xavfi bo'lgan ishlab chiqarishlar, elektr tortish kuchi va boshqa) shartlari mavjud bo'lganda, iste'molchilar ushbu elektr qurilmalarini ekspluatatsiya qilish va ularga xizmat ko'rsatish bo'yicha maxsus yo'riqnomalarga ega bo'lishlari shart.

52. Maishiy iste'molchilar tomonidan o'z ehtiyojlari uchun montaj qilingan kuchlanishi 1000 V dan yuqori kuchlanishdagi elektr tarmoqlarini (elektr energiyasi uzatish liniyalari, transformator punktlari (keyingi o'rinlarda — TP) va boshqalar) foydalanishga topshirilishidan oldin texnik xizmat ko'rsatish uchun alohida shartnoma bo'yicha belgilangan tartibda elektr ta'minoti korxonalariga berilishi kerak.

Iste'molchi tomonidan texnik xizmat ko'rsatish shartnomasi bekor qilinganda yoki texnik xizmat uchun o'z vaqtida to'lov o'tkazilmaganda, ushbu elektr tarmog'i xo'jaligi obyektlariga elektr energiyasini yetkazib berish to'xtatiladi.

53. Maishiy iste'molchi tomonidan o'z ehtiyojlari uchun kuchlanishi 1000 V dan yuqori elektr tarmoqlari montaj qilingan hollarda:

hisoblagich TPning 0,4 kVli taqsimlash qurilmasida o'rnatiladi;

elektr tarmoqlari maishiy iste'molchining uyga egalik qilish hududidan tashqarida joylashtiriladi.

54. Maishiy iste'molchi 1000 V dan yuqori kuchlanishdagi elektr tarmog'iga ega bo'lgan holda, maishiy iste'molchiga tegishli bo'lgan ushbu elektr tarmog'idagi (liniyalar, TP) elektr energiyasining texnologik sarflari hisob-kitob yo'li bilan aniqlanadi va uning iste'moliga qo'shiladi hamda bu haqida elektr ta'minoti shartnomasida tegishli yozuv qayd etiladi.

55. Maishiy iste'molchilarga 1000 V gacha kuchlanishdagi bitta tarmoqdan zaxira manba sifatida qo'shimcha fazaga ega bo'lish taqiqlanadi.

56. Iste'molchi elektr tarmoqlarining texnik holatini ta'minlash bo'yicha ekspluatatsiya xarajatlari uchun subiste'molchilar, iste'molchi bilan subiste'molchi o'rtasida tuzilgan alohida shartnoma bo'yicha elektr energiyasining umumiy hajmidan olinadigan ulushga mutanosib ravishda haq to'laydi.

Ekspluatatsiya xarajatlarini subiste'molchiga beriladigan elektr energiyasi tarifiga qo'shishga ruxsat etilmaydi.

10-bob. Hisoblagichlarni o'rnatish va ekspluatatsiya qilish

57. Elektr energiyasi uchun HETK bilan hisob-kitob qilish maqsadida iste'molchilar majburiy tartibda EHNATga mos keladigan hisoblagichlar bilan ta'minlangan bo'lishi kerak.

58. EHNAT ko'rsatkichlar buzilishidan va inson omilining ta'sirini mumkin qadar kamaytirgan holda, axborotlardan ruxsatsiz foydalanishdan kompleks himoya bilan ta'minlangan bo'lishi lozim.

59. EHNATga mos keladigan hisoblagichlar bo'lmaganda iste'molchilar va subiste'molchilarni elektr tarmoqlariga ulanishi taqiqlanadi.

60. Turli xil tarif guruhlariga mansub iste'molchilarning har bir tarif guruhi uchun alohida hisoblagich o'rnatiladi. Mazkur Qoidalarning **81-bandida** belgilangan holatlar bundan mustasno.

61. Hisoblagichlar, o'lchash vositalari va o'lchov transformatorlari, shuningdek, EHNAT tizimi qurilmalari mazkur Qoidalarga muvofiq o'rnatiladi va Elektr qurilmalarning tuzilishi qoidalari talablariga javob berishi kerak.

Hududiy elektr tarmoqlari korxonalari va iste'molchilar tomonidan ishga tushirilgan EHNAT belgilangan tartibda metrologik qiyoslashdan o'tkazilishi kerak.

Hisoblagich o'lchov (tok, kuchlanish) transformatori orqali ulangan bo'lsa, iste'mol qilingan elektr energiyasi hajmi transformatsiya koeffitsiyentlari inobatga olingan holda aniqlanadi.

62. Nazorat hisoblagichlari alohida sexlarda, ko'p energiya sarflaydigan agregatlarda, texnologik liniyalarida, binolarda, bir necha oila yashaydigan xonadonlarda o'z hisobidan o'rnatiladi.

Ushbu hisoblagichlar bo'yicha HETK bilan pullik hisob-kitob amalga oshirilmaydi.

63. Ko'p kvartirali uylardagi xonadonlarda sarflanadigan elektr energiyasini hisoblash maqsadida hisoblagichlar har bir xonadon uchun maxsus ajratilgan joylarda, shuningdek, yakka tartibdagi uy-joylarning bino-inshootlarida va foydalanish hududidan tashqarida (tayanch, tashqi fasad va boshqalar), elektr ta'minoti korxonasining xodimlari tomonidan to'siqsiz ko'rish imkoniyatini beradigan joyga o'rnatiladi.

Ko'p kvartirali uyda uyning umumiy ehtiyojlari (zinapoyalarni yoritish, liftlar, nasoslarning ishlashi va hokazolar) uchun sarflanadigan elektr energiyasini hisob-kitob qilish maqsadida alohida umumiy hisoblagich o'rnatiladi.

64. Iste'molchilarning (maishiy iste'molchilardan tashqari) elektr energiyasi hisoblagichlari, o'lchash vositalari, o'lchov transformatorlari, EHNAT tizimi qurilmalari, shuningdek, ularni o'rnatish uchun zarur bo'lgan boshqa vositalar iste'molchilarning mablag'lari hisobiga sotib olinadi va o'rnatiladi, HETK mas'ul xodimi tomonidan bepul plombalanadi va ro'yxatdan o'tkaziladi.

Elektr energiyasi hisoblagichlari, o'lchash vositalari, o'lchov transformatorlari HETK tomonidan plombalanmagan iste'molchilarga elektr energiyasi yetkazib berish taqiqlanadi.

65. Maishiy iste'molchilarda o'rnatilgan hisoblagichlarni sotib olish (elektr tarmoqlariga yangi ulanadigan yakka tartibdagi uy-joylar va ko'p kvartirali uylardagi xonadonlar), o'rnatish, ro'yxatga olish, davriy qiyoslovdan o'tkazish va plombalash, shuningdek, mavjud (jumladan, EHNATga mos kelmaydigan) hisoblagichlarni almashtirish HETK mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi.

Bunda quruvchi tashkilotlar tomonidan yangi quriladigan ko'p kvartirali uylardagi xonadonlarga hisoblagichlarni sotib olish va o'rnatish quruvchi tashkilot mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi.

Hisoblagich yakka tartibdagi uy-joylar yoki ko'p kvartirali uylardagi xonadon egasining buyurtmanomasiga binoan bir hafta muddatda uning ishtirokida HETK xodimi tomonidan o'rnatiladi.

66. Hisobga olish tizimi iste'molchining aybi bilan buzilgan taqdirda (o'lchov transformatorlarining ulanish sxemasi buzilganda yoki uning o'zi yoki yorlig'i ruxsatsiz almashtirilganda, shuningdek, hisobga olinayotgan elektr energiyasi sarfini kamaytirish maqsadida hisoblagichni yoki uning plombasi buzilganda, unga tashqaridan ta'sir ko'rsatilganda), ushbu tizim qurilmalarini almashtirish, ta'mirlash, qiyoslovdan o'tkazish va o'rnatish ishlari iste'molchi hisobidan ularning qiymati va ko'rsatilgan xizmatlar uchun haq to'langan holda, HETK tomonidan amalga oshiriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Iste'molchining aybi tasdiqlanmasa, HETK mablag'i evaziga hisoblagich, modul qurilmasi ta'mirlanadi yoki yangisiga almashtiriladi.

(66-bandning ikkinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

67. Hisoblagichlar, o'lchov transformatorlari, ikkilamchi zanjirlar, aloqa liniyalarining, shu jumladan, ularga o'rnatilgan plombalarning saqlanishi va butunligi uchun javobgarlik binosida (inshootida) ushbu qurilmalar o'rnatilgan tashkilotga (elektr ta'minoti korxonasi yoki iste'molchiga), ularning ekspluatatsiyasi va texnik holati uchun javobgarlik esa — qurilma egasiga yuklanadi. Agar hisoblagichlar, o'lchov transformatorlari, ikkilamchi zanjirlar, aloqa liniyalari uchinchi tashkilot binosida (inshootida) o'rnatilgan bo'lsa, javobgarlik masalasiga holatdan kelib chiqib, manfaatdor tomonlar ishtirokida, lozim bo'lganda xolis ekspertlar jalb etilgan holda aniqlik kiritiladi.

68. Hisoblagichlarning:

qobiq (korpus) qismida, dasturlash tugmasida, modul aloqa qismida — hisoblagichni ishlab chiqaruvchi zavodning;

tashqi qobig'i (korpus) mahkamlanadigan joylarida, o'lchov transformatorlarida esa — alohida ajratilgan joylarda "O'zbekiston milliy metrologiya instituti" davlat muassasasining yoki uning hududiy bo'linmalari yoki tegishli tartibda akkreditatsiyadan o'tgan laboratoriyaning;

klemmnik qopqoqlarida, tok transformatorlarning klemmniklarida, xotira va sinov blokida, hisoblagich dasturlashdan foydalanish tugmasida (bo'lmasida), o'tuvchi klemmniklarda, kuchlanish transformatorlari ajratgichlari yuritmalari va himoya avtomatlarida, modul qurilmalarida (HETK tomonidan almashtirilganda) — HETKning belgilangan namunadagi plombalari bo'lishi kerak.

Hisoblagichlar va o'lchov transformatorlari ishlab chiqaruvchi zavodda belgilangan tartibda birlamchi qiyoslovdan o'tkaziladi.

O'lchov transformatorlari iste'molchi hisobidan akkreditatsiyadan o'tgan metrologiya xizmati tomonidan belgilangan tartibda va muddatlarda davriy qiyoslovdan o'tkaziladi.

69. Agar maishiy iste'molchida hisoblagichning qiyoslovdan o'tkazish oralig'i tugashi bilan elektr ta'minoti korxonasi tomonidan belgilangan tartibda qiyoslov tadbirlari o'tkazilmagan bo'lsa, unda ushbu iste'molchi qiyoslovdan o'tkazish muddati tugagan hisoblagichning ko'rsatkichlariga ko'ra elektr energiyasi haqini to'laydi.

Bunda elektr ta'minoti korxonasi maishiy iste'molchi tomonidan qiyoslovdan o'tkazish muddati tugagan hisoblagichdan foydalangan elektr energiyasi uchun qaytadan hisob-kitob qilish huquqiga ega emas.

Iste'molchilarda hisoblagichlarning sifat va sarf ko'rsatkichlari hamda ishlash mexanizmlariga shubha tug'ilganda, akkreditatsiyadan o'tgan metrologik xizmatida o'z hisobidan mustaqil qiyoslovni o'tkazish huquqiga ega. Hisoblagichda belgilangan standartlarga nomutanosiblik aniqlangan taqdirda, qayta hisob-kitob amalga oshiriladi.

Bunda elektr ta'minoti korxonasi iste'molchining birinchi talabiga ko'ra hisoblagichlarni bepul yechish, o'rnatish, plombalash va ro'yxatdan o'tkazishga majbur.

70. HETK va O'zenergoinspeksiyaning vakolatli xodimini hisoblagichni tekshirishga qo'ymaslik dalolatnoma bilan rasmiylashtiriladi. Iste'molchi HETKlari va (yoki) O'zenergoinspeksiya xodimi tomonidan tuzilgan dalolatnoma bilan tanishib, uni imzolashi zarur. Iste'molchi dalolatnomani imzolashni rad etgan taqdirda, bu haqda tegishli belgi qo'yiladi. Rad etish ikki nafar guvoh yoki fuqarolarning o'zini-o'zi boshqarish organi vakili tomonidan tasdiqlangan bo'lishi kerak. Dalolatnomani imzolashni rad etgan iste'molchi buning sababini tushuntirishga haqli va u dalolatnomaga kiritilgan bo'lishi lozim.

Iste'molchining dalolatnomani imzolashni rad etishi, uni elektr tarmoqlardan uzishga asos bo'ladi va bu haqda u xabardor qilingan bo'lishi lozim.

71. Hisoblagichlar va o'lchov transformatorlarini boshqa joyga o'rnatish va almashtirish HETK bilan kelishilgan holda amalga oshiriladi va ko'rsatilgan xizmatlar haqi iste'molchi tomonidan to'lanadi.

Hisoblagichlar va o'lchov transformatorlarini o'zboshimchalik bilan boshqa joyga o'rnatish va (yoki) almashtirish holatlari aniqlangan taqdirda, HETK iste'molchini elektr tarmog'idan uzib qo'yadi, HETK tomonidan mazkur Qoidalariga muvofiq qaytadan hisob-kitob qilinadi.

Yuridik shaxs bo'lgan iste'molchilarga o'rnatilgan hisoblagich va o'lchov transformatorlarini almashtirishda dalolatnoma foto va (yoki) video materiallarni ilova qilgan holda rasmiylashtiriladi.

72. Hisoblagich ulanish sxemasini o'zgartirish bilan bog'liq bo'lgan har qanday ishlar faqat HETK tomonidan iste'molchi ishtirokida, bu haqida ularni xabardor qilingandan so'ng amalga oshiriladi. Ishlarni bajarish davrida foydalanilgan elektr energiyasini hisobga olish va hisob-kitob qilish HETK tomonidan belgilangan vaqtincha sxemalar bo'yicha amalga oshiriladi.

11-bob. Elektr energiyasi iste'molchilarining tarif guruhlari

73. Iste'molchilar elektr energiyasi uchun hisob-kitob qilish bo'yicha uchta tarif (I, II, III va IV) guruhiga bo'linadi.

I tarif guruhiga asosiy va zaxira elektr ta'minoti uchun ulangan quvvati yig'indisi 750 kVA va undan ortiq bo'lgan elektr energiyasi uchun tabaqalashtirilgan tarif bo'yicha hisob-kitob qilinadigan iste'molchilar kiradi. Budget tashkilotlari, suv ta'minoti tashkilotlari, fermer xo'jaliklari va suv iste'molchilari uyushmalarining nasos stansiyalari, shuningdek, Davlat budjetidan moliyalashtiriladigan nasos stansiyalari bundan mustasno.

74. II tarif guruhi iste'molchilariga I tarif iste'molchilaridan boshqa barcha yuridik shaxs bo'lgan iste'molchilar hamda "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ, "Issiqlik elektr stansiyalari" AJ, "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ va "O'zbekgidroenergo" AJ tarkibiga kiradigan, hududiy elektr ta'minoti korxonalari, shu jumladan, HETKdan elektr quvvati oladigan korxona va tashkilotlarning, shuningdek, elektr energiyasi ishlab chiqaruvchi korxonalarning ushbu korxonalar hududidan tashqarida alohida joylashgan obyektlarining xo'jalik ehtiyojlari kiradi.

Bunda "Issiqlik elektr stansiyalari" AJ va "O'zbekgidroenergo" AJ tarkibiga kiradigan hamda elektr energiyasi ishlab chiqaruvchi korxonalar tomonidan xo'jalik ehtiyojlari uchun o'ziga tegishli tarmoqlarda elektr energiyasi ishlab chiqarish bo'yicha foydalanilgan elektr energiyasi amaldagi tannarx bo'yicha hisob-kitob qilinadi.

75. III tarif guruhiga maishiy iste'molchilar kiradi. Ushbu tarif guruhi bo'yicha aholi tomonidan turmush ehtiyojlari uchun uy-joylarda, xonadonlarda, yotoqxonalarda, yordamchi xo'jaliklarda, shaxsiy foydalaniladigan tomorqa bog' obyektlarida, shu jumladan, bog' shirkatlari va dala hovlilar sug'orish nasoslari, shaxsiy avtomashinalar uchun garajlarda sarflanadigan elektr energiyasi haqi tok qabul qilgichlarning quvvati hamda hisoblagichlar o'rnatilgan joyidan qat'i nazar to'lanadi.

12-bob. Elektr energiyasi uchun hisob-kitob qilish tartibi

1-§. Elektr energiyasi uchun hisob-kitob qilishning umumiy qoidalari

76. Bevosita "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ, "Issiqlik elektr stansiyalari" AJ, "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ, "O'zbekgidroenergo" AJ va elektr energiyasini ishlab chiqaruvchi boshqa korxonalarning elektr tarmoqlaridan hamda iste'molchilar yoki subiste'molchilar elektr tarmoqlari orqali uzatiladigan elektr energiyasi uchun iste'molchilar bilan hisob-kitoblar belgilangan tartibda tasdiqlangan tegishli tariflar bo'yicha elektr ta'minoti shartnomasiga muvofiq amalga oshiriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Yuridik shaxslar tomonidan muqobil energiya manbalarini o'rnatib yoki rekuperatsiya usulida (elektropoyezdlar, elektromobillar orqali va boshqalar) elektr energiyasini tarmoqqa uzatilsa, hisobot oyi yakuni bo'yicha tarmoqqa uzatilgan elektr energiyasi hajmi tarmoqdan iste'mol qilingan elektr energiyasi hajmidan chegirib hisob-kitob qilinadi.

(76-bandning ikkinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

Oldingi tahrirga qarang.

Iste'molchilar tomonidan tarmoqqa uzatilgan energiya miqdori iste'mol qilingan miqdordan ko'p bo'lsa, iste'molchi xohishiga (tanloviga) ko'ra ortiqcha qismi mablag' ko'rinishida iste'molchiga to'lab beriladi yoki keyingi davr iste'mol qilinishi kutilayotgan energiyasi uchun avans mablag' sifatida aks ettiriladi.

(76-band O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qaroriga asosan uchinchi xatboshi bilan to'ldirilgan)

Barcha elektr energiyasi iste'molchilarining (maishiy iste'molchilardan tashqari) oylik elektr energiyasi iste'moli hisoblangandan keyin HETK tomonidan iste'molchilarga aktiv elektr energiyasi bo'yicha elektron hisob-faktura jo'natadi. Mazkur elektron hisob-faktura jo'natilganligi iste'molchini to'lash to'g'risida ogohlantirish hisoblanadi. Reaktiv energiya tovar hisoblanmaydi va iste'mol hajmi dalolatnoma ko'rinishida iste'molchiga elektron tarzda jo'natiladi.

Barcha elektr energiyasi iste'molchilari (maishiy iste'molchilardan tashqari) HETK bilan birgalikda hisob-kitob davri tamom bo'lgandan keyin har oyning 5-sanasiga qadar foydalanilgan elektr energiyasi uchun o'zaro hisob-kitoblarning taqqoslash dalolatnomasini tuzadi.

77. Elektr energiyasi uchun hisob-kitob qilish maqsadida iste'molchilarni tarif guruhlari bo'yicha taqsimlanishi mazkur Qoidalarga muvofiq belgilanadi.

HETK bilan elektr ta'minoti shartnomasi tuzilgandan keyin iste'molchining aybi bilan iste'molchini tegishli bo'lmagan tarif guruhiga kiritish holati aniqlanganda, HETK tomonidan shartnoma tuzilgan paytdan, biroq da'vo muddatidan ortiq bo'lmagan davr uchun qayta hisob-kitob qilinadi. Bunda qayta hisob-kitoblar amaldagi tarifga asosan tariflar farqi bo'yicha jami iste'mol qilingan elektr energiyasi miqdori uchun amalga oshiriladi.

78. I tarif guruhi iste'molchilari uchun tabaqalashtirilgan tarif qo'llaniladi.

Tabaqalashtirilgan tarif sutkaning vaqt zonasi bo'yicha iste'mol qilingan har 1 kVt soat elektr energiyasi uchun to'lovdan iborat. Bunda:

yarim tig'iz davr — sutkaning yorug' vaqti (soat 9-00 dan 17-00 gacha);

tig'iz davr — ertalabki va kechki maksimum (yagona elektr energetika tizimining maksimal yuklamalar soatlari soat 6-00 dan 9-00 gacha va soat 17-00 dan 22-00 gacha);

tungi davr — sutkaning qorong'i davri (yagona elektr energetika tizimining minimal yuklamalar soatlari soat 22-00 dan 24-00 gacha va soat 00-00 dan 06-00 gacha).

Bunda foydalanilgan elektr energiyasi uchun hisob-kitoblar yagona elektr energetika tizimining:

tig'iz davr soatlarida — belgilangan tarifga nisbatan 1,5 baravar miqdorda o'suvchi koeffitsiyent;

tungi davr soatlarida — belgilangan tarifga nisbatan 1,5 baravar miqdorda kamayuvchi koeffitsiyent;

yarim tig'iz davr soatlarida — belgilangan tarif qo'llab amalga oshiriladi.

79. II va III tarif guruhlarida iste'molchilari bilan belgilangan tarif bo'yicha hisob-kitoblar amalga oshiriladi.

80. Mayning faqat yuridik shaxs tomonidan quyosh fotoelektr stansiyalari orqali ishlab chiqarilgan elektr energiyasidan foydalangan holda amalga oshiriladi.

Mayning uchun yagona elektr energetika tizimiga belgilangan tartibda ruxsat olib ulangan holda elektr energiyasidan foydalangan taqdirda:

iste'molchilar iste'mol qilingan elektr energiyasi uchun to'lovlar II tarif guruhiga nisbatan ikki baravar o'suvchi koeffitsiyentga muvofiq to'lanadi;

iste'mol qilingan elektr energiyasining hisobi alohida hisoblagich o'rnatilgan holda yuritiladi;

belgilangan tartibda ruxsat olmasdan mayning bilan shug'ullanuvchi shaxslarning yagona elektr energetika tizimiga ulanish holatlari aniqlanganda, ularga II tarif guruhiga nisbatan amaldagi tarifga besh baravar o'suvchi koeffitsiyent qo'llaniladi.

81. Tashqi reklama va axborot obyektlari konstruksiyalari (konstruksiyasi, videoekranlar, elektron displeylar, media fasad va boshqa texnik vositalar), illyuminatsiyalar va lampalar shodasi uchun foydalanilgan elektr energiyasi II tarif guruhiga asosan belgilangan tarifga uch baravar oshirilgan koeffitsiyentga muvofiq Tashqi reklama va axborot obyektlari konstruksiyalari o'rnatilgan quvvati miqdorini 24 soat foydalanishi hisobidan yoki alohida hisoblagich o'rnatish orqali hisob-kitob amalga oshiriladi (budjet va budjetdan mablag' oluvchi tashkilotlar bundan mustasno).

82. Bir necha tarif guruhiga mansub iste'molchilar bilan hisob-kitoblar har bir tarif guruhiga alohida o'rnatilgan hisoblagichlar ko'rsatkichlari bo'yicha amalga oshiriladi.

83. Elektr energiyasi uchun HETK yoki iste'molchi tomonidan yoziladigan to'lov hujjatlari bo'yicha elektr ta'minoti shartnomasiga muvofiq haq to'lanadi.

84. EHNATga ulangan hisoblagichga ega bo'lgan iste'molchilarga elektr energiyasi oldindan to'langan to'lov doirasida yetkazib beriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

85. Hisob-kitob davrida iste'molchilar tomonidan (maishiy iste'molchilardan tashqari) elektr energiyasi iste'moli shartnomaviy miqdordan 20 foiz va undan ortishiga yo'l qo'yilgan taqdirda, mazkur miqdordan ortiq iste'mol qilingan elektr energiyasi uchun belgilangan tarifning 1,2 baravari miqdorida to'lov undiriladi.

(85-band O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 27-dekabrdagi 894-sonli qarori tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 30.12.2024-y., 09/24/894/1094-son)

86. Iste'molchi yuridik shaxs sifatida tugatilgan taqdirda, uning elektr qurilmasiga HETK tomonidan elektr energiyasini yetkazib berish taqiqlanadi.

Agar, iste'molchi faoliyati tugatilganligi yoki tugatilayotganligi to'g'risida HETKga murojaat qilgandan so'ng elektr energiyasini yetkazib berish to'xtatilmagan bo'lsa, u holda buning oqibati uchun HETK qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda javob beradi.

87. Hisoblagich ko'rsatkichlari yozib olinmagan yoki elektr energiyasi sarfi to'g'risidagi hisobot iste'molchi tomonidan taqdim etilmagan taqdirda, HETK tomonidan elektr energiyasi (shu jumladan aktiv va reaktiv energiya) iste'molchining shartnomaviy miqdori bo'yicha yoki o'tgan hisob-kitob davr uchun elektr energiyasi iste'molining o'rtacha sutkalik amaldagi miqdori to'g'risidagi ma'lumotlar asosida hisob-kitob qilinadi.

Bunda hisoblagich ko'rsatkichlari nazorat tartibida HETK tomonidan yozib olingandan keyin amalda iste'mol qilingan elektr energiyasi uchun qayta hisob-kitob qilinadi. Qayta hisob-kitob iste'molchi yoki uning vakili ishtirokida yoxud uning ishtirokisiz belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

88. Elektr energiyasi uchun to'lov quyidagi tartibda amalga oshiriladi:

maishiy iste'molchilar har oyning 10-sanasiga qadar o'tgan oyda iste'mol qilingan elektr energiyasi uchun to'liq hisob-kitob qilishlari shart, EHNATga ulangan maishiy iste'molchilar bundan mustasno;

EHNATga ulangan maishiy iste'molchilar qarzdorligi mavjud bo'lganda, dastur orqali darhol tarmoqdan uziladi;

iste'molchilarga (maishiy iste'molchilardan tashqari) elektr energiyasi 100 foiz oldindan haq to'lash asosida yetkazib beriladi;

Oldingi tahrirga qarang.

iste'mol qilingan elektr energiyasi uchun elektr ta'minoti shartnomasida belgilangan muddatlarda to'lanmagan qarzi bo'lgan yuridik shaxslarga elektr energiyasi yetkazib berish to'xtatib qo'yiladi (maxsus tartibga ko'ra elektr energiyasi yetkazib beriladigan iste'molchilar bundan mustasno). Bunda tadbirkorlik reytingida "yuqori" va "o'rta" toifadagi korxonalarga oldindan to'lov summasining 50 foizini hisobot oyining birinchi sanasigacha va qolgan qismini hisobot oyining o'n beshinchi sanasigacha bo'lib to'lashga ruxsat beriladi.

(88-bandning beshinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

89. To'lov hujjatida xatolar yoki hisob-kitoblarda noaniqliklar aniqlangan taqdirda, iste'molchi HETKga darhol murojaat qilishi kerak.

HETK iste'molchi bilan birga murojaat qilgan kundan boshlab o'n sutkadan kechiktirmay, hisob-kitobni tekshirishi, zarurat bo'lganda esa hisoblagichlarni ham ko'rikdan o'tkazishi kerak.

Hisoblagichlarni ko'rikdan o'tkazish yoki to'lov hujjatidagi xatolar to'g'risidagi murojaat iste'molchini to'lovni belgilangan muddatda va tartibda to'lash majburiyatidan ozod etmaydi.

Agar hisoblagich va o'lchov transformatoridagi chetga chiqish ushbu hisoblagichlar va o'lchov transformatorlari uchun belgilangan aniqlik doirasidan oshmasa, bunday chetga chiqishlar yo'l qo'yilishi mumkin bo'lgan chetga chiqish deb hisoblanadi.

Agar to'lov hujjatini tekshirish yoki hisoblagichni ko'rikdan o'tkazishdan keyin (shu jumladan iste'molchi murojaat qilmasa ham) elektr energiyasi miqdorini qayta hisob-kitob qilish zarurati aniqlansa, bunda HETK tomonidan haqiqiy (aniq) iste'mol qilingan elektr energiyasi miqdori bo'yicha hisob-kitob amalga oshiriladi va keyingi oy hisobotida inobatga olinadi.

90. Hisoblagichlar elektr tarmoqlarining qaysi nuqtasida o'rnatilganligidan qat'i nazar, HETK va iste'molchi o'rtasida hisob-kitob qilish uchun aktiv va reaktiv energiya HETK va iste'molchi tarmoqlarining balans bo'yicha mansublik chegarasida hisobga olinishi shart.

91. Hisob-kitob davrida iste'molchilarga yetkazib berilgan elektr energiyasi miqdori va xuddi shu davrda hududiy elektr tarmoqlari korxonasi tomonidan qabul qilingan elektr energiyasi miqdori o'rtasidagi tafovut (shu jumladan, elektr energiyasining amaldagi texnologik sarfi normativ sarfdan oshishi hisobidan paydo bo'layotgani), me'yorlar doirasida ushbu elektr tarmoqlari orqali elektr energiyasini uzatishdagi uning texnologik sarfining belgilangan tartibda tasdiqlangan normativi hajmi chiqarib tashlangan holda, hududiy elektr tarmoqlarining kelgusi davr balansiga o'tkaziladi.

92. Hisoblagichlar elektr tarmog'ining balans bo'yicha mansublik chegarasida o'rnatilmaganda, elektr tarmog'ining chegarasidan hisoblagich o'rnatilgan joyigacha bo'lgan uchastkadagi aktiv va reaktiv energiya texnologik sarfining hajmi iste'molchi bilan birgalikda hisoblash yoki taraflar kelishuvi asosida shartnomada qayd qilish orqali aniqlanadi va elektr tarmog'ining balans bo'yicha mansubligiga qarab, HETKning yoki iste'molchining hisobiga o'tkaziladi.

93. Elektr energiyasi yagona elektr energetika tizimidan tranzit bo'yicha iste'molchining elektr tarmog'i orqali HETKning elektr tarmog'iga uzatilganda, iste'molchi tarmoqlaridagi elektr energiyasi texnologik sarfining bir qismi, iste'molchining elektr tarmog'iga kelib tushgan elektr energiyasining umumiy miqdoriga nisbatan HETKning elektr tarmog'iga iste'molchi tomonidan uzatilgan elektr energiyasi miqdoriga mutanosib ravishda, yagona elektr energetika tizimining elektr tarmoqlaridagi texnologik sarflarga o'tkaziladi.

94. Iste'molchining aybi bilan elektr ta'minoti shartnomasida ko'rsatilgan elektr energiyasi hajmi to'liq iste'mol qilinmagan taqdirda, avans tariqasida to'langan mablag'lar qaytarib berilmaydi

va elektr energiyasi uchun keyingi hisob-kitoblarda hisobga olinadi. Iste'molchi o'z faoliyatini to'xtatgan (tugatgan) taqdirda, avans tariqasida to'langan mablag'lar qaytarib beriladi.

95. Iste'molchilarning (maishiy iste'molchilardan tashqari) hisob-kitob oyidan keyingi kalendar oy tugagach, qarz to'lov muddati o'tgan hisoblanadi va to'lov muddati o'tgan har bir kun uchun to'lov muddati o'tgan summaning 0,1 foizi miqdorida, lekin muddati o'tgan to'lov summasining 50 foizidan ko'p bo'lmagan miqdorda penya hisoblanadi.

Qoidabuzarlik dalolatnomasiga asosan hisoblangan hisobga olinmagan elektr energiyasi miqdori bo'yicha o'zaro nizo iste'molchi bilan sud tartibida ko'rilganda sud hujjatlariga asosan penya iste'molchi yoki ta'minotchi korxona foydasiga qayta hisoblanadi.

Iste'molchining elektr energiyasi haqini to'lash, reaktiv energiya kompensatsiyasi uchun tarifga ustamalar, shuningdek, noqonuniy foydalanilgan elektr energiyasi qayta hisob-kitobi, quvvat koeffitsiyenti qiymatining iste'molchilar tomonidan elektr ta'minoti shartnomasida ko'rsatilganiga nisbatan pasaytirilgani uchun hisoblangan mablag' va penya bo'yicha qarzi bo'lgan taqdirda, uning avans to'lovi hisobiga o'tkazilgan mablag'lari qarzni qoplashga yo'naltiriladi va avans to'lovi (oldindan haq to'lash) sifatida hisobga olinmaydi.

96. Iste'molchi tomonidan foydalanilgan elektr energiyasi (quvvati) uchun hisob-kitob bo'yicha o'zaro hisob-kitoblarni solishtirish dalolatnomasini imzolash rad etilgan taqdirda, qarz tuzilgan elektr ta'minoti shartnomasiga muvofiq shartnomaviy hajmdan kelib chiqqan holda, iste'molchining bankdagi hisobvarag'iga HETK tomonidan to'lov talabnomasi qo'yish yo'li bilan undiriladi.

97. Iste'molchi (maishiy iste'molchilardan tashqari) egallab turgan binodan uning topshirilishi, sotilishi yoki boshqa sabablarga ko'ra ko'chib ketgan taqdirda, u bu haqida HETKni yozma shaklda xabardor qilishi hamda elektr energiyasi uchun ko'chib ketish kunigacha to'liq hisob-kitob qilishi shart, shundan so'ng HETK obyektga elektr energiyasi yetkazib berishni to'xtatadi. Yangi iste'molchini rasmiylashtirish va elektr qurilmalarini elektr tarmog'iga ulash belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

98. Tomonlar ularning xohish va harakatlariga bog'liq bo'lmagan tabiiy ofatlar sababli ushbu sharoitlarda qaytarib bo'lmaydigan va oldindan bilib bo'lmaydigan favqulodda vaziyatlarni o'z ichiga olgan yengib bo'lmaz kuch (fors-major) oqibatida o'z zimmasiga olingan majburiyatlarni bajara olmasa, tomonlardan hech biri o'z majburiyatlarini to'liq yoki qisman bajarmagani uchun javob bermaydi.

99. Agar ko'rsatilgan fors-major holatlari majburiyatlarning shartnomada belgilangan muddatlarda bajarilishiga ta'sir qilsa, u holda ushbu muddatlar fors-major holatlarining amal qilish vaqtiga, ammo elektr ta'minoti shartnomasining amal qilish muddatidan ko'p bo'lmagan vaqtga uzaytiriladi.

100. HETK tuman, shahar, iqtisodiy zona (sanoat zonasi) doirasida elektr energiyasi uchun to'lovni yig'ish funksiyalarini belgilangan tartibda xususiy operatorga o'tkazishi mumkin.

Elektr energiyasi uchun to'lovni yig'ish funksiyalarini bajaruvchi xususiy operatorlar o'z faoliyatini belgilangan tartibda amalga oshiradilar.

101. Elektr energiyasi uchun amaldagi tariflar o'zgargan taqdirda, HETK ularning kuchga kirishidan kamida o'n besh kun oldin qarorni ommaviy axborot vositalarida e'lon qiladi.

Bunda elektr energiyasi uchun tariflar o'zgargan sanadan qat'i nazar, elektr ta'minoti shartnomasi o'z kuchida qoladi va iste'molchi foydalanilgan elektr energiyasi uchun yangi tarif kuchga kirgan kundan boshlab amalga kiritilgan tarif bo'yicha haq to'lashga majburdir.

Tarif o'zgargan taqdirda, elektr energiyasi (shu jumladan, aktiv va reaktiv energiya)ning tarifi o'zgargan kundan boshlab:

maishiy iste'molchilar — ikki oydan ortiq bo'lmagan;

boshqa iste'molchilar — bir oydan ortiq bo'lmagan muddatga avans tariqasida to'langan hajm uchun qo'shimcha to'lov to'lashdan ozod etiladilar.

2-§. Iste'molchilar bilan elektr energiyasi uchun tabaqalashtirilgan tarif bo'yicha hisob-kitob qilish

102. Asosiy va zaxira elektr ta'minoti uchun ulangan quvvati yig'indisi 750 kVA va undan yuqori bo'lgan iste'molchilar elektr energiyasi uchun tabaqalashtirilgan tarif bo'yicha hisob-kitob qiladi (budjet tashkilotlari, suv ta'minoti tashkilotlari, fermer xo'jaliklari va suv iste'molchilari uyushmalarining nasos stansiyalari, shuningdek, Davlat budjetidan moliyalashtiriladigan nasos stansiyalari bundan mustasno).

Zaxira elektr ta'minoti uchun o'rnatilgan quvvat elektr tarmoqdan ajratilganligi to'g'risida dalolatnoma rasmiylashtirilib, ulangan quvvat 750 kVA dan kam bo'lganda iste'molchi tabaqalashtirilgan tarif bo'yicha hisob-kitob qilinmaydi.

Ulangan quvvati 750 kVA va undan ortiq bo'lgan iste'molchi uning elektr qurilmalari "Hududiy elektr tarmoqlari" AJning ikki yoki undan ortiq alohida filiallari yoki elektr ta'minoti korxonalari tarmoqlaridan ta'minlanayotgan bo'lsa, ushbu iste'molchi o'zi joylashgan hudud filiali bilan bitta elektr ta'minoti shartnomasini tuzib, elektr energiyasi uchun tabaqalashtirilgan tarif bo'yicha haq to'laydi, mazkur Qoidalarining [103-band](#)i bundan mustasno.

103. Bitta elektr ta'minoti korxonasi tarmog'iga ulangan iste'molchining sexlari yoki obyektlari alohida-alohida har xil hududda yoki yondosh (qo'shni) hududda joylashgan bo'lib, bitta taqsimlovchi umumiy tarmoqqa ega bo'lmasa, bunda bu sexlar yoki boshqa alohida obyektlar bo'yicha hisob-kitoblar tegishli tarif guruhlariga bo'yicha amalga oshiriladi.

3-§. II tarif guruhi iste'molchilari bilan elektr energiyasi uchun hisob-kitob qilish

104. Uy-joy mulkdorlari shirkatlari, boshqaruv tashkilotlari va kommunal-ekspluatatsiya tashkilotlari tomonidan umumiy uy-joy ehtiyojlariga foydalaniladigan elektr energiyasi uchun HETK bilan hisob-kitoblar elektr ta'minoti shartnomasiga muvofiq elektr tarmoqlarining balans bo'yicha mansublik chegarasida o'rnatilgan hisoblagichlarning ko'rsatkichlari va maishiy iste'molchilar uchun belgilangan bazaviy me'yorda belgilangan tarif bo'yicha amalga oshiriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

104¹. Tramvay hamda trolleybus transportlari tomonidan foydalaniladigan elektr energiyasi uchun HETK bilan hisob-kitoblar iste'molchilarning II tarif guruhi uchun belgilangan tarifning 50 foizi miqdorida amalga oshiriladi.

(104¹-band O'zbekiston Respublikasi Vazirlar 2024-yil 30-noyabrdagi 803-sonli qaroriga asosan kiritilgan — 30.11.2024-y., 09/24/803/0997-son. Kuchga kirish sanasi — 2024-yil 1-dekabr)

105. HETK bilan ko'p kvartirali uylar elektr tarmoqlarining mansublik chegarasidan maishiy iste'molchilarning elektr energiyasini hisoblagichlarigacha bo'lgan, umumiy foydalanishdagi elektr tarmoqlaridagi elektr energiyasining texnologik sarflari HETKning texnologik sarflari hisob-kitobida inobatga olinib hisoblanadi.

106. Ko'p kvartirali uylarni boshqarganda, uy-joy egalarining umumiy yig'ilishi bilan vakil qilingan shaxs uyning umumiy ehtiyojlari uchun sarflanadigan elektr energiyasi uchun hisob-kitob qilish bo'yicha HETK bilan elektr ta'minoti shartnomasi tuzish huquqiga ega.

Bunda uy-joy egalarining umumiy yig'ilishi bilan vakil qilingan shaxs HETK bilan o'zaro munosabatlarda uy-joy mulkdorlari nomidan harakat qilishga haqlidir.

107. Ko'p kvartirali uylarning elektr uskunalari va elektr tarmoqlaridan foydalanishga ekspluatatsiya tashkiloti tomonidan ular belgilangan tartibda qabul qilinib, tegishli hujjatlar rasmiylashtirilgandan keyin ruxsat etiladi.

108. HETK turar joy va noturar joy fondi binolarining egalari va ijarachilar (yuridik shaxslar yoki yuridik shaxs tashkil etmasdan tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi jismoniy shaxslar) bilan elektr ta'minoti shartnomasini tuzadi va ularga shaxsiy hisobvaraqlari ochadi.

Bitta uy-joy mulkdorlari shirkati bir necha shirkatlarga bo'linganda yoki vaqtincha turar joy va noturar joy fondining uy-joylarini kimningdir mol-mulkiga o'tkazish masalasi vaqtincha hal etilmagan taqdirda, HETK mahalliy davlat hokimiyati organlari bilan kelishgan holda, ma'lum bir uy-joylarning umumiy ehtiyojlari uchun foydalaniladigan elektr energiyasini yetkazib berishni to'xtatadi.

Boshqaruv tashkilotlari yoki uy-joy mulkdorlari shirkati tarkibidan uy-joy egalarining umumiy yig'ilishi qarori bilan yangi shirkat tuzib ajralib chiqqanda, elektr energiyasidan mavjud qarzdorligi bo'lgan shirkatlar o'rtasida o'zaro taqsimlangan dalolatnoma tuzilishi shart.

Boshqaruv servis kompaniyalari yoki xususiy uy-joy mulkdorlari shirkati o'z tarkibiga boshqa shirkatlarni qo'shib olganda, elektr energiyasidan mavjud qarzidorligi bilan qabul qilib oladi.

109. Shaxsiy hisobvaraqlar boshqa iste'molchiga HETK tomonidan turar joy va noturar joy fondining yangi mulkdorining kadastr hujjatlari ma'lumotlariga muvofiq qayta rasmiylashtiriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Qarzidorligi mavjud ko'chmas mulk obyektlari boshqa bir yuridik yoki jismoniy shaxsga onlayn auksion savdolari orqali sotilganda, mavjud qarzidorlikni bartaraf qilish majburiyati, agar oldi-sotdi shartnomasida boshqacha shartlar belgilanmagan bo'lsa, yangi sotib olgan yuridik yoki jismoniy shaxs zimmasida bo'ladi.

(109-band O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 27-dekabrda 894-sonli qaroriga asosan ikkinchi xatboshi bilan to'ldirilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 30.12.2024-y., 09/24/894/1094-son)

Bunda Iqtisodiyot va moliya vazirligi huzuridagi Kadastr agentligi va uning hududiy boshqarmalari ko'chmas mulkka egalik huquqi davlat ro'yxatidan o'tkazilgandan keyin uch kun muddatda HETKga ko'chmas mulk egasi haqida ma'lumot yuboradi va unga muvofiq iste'molchilar bilan shartnomalar qayta rasmiylashtiriladi.

Turar joy va noturar joy fondi binosiga ko'chib kirgan yangi mulkdor elektr tarmog'iga ulanishi uchun 30 kun mobaynida HETK bilan elektr ta'minoti shartnomasini tuzishi va o'z nomiga shaxsiy hisobvaraqlarni rasmiylashtirishi shart (maishiy iste'molchilar bundan mustasno). Shaxsiy hisobvarag'i ko'rsatilgan muddatda rasmiylashtirilmasa, mavjud qarzidorlik bo'yicha javobgarlik turar joy va noturar joy fondi binosining yangi mulkdori zimmasiga yuklanadi.

Ko'chmas mulk oldi-sotdi bitimi davlat ro'yxatidan o'tkazish organi tomonidan davlat ro'yxatiga olingandan so'ng mulkdorning familiyasi, ismi, otasining ismi, doimiy yashash joyi, notarial harakat amalga oshirilgan kun va qayd etilgan raqam, ko'chmas mulk kadastr raqami va ko'chmas mulkning umumiy (turar joy) maydoni, shuningdek, mobil telefon raqami va elektron pochta manzili (mavjud bo'lsa) ko'rsatilgan ma'lumot yuboriladi. Bunda HETK ma'lumot tushgandan keyin bir oy muddatda mulkdor bilan elektr ta'minoti shartnomasini tuzishi shart (maishiy iste'molchilar bundan mustasno).

110. HETK turar joy va noturar joy fondi binolarining egalari bilan elektr energiyasi uchun hisob-kitoblar, turar joy va noturar joy binolarining ijarachilariga (yuridik shaxs bo'lgan ijarachilar bundan mustasno) yoki yollovchilarga topshirilishidan qat'iy nazar, umumiy hisoblagichlar bo'yicha amalga oshiradi. Turar joy va noturar joy fondi binolarining egalari bilan ijarachilar o'rtasidagi hisob-kitoblar nazorat hisoblagichlari bo'yicha olib borilib, HETK hech qanday hisob-kitoblarni amalga oshirmaydi.

Turar joy va noturar joy fondi binolarining egalari bilan ijarachilar o'rtasidagi o'zaro hisob-kitoblar bo'yicha nizolar belgilangan tartibda ko'rib chiqiladi.

111. Xonadonda, shuningdek, yotoqxonalarda bir nechta oila yashaganda, hisob-kitob davrida iste'mol qilingan elektr energiyasi alohida oilalar o'rtasida nazorat hisoblagichlar ko'rsatkichlari bo'yicha taqsimlanadi.

Nazorat hisoblagichlarini o'rnatish uchun HETKning ruxsati talab qilinmaydi.

Nazorat hisoblagichlarining to'g'ri ishlashini nazorat qilish, ularning ko'rsatkichlarini yozib olish va elektr energiyasi uchun o'zaro hisob-kitoblarni amalga oshirish majburiyatlari yashovchilarning zimmasiga yuklanadi.

Umumiy foydalaniladigan joylarda iste'mol qilingan elektr energiyasi miqdori alohida oilalar o'rtasida amalda yashovchilarning soni bo'yicha taqsimlanadi.

HETK elektr energiyasidan umumiy hisoblagichlar orqali foydalanuvchi fuqarolar bilan hech qanday hisob-kitoblarni amalga oshirmaydi.

112. Elektr energiyasi uchun o'z vaqtida haq to'lash bo'yicha mazkur Qoidalariga rioya qilish, turar joy va noturar joy fondi binosidagi hisoblagichlarning saqlanishi va butligini ta'minlash uchun javobgarlik turar joy va noturar joy fondi binosining egasi zimmasiga yuklanadi.

113. Hisoblagichlar zinapoya maydonchalarida o'rnatilgan taqdirda ularning saqlanishi va butligi uchun uy-joy mulkdorlari shirkati yoki tasarrufida uy-joy bo'lgan idora, tashkilot javob beradi.

Ko'p kvartirali uylar zinapoya maydonchalarida o'rnatilgan hisoblagichlarga zarar yetkazilganda yoki o'g'irlangan taqdirda, uy-joy mulkdorlari shirkati yoki idora, tashkilot ularni o'z hisobidan tiklashi shart.

Ko'p kvartirali uylardagi xonadonlar va yakka tartibdagi uy-joylar ichida o'rnatilgan hisoblagichlarning saqlanishi va butunligi uchun iste'molchi javob beradi.

Agar hisoblagichlar, o'lchov transformatorlari, ikkilamchi zanjirlar ko'p qavatli uylar zinapoya maydonchalarida yoki yakka tartibdagi uy-joylarning bino va inshootlari foydalanish hududidan tashqarida (transformator punkti, tayanch, tashqi fasad va boshqalar) o'rnatilgan bo'lib, hisoblagich o'lchov tizimiga tashqi aralashuvlar qilinishi natijasida iste'mol qilingan elektr energiyasi miqdori kamaytirilganligi hisoblagich yoki EHNAT bazasi xotira ma'lumotlari bilan o'z tasdig'ini topganda, iste'molchi javobgar hisoblanadi.

114. Uy-joy mulkdorlari shirkati, boshqaruv tashkiloti, uy-joy mulkdorlari va turar joylardagi hamda boshqa binolardagi xonalarni ijarachilarga (yuridik shaxslarga yoki yuridik shaxs tashkil etmasdan tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi jismoniy shaxslarga) ijaraga beruvchi boshqa tashkilotlar HETKning ruxsatisiz ijarachilarga tegishli bo'lgan elektr qurilmalarini (elektr energiyasidan foydalanish maqsadlaridan qat'i nazar) uyning ichki elektr tarmoqlariga ulash huquqiga ega emas.

115. Ijarachilar (yuridik shaxslar yoki yuridik shaxs tashkil etmasdan tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi jismoniy shaxslar) turar joy va noturar joy fondi binosining egasi bilan shartnoma tuzgandan keyin uch kun muddatda ijaraga olingan binoda elektr energiyasidan foydalanish bilan bog'liq masalalarni hal etish uchun HETKga murojaat qilishi shart.

Ijarachi binodan ko'chib ketadigan bo'lsa, turar joy va noturar joy fondi binosining egasi ijarachidan HETKning u ko'chib ketish kunigacha elektr energiyasi uchun hisob-kitob amalga oshirganligi haqidagi ma'lumotnomani talab qilishi shart. Ko'chib ketgan ijarachilarning elektr energiyasi uchun qarzlari bo'yicha javobgarlik ijaraga beruvchi zimmasida bo'ladi.

116. HETK bilan ko'p kvartirali uylar elektr tarmoqlarining mansublik chegarasidan alohida xonadonlar elektr hisoblagichigacha bo'lgan umumiy foydalanishdagi elektr tarmoqlari (o'tkazgichlar, kommutatsiya apparatlari, taqsimlovchi shchitlar) texnik holati va ularga xizmat ko'rsatish uchun uy-joy mulkdorlari shirkatlari, boshqaruv tashkilotlari va tasarrufida turar joylar bo'lgan tashkilotlar javob beradi.

4-§. III tarif guruhi iste'molchilari bilan hisob-kitob qilish

117. Maishiy iste'molchilar xonadonlarda, shaxsiy uy-joylarda, yordamchi xo'jaliklar, shaxsiy foydalaniladigan tomorqa bog' obyektlarida foydalanilgan elektr energiyasi uchun maishiy ehtiyojlarda qo'llaniladigan tok qabul qilgichlar quvvati va vazifasidan qat'i nazar, aholi uchun belgilangan tarif va shartlar bo'yicha haq to'laydilar.

Shaxsiy elektromobillarni quvvatlash uskunalari uchun iste'molchilar mablag'lari hisobidan alohida hisoblagich o'rnatiladi hamda alohida hisobvaraq orqali II tarif guruhi iste'molchilari uchun belgilangan tarif asosida hisob-kitob qilinadi.

118. Ovqat tayyorlash uchun markazlashgan holda elektr plitalari bilan jihozlangan ko'p kvartirali uylar va yotoqxonalarda yashaydigan maishiy iste'molchilar tomonidan foydalaniladigan elektr energiyasi haqi III tarif guruhiga kiradigan amaldagi tarifning 50 foizi miqdorida to'lanadi.

Bunda ushbu uy-joylarni tarmoqqa ulash uchun berilgan texnik shartlarda, loyiha hujjatlarida va ta'minlovchi tarmoqlarda (transformatorlar, kabellar, taqsimlovchi shchitlar, kommutatsiya apparatlari, elektr uzatgichlarda) elektr plitalarning quvvati avvaldan inobatga olingan bo'lishi shart. Loyiha bo'yicha ovqat tayyorlash uchun markazlashmagan holda gaz plitalari bilan jihozlangan ko'p kvartirali uylar va yotoqxonalarga mazkur bandning [birinchi xatboshisi](#) tatbiq etilmaydi. Bunday uy-joylar va yotoqxonalarda gaz plitalarni o'zboshimchalik bilan elektr plitalarga almashtirish taqiqlanadi.

[Oldingi tahrirga qarang.](#)

Elektr energiyasidan aholiga elektr energiyasini yetkazib berish maqsadida foydalanuvchi diniy tashkilotlar, oilaviy korxonalar, oilaviy tadbirkorlar, Uy mehmonxonalari (xostellar), "Hunarmand" uyushmasi a'zolari, shuningdek, elektr energiyasidan aholi ehtiyojlari uchun

foydalanadigan lokal qozonxonalarga uy-joy mulkdorlari shirkati hamda ko'p kvartirali uyni boshqaruvchi tashkilotlarga maishiy iste'molchilarga belgilangan tarif va shartlar qo'llaniladi.

(118-bandning uchinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

Oldingi tahrirga qarang.

Bunda diniy tashkilotlar, yotoqxonalar va aholi ehtiyojlari uchun foydalanadigan lokal qozonxonalar tomonidan foydalanilgan elektr energiyasi uchun tariflar maishiy iste'molchilarga bazaviy me'yor uchun belgilangan tarif bo'yicha amalga oshiriladi.

(118-bandning to'rtinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

EHNATga ulangan hisoblagichlarga ega maishiy iste'molchilarga elektr energiyasi elektr ta'minoti shartnomasi asosida va oldindan to'langan to'lov doirasida yetkazib beriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Oilaviy korxona va hunarmandlarga ularning ixtiyoriga ko'ra energiya uchun to'lovlarni II yoki III tarif guruhi tariflarida amalga oshirishga ruxsat beriladi.

Bunda iste'molchilar hisobot oyi boshlangunga qadar elektr ta'minoti korxonasiga murojaat qilishlari zarur.

(118-band O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qaroriga asosan oltinchi va yettinchi xatboshilar bilan to'ldirilgan)

119. Muqobil energiya manbalari orqali ishlab chiqarilib, energetika tizimiga uzatilgan elektr energiyasi hajmi tarmoqdan iste'mol qilingan elektr energiyasi hajmidan chegirib hisob-kitob qilinadi, orttirilgan hajm esa HETK yoki iste'molchi foydasiga "0" kVt soatdan boshlab hisob-kitob qilinadi. Iste'mol qilinadigan elektr energiyasidan oqilona foydalanish maqsadida maishiy iste'molchilarning elektr energiyasi iste'moli yuklama orqali chegaralanadi.

Bunda HETK tomonidan EHNAT doirasida iste'molchilarga ehtiyojlari uchun zarur bo'lgan qurilmalarning minimal quvvatidan hamda joylashgan hududidan kelib chiqib, hisoblagich orqali 10 — 15 kVt quvvat doirasida cheklov kiritiladi.

120. Biror-bir sababga ko'ra hisoblagichga ega bo'lmagan va (yoki) mazkur turar joyda vaqtincha yashamayotgan maishiy iste'molchi elektr energiyasi uchun noto'g'ri to'lov hisoblanishining oldini olish uchun HETKni bu to'g'rida yozma ravishda xabardor qilishi shart.

121. Tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirish uchun xonadonlar, xususiy uy-joylar, bog' uchastkalari va boshqa shaxsiy obyektlardan foydalanilgan iste'molchilar ishlatilgan elektr energiyasi uchun tadbirkorlik faoliyatining (savdo, xizmatlar ko'rsatish, tovarlar ishlab chiqarish, elektromobillarni quvvatlash xizmatlari va boshqalar) turi bo'yicha elektr energiyasi iste'molchilarining tarif guruhiga muvofiq haq to'lanadi.

Bunda tadbirkorlik faoliyati uchun foydalaniladigan elektr energiyasi bo'yicha hisob-kitoblar uchun alohida hisoblagich o'rnatilishi zarur.

122. HETK har bir maishiy iste'molchi bilan elektr ta'minoti shartnomasini tuzadi va zarur hollarda elektr energiyasi haqini to'lash uchun unga belgilangan namunadagi hisob-kitob daftarchasini beradi.

Bunda maishiy iste'molchi tarmoqqa belgilangan tartibda amalda birinchi marta ulangan paytdan boshlab u bilan shartnoma tuzilgan hisoblanadi.

Hisob-kitob daftarchasining har bir varag'i kvitansiya va bildirishnomadan iborat bo'lib, ularda maishiy iste'molchining shaxsiy hisobvarag'i tushirilgan bo'lishi kerak.

To'lov hujjatining har ikkala qismi (bildirishnoma va kvitansiya) bir xilda, aniq, o'chirib yozishlarsiz to'ldirilishi kerak. To'lov hujjatlarida familiya, manzil, to'lovning joriy va oldingi sanasi hamda sanalarga muvofiq hisoblagich ko'rsatkichlari va to'lov summasi ko'rsatilishi kerak.

123. Maishiy iste'molchi tomonidan hisob-kitob davrida amalda iste'mol qilingan elektr energiyasi miqdori iste'molchining hisoblagich ko'rsatkichlari bo'yicha aniqlanadi.

Agar hisoblagich o'lchov transformatorlari (tok, kuchlanish) orqali ulangan bo'lsa, amalda iste'mol qilingan elektr energiyasi miqdori ushbu o'lchov transformator transformatsiya koeffitsiyenti inobatga olingan holda aniqlanadi.

124. Hisoblagichlardan ko'rsatkichlarni yozib olish va to'lov hujjatini yozib berish HETKning xodimi yoki iste'molchining o'zi tomonidan amalga oshiriladi.

HETK xodimi tomonidan yozib berilgan to'lov hujjati (bildirishnoma) maishiy iste'molchiga imzo qo'ydirib topshiriladi, u bo'lmagan taqdirda esa — u bilan birga bir xonadonda (xususiy uyda) yashovchi voyaga yetgan shaxsga topshiriladi yoki bildirishnoma bilan birga buyurtma xat orqali jo'natiladi.

125. Agar navbatdagi aylanib chiqish davomida hisoblagich o'rnatilgan xona yopiq bo'lsa, bu haqda maishiy iste'molchining shaxsiy hisobvarag'ida tegishli belgi qayd etiladi.

Hisoblagich ko'rsatkichlarini nazorat tartibida yozib olish bo'yicha ma'lumotlar mavjud bo'lmagan taqdirda, HETK elektr energiyasi iste'molining shartnomadagi miqdori bo'yicha yoki oldingi davr uchun amaldagi elektr energiyasi iste'molining hajmi to'g'risidagi ma'lumotlarga asosan to'lov yozish huquqiga ega bo'lib, bu haqda maishiy iste'molchining hisobvarag'ida tegishli belgi qo'yiladi. Bunda hisoblagichlardan nazorat ko'rsatkichlari yozib olingandan keyin amalda iste'mol qilingan elektr energiyasi uchun qayta hisob-kitob qilinadi.

126. HETKning xodimi guvohnomasini ko'rsatgan taqdirda, xonadondagi hisoblagich ko'rsatkichlarini va ulanish sxemalarini soat 08-00 dan 20-00 gacha hech qanday qarshiliklarsiz ko'rish huquqiga egadir.

Hisoblagichlarni ko'zdan kechirish uchun HETK xodimini qo'ymaslik mazkur Qoidalarining [70-bandida](#) belgilangan choralar ko'rilishiga sabab bo'ladi.

127. To'lov hujjatlarini yozish va haq to'lash paytida yo'l qo'yilgan xatolar HETK tomonidan da'vo muddati mobaynida ushbu xatoliklar aniqlanguniga qadar hisobga olinadi.

128. To'lov tegishli tashkilot tomonidan qabul qilib olingan sana to'lov amalga oshirilgan sana hisoblanadi.

To'lov elektron to'lov tizimlari orqali amalga oshirilgan taqdirda, mablag'lar iste'molchining shaxsiy hisobvarag'iga o'tkazilgan (tranzaksiya) sana to'lov amalga oshirilgan vaqt deb hisoblanadi.

129. Aholidan to'lovlarni qabul qiladigan tashkilot (tijorat banklarining bo'limlari, "O'zbekiston pochta" aksiyadorlik jamiyatining bo'limlari va aholidan to'lovni qabul qilib olish punktlari) to'lov hujjatlarini o'ram, banderollar va elektron reyestrlarga jamlaydilar.

Har qaysi banderolda (bank bo'limi tomonidan ma'lum davrda qabul qilib olingan maishiy iste'molchilarning to'lov hujjatlari to'plamida) ularni HETKga berish vaqtida yorliq bo'lishi lozim, yorliqda quyidagilar ko'rsatilgan bo'lishi kerak:

banderolni shakllantirish boshlangan va tugallangan sana;

banderoldagi hujjatlar soni;

qabul qilib olingan to'lovlarning umumiy summasi;

kassa xizmati ko'rsatilganligi uchun to'lov sifatida ushlab qolingan summa;

HETK hisobvarag'iga o'tkaziladigan summa.

Bunda aholidan to'lovni qabul qilib oluvchi tashkilotlar elektr energiyasi uchun to'lov sifatida kelib tushgan mablag'lar shartnomada belgilangan muddatlarda HETKga o'tkazilishini ta'minlashi shart.

130. Maishiy iste'molchilar to'lov bo'yicha qarzdor bo'lganda, to'lov muddati o'tgan har bir kun uchun to'lov muddati o'tgan summaning 0,1 foizi miqdorida, lekin muddati o'tgan to'lov summasining 50 foizidan ko'p bo'lmagan miqdorda penya to'laydilar.

Penya hisoblagich ko'rsatkichlari yozib olingandan keyin va amalga oshirilgan qayta hisob-kitoblardan so'ng, shuningdek, belgilangan tartibda kiritilgan oldindan to'lov hisobga olingan holda, hisob-kitob davridan keyingi oyning 11-kunidan boshlab maishiy iste'molchining aniqlashtirilgan qarzdorlik (to'lanmagan qarz) summasidan undiriladi.

Penyani hisoblash uchun qarzdorlik hosil bo'lgan oy aniqlanadi va to'lov muddati o'tkazib yuborilgan har bir kun uchun penya shu oydan boshlab hisoblanadi.

Iste'mol qilingan elektr energiyasi bo'yicha qarzdorlik mavjud bo'lganda, maishiy iste'molchiga tegishli bo'lgan doimiy yashash yoki vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olingan

voyaga yetgan jismoniy shaxslar qarzдорlikni to'lash bo'yicha solidar javobgar bo'ladilar.

Voyaga yetgan jismoniy shaxsning solidar javobgarligi u maishiy iste'molchiga tegishli bo'lgan doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olingan vaqtdan boshlab vujudga keladi va ro'yxatdan chiqarilgan vaqtgacha amal qiladi.

131. Arifmetik xatoliklar, tariflarni noto'g'ri qo'llash tufayli paydo bo'ladigan kam va ortiqcha to'lovlar tegishli tarif bo'yicha kVt soatlarda mazkur Qoidalar asosida qayta hisoblanadi.

132. Tarif o'zgarganda, tarif o'zgargan sanagacha iste'mol qilingan elektr energiyasi hajmi oldingi to'lov vaqtidan boshlab o'rtacha sutkalik iste'mol bo'yicha aniqlanadi va unga eski tarif bo'yicha haq to'lanadi. Hisoblagichlarning ko'rsatkichlari to'lov kunida yozib olingan deb hisoblanadi.

Tariflar o'zgargandan keyin iste'mol qilingan elektr energiyasi miqdori uchun yangi tarif bo'yicha haq to'lanadi.

5-§. Elektr energiyasidan foydalanish qoidalarini buzish, ushbu holatlarni rasmiylashtirish va hisobga olinmagan elektr energiyasi hajmini hisob-kitob qilish tartibi

133. Quyidagi holatlar iste'molchilar tomonidan elektr energiyasidan foydalanish qoidalarini buzish (noqonuniy foydalanish) holatlari deb hisoblanadi:

a) elektr ta'minoti shartnomasini tuzmasdan, elektr tarmog'iga o'zboshimchalik bilan ulanish.

Agar iste'molchi energiya ta'minoti korxonasi xodimi bilan til biriktirib, ulanishda normativ-huquqiy hujjatlar talablarini bajarmasdan, shartnomasiz va hisoblagichi HETKning tegishli dasturiy ta'minoti bazalariga kiritilmasdan elektr tarmog'iga ulanib, elektr energiyasidan foydalangan taqdirda o'zboshimchalik bilan foydalanishga tenglashtiriladi (iste'molchining elektr tarmog'iga ulanish uchun tegishli hujjatlari mavjud bo'lib, lekin hisoblagich HETKning tegishli dasturiy ta'minoti bazasiga oydan-oyga o'tish jarayonida dasturga kirmay qolgan holatlar bundan mustasno);

b) hisoblagich ko'rsatkichlarini qasddan kamaytirish maqsadida unga tashqi ta'sir ko'rsatish;

v) hisoblagich va o'lchov transformatorlarining plombalarini o'zboshimchalik bilan buzish;

g) I tarif guruhi iste'molchilarida o'rnatilgan hisoblagichda sutkaning vaqt zonasini o'zboshimchalik bilan tashqi ta'sir ko'rsatish orqali o'zgartirish;

d) o'zboshimchalik bilan hisoblagich yoki o'lchov transformatorlarini almashtirish;

e) hisoblagichning ulanish sxemasini o'zboshimchalik bilan o'zgartirish;

j) hisoblagich xotirasidagi ko'rsatkichlarni yo'q qilish maqsadida hisoblagichni qasddan yo'q qilish (yoqib yuborish, sindirib maydalash va shu kabilar). Iste'molchining aybisiz hisoblagichga yuqori kuchlanish/tok kelishi natijasida erib ketishi yoki boshqa tabiiy sabablarga ko'ra yaroqsiz holga kelishi bundan mustasno;

z) hisoblagichdan tashqari ulanish;

i) hisobga olinadigan elektr energiyasi miqdorini kamaytirish maqsadida o'lchov transformatorlariga biriktirilgan pasport ma'lumotlarini qasddan o'zgartirib qo'yish;

k) yuridik shaxs iste'molchilar tomonidan (maishiy iste'molchilar bundan mustasno) elektr energiyasini yo'q qilish maqsadida elektr hisoblagichni EHNAT tizimidan qasddan uzib (texnik uzilishlar bundan mustasno), haqiqiy ko'rsatgich bo'yicha hisobot bermasdan elektr hisoblagich ko'rsatkichini yashirish (bunda yashirilgan elektr energiyasi miqdori ikki oylik iste'molidan kam bo'lmaganda).

Mazkur bandning barcha kichik bandlarida keltirilgan holatlarda iste'mol qilingan elektr energiyasi qayta hisob-kitob qilinadi va iste'molchidan undiriladi.

Agar iste'molchilarning hisoblagichlari, o'lchov transformatorlari energetika obyekti korxonasiga tegishli hududda (podstansiya, transformator punkti va boshqalar) o'rnatilgan bo'lib, hisoblagich o'lchov tizimiga tashqi aralashuvlar natijasida iste'mol qilingan elektr energiyasi miqdori kamaytirilganligi hisoblagich yoki EHNAT bazasi xotira ma'lumotlari bilan o'z tasdig'ini topganda, iste'molchi javobgar hisoblanadi.

Qoidalarining ushbu bandida nazarda tutilgan qoida buzilishlari O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi [kodeksiga](#) va O'zbekiston Respublikasining Jinoyat [kodeksiga](#) muvofiq tegishli javobgarlikka tortishga sabab bo'ladi.

134. Quyidagi holatlar iste'molchilar tomonidan to'lovlar amalga oshiriladigan elektr energiyasi hajmiga ta'sir qilmagan holda, texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlar va normalarga rioya etmaslik holatlari hisoblanadi:

a) texnik shartlarda ruxsat etilgan quvvatdan ortiqcha quvvatni ulab foydalanish;

b) elektr energiyasidan nooqilona va samarasiz foydalanish. Bunda elektr energiyasidan nooqilona va samarasiz foydalanganlik uchun qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda iqtisodiy va (yoki) ma'muriy jazo chorasi qo'llanilishi mumkin;

v) iste'mol qilingan elektr energiyasini hisoblash tizimiga ta'sir qilmaydigan usullarda EHNAT tizimi muqobil ishlashiga ta'sir ko'rsatish.

Ushbu bandeda keltirilgan holatlarda iste'mol qilingan elektr energiyasi uchun qayta hisob-kitoblar amalga oshirilmaydi.

135. Quyidagi holatlar texnik xato va kamchiliklar yoki elektr energiyasidan foydalanish qoidalarining iste'molchining aybisiz buzilishi deb hisoblanadi:

a) iste'molchilar bilan hisob-kitoblarda noto'g'ri tarif guruhi qo'llanilishi (mayning sohasi bundan mustasno);

b) iste'molchiga mansub bo'lgan tarmoqlardagi texnologik sarflar hamda quvvat koeffitsiyentining ($\cos \phi$) iqtisodiy qiymati hisob-kitob qilinmasligi;

v) arifmetik va texnik xatoliklar natijasida kam yoki ko'p hisoblanishi;

g) hisoblash tizimiga ta'sir qilmagan holda, ikkilamchi tok zanjirida kirish va chiqish simlar o'zaro o'rni almashtirib ulangan holatlar ("berish" / "qabul" rejimi). Quyosh panellari o'rnatilganligi bundan mustasno;

d) hisoblagich yoki o'lchov transformatorlari navbatdan tashqari yoki davriy qiyoslov ko'rigidan o'tkazilganda davlat standartlarida ruxsat etilgan xatolik me'yorlaridan kam yoki ko'p ko'rsatkichlarda ishlaganligi aniqlanganda;

e) hisoblagich ikkilamchi zanjir simlarining mexanik ta'sirdan uzilishi (tabiiy uzilish) hamda hisoblagich yoki o'lchov transformatorlarining iste'molchining aybisiz buzilishi;

j) hisobga olinadigan elektr energiyasi miqdorini kamaytirish maqsadida dasturga qo'shimcha kamayuvchi koeffitsiyentlarni kiritish;

Ushbu holatlarda iste'molchiga iste'mol qilingan haqiqiy elektr energiyasi sarfi bo'yicha HETK yoki iste'molchi manfaatiga qayta hisob-kitoblar amalga oshiriladi.

[Oldingi tahrirga qarang.](#)

136. Qoidalarining buzilish holatlari aniqlanganda, "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ va (yoki) O'zenergoinspeksiya vakolatli xodimlari tomonidan tegishli elektron tizimlar (E-dalolatnoma) orqali mazkur Qoidalariga [1-ilovaga](#) muvofiq elektr energiyasidan foydalanish qoidalarini buzilganligi to'g'risida dalolatnoma (keyingi o'rinlarda — dalolatnoma) rasmiylashtiriladi. Zarurat bo'lganda, dalolatnomaga holat yuzasidan fotosuratlar va boshqa ashyoviy dalillar ilova qilinishi mumkin.

(136-bandning birinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 27-dekabrda 894-sonli [qarori](#) tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 30.12.2024-y., 09/24/894/1094-son)

[Oldingi tahrirga qarang.](#)

Dalolatnomani elektron shaklda rasmiylashtirishni imkoni bo'lmaganda, 24 soat ichida tegishli elektron tizimlarga kiritilishini ta'minlash sharti bilan dalolatnoma erkin shaklda qog'ozda rasmiylashtirilishiga ruxsat beriladi.

(136-band O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 27-dekabrda 894-sonli [qaroriga](#) asosan ikkinchi xatboshisi bilan to'ldirilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 30.12.2024-y., 09/24/894/1094-son)

Dalolatnoma vakolatli xodimlar va iste'molchi tomonidan imzolanadi. Iste'molchi dalolatnomaga imzo qo'yishdan bosh tortgan taqdirda, ikki nafar xolis va (yoki) mahalla fuqarolar

yig'ini mas'ul xodimlari jalb etilib, holat ularga ma'lum qilinadi hamda ularning dalolatnomaga imzo qo'yishi ta'minlanadi. HETK xodimlari darhol mazkur iste'molchini elektr tarmog'idan uzib qo'yadi.

Iste'molchining elektr qurilmalari elektr tarmog'idan ajratilgandan so'ng "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ va/yoki O'zenergoinspeksiya vakolatli xodimlari tomonidan belgilangan namunadagi plomba bilan qayta elektr tarmog'iga o'zboshimcha ulanishning oldini olish maqsadida plombalanadi.

Elektr qabul qilgichlar quvvatini aniqlash imkoni bo'lmagan holatlarda, elektr qabul qilgichlarning umumiy quvvati o'lchov vositalari yordamida aniqlanadi.

Mazkur Qoidalarining buzilish holatlarini aniqlash va rasmiylashtirishga mas'ul xodimlar dalolatnomani rasmiylashtirishda, mazkur badda keltirilgan talablarga amal qilmagan holatlarda, ular qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda javobgarlikka tortiladilar.

HETKning boshqa xodimlari tomonidan mazkur Qoidalarni buzish holatlari aniqlanganda, ular bu haqda o'z rahbari hamda dalolatnoma rasmiylashtirishga vakolatli bo'lgan xodimlarga ma'lum qiladi.

137. Ko'rikdan o'tkazish va dalolatnomani rasmiylashtirish jarayonida hisoblagich yoki o'lchov transformatorlariga tashqi ta'sir, ya'ni inson aralashuvi mavjud deb hisoblashga asos bo'lganda, o'lchov vositalarini (hisoblagich va boshqa zarur uskunalar) alohida idishga (quti, idish, polietilen qopcha va boshqalar) solib, iste'molchi bilan birgalikda muhrlab ish hujjatlariga qo'shish maqsadida olib qo'yiladi.

Hisoblagichni olib qo'yish to'g'risida HETK yoki O'zenergoinspeksiya xodimi tomonidan bu to'g'risida ikki nusxada tegishli dalolatnoma rasmiylashtirilib, unga tomonlar imzo qo'yadilar hamda uning bir nusxasi iste'molchiga topshiriladi. Mazkur dalolatnomada sana, hisoblagich rusumi, davlat raqami, ko'rsatkichlari, plombalari raqamlari to'liq qayd etiladi.

138. Mazkur Qoidalarni buzganlik holatlari natijasida hisobga olinmagan elektr energiyasi miqdori elektr ta'minoti korxonasida tuzilgan maxsus komissiya tomonidan iste'molchi ishtirokida yoki uning ishtirokisiz (xohishiga ko'ra) uch ish kunida aniqlanadi.

Iste'molchi tomonidan asosli hujjatlar taqdim qilingan taqdirda, elektr ta'minoti korxonasi maxsus komissiya a'zolari tomonidan qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

139. Maxsus komissiya a'zolari iste'molchi yoki uning ishonchli vakili ishtirokida (xohishiga ko'ra) hisobga olinmagan elektr energiyasini hisoblashda, uning haqiqiy (aniq) miqdorini aniqlash imkoniyati mavjud bo'lsa, u holda ushbu miqdor hisoblanishi kerak.

Huquqni muhofaza qiluvchi yoki sud organlari tomonidan qoidabuzarlik bo'yicha hisoblangan elektr energiyasi miqdorini qayta hisoblash zarur deb topilsa, u holda to'plangan hujjatlarga asosan HETK, O'zenergoinspeksiya, shuningdek, xulosa berish vakolatiga ega bo'lgan ekspert/mutaxassislar bilan birgalikda komissiya tuzgan holda qayta hisob-kitob amalga oshirilishi mumkin.

140. Mazkur Qoidalarining [133](#) va [135-bandlarida](#) keltirilgan qoida buzilishlar bo'yicha qayta hisob-kitoblar umumiy da'vo muddati davridan (uch yil) oshmagan holda amalga oshiriladi.

141. Avval aniqlanib dalolatnoma rasmiylashtirilgan va dasturiy ta'minotga kiritilgan qoidabuzarlik yoki xato-kamchiliklar iste'molchi tomonidan takroran sodir etilganda, avvalgi rasmiylashtirilgan dalolatnoma bo'yicha hisoblangan davr uchun takroran hisob-kitob qilinishi mumkin emas.

Elektr energiyasi sarfining qayta hisob-kitobi bo'yicha amalga oshirilgan to'lovlar iste'molchini mazkur Qoidalarni buzganlik uchun qonunchilik hujjatlarida belgilangan javobgarliklardan ozod etmaydi.

6-§. Hisobga olinmagan elektr energiyasi hajmini hisob-kitob qilish tartibi

142. Mazkur Qoidalarining [133-bandida](#) nazarda tutilgan qoidabuzarliklar aniqlanganda, hisobga olinmagan elektr energiyasi miqdori da'vo muddatini inobatga olgan holda amaldagi tarif miqdori (maishiy iste'molchilarga amaldagi bazaviy me'yorlari uchun belgilangan tarifda) bo'yicha quyidagi mezonlar asosida qayta hisob-kitob qilinadi. Bunda [133-bandning](#):

“a” kichik bandidagi qoidabuzarlik sodir etilganda — qoidabuzarlik aniqlangan bino yoki obyektga mulk huquqi vujudga kelgan yoxud faoliyatini boshlagan kundan yoki tarmoqqa ulangan kundan (asosli hujjatlarga ko'ra) dalolatnoma rasmiylashtirilgan kunga qadar, dalolatnomada qayd etilgan elektr qabul qilgichlarning umumiy quvvati bo'yicha sutkasiga 24 soat ishlashi hisobidan.

Bunda tasdiqlovchi hujjatlar sifatida faqatgina rasmiy ravishda davlat ro'yxatidan o'tkazilgan kun to'g'risida soliq organlaridan olingan ma'lumot, kadastr, mahalliy hokimiyat organlarining tegishli qarorlari, yer maydonidan ijarada foydalanayotgan bo'lsa ijara shartnomasi asos bo'ladi;

“b”, “d”, “e” va “j” kichik bandlaridagi qoidabuzarlik sodir etilganda — hisoblagich xotirasi yoki EHNAT bazasi ma'lumot bazasi ma'lumotlari yordamida hisoblagichga tashqi ta'sir qilinganligi aniqlangan kundan, aniqlash imkoni bo'lmaganda iste'molchi elektr hisoblagichining sxemasi tekshirilgan kundan dalolatnoma rasmiylashtirilgan kunga qadar dalolatnomada qayd etilgan elektr qabul qilgichlarning umumiy quvvati bo'yicha yuridik shaxs bo'lgan iste'molchilarga shartnomadagi ish soatiga asosan (maishiy iste'molchilarga sutkasiga 24 soat ishlashi hisobidan) to'lovlarni inobatga olgan holda hisoblanadi;

“v” kichik bandidagi qoidabuzarlik sodir etilganda — hisoblagich o'rnatilgan kundan yoki hisoblagich xotirasidan (EHNAT ma'lumotlarni saqlash bazasida) aniqlangan tashqi ta'sir qilingan kundan boshlab, dalolatnoma rasmiylashtirilgan kunga qadar dalolatnomada qayd etilgan elektr qabul qilgichlarning umumiy quvvati bo'yicha, yuridik shaxs bo'lgan iste'molchilarga shartnomadagi ish soatiga asosan (maishiy iste'molchilarga sutkasiga 24 soat ishlashi hisobidan) to'lovlarni inobatga olgan holda hisoblanadi (hisoblagichning elektron plombasi buzilmagan holatlar bundan mustasno). Hisoblagichning plombalari buzilganda, hisoblagich elektron plombalari buzilishi bo'yicha hisoblagichni ishlab chiqaruvchi zavod xulosasiga asosan hisob-kitob qilinadi;

“g” kichik bandidagi qoidabuzarlik sodir etilganda — hisoblagich o'rnatilgan kundan yoki hisoblagich xotirasiga (EHNAT ma'lumotlarni saqlash bazasiga) tabaqalashtirilgan tarif sutkaning vaqt zonasi o'zgartirilgan kundan boshlab, dalolatnoma rasmiylashtirilgan kunga qadar hisobga olinmagan elektr energiyasi sarfidan kelib chiqib, tig'iz davr soatlarida belgilangan tarifga asosan to'lovlarni inobatga olgan holda, hisoblanadi;

Oldingi tahrirga qarang.

“z” kichik bandidagi qoidabuzarlik sodir etilganda — elektr ta'minoti shartnomasi rasmiylashtirilgan kundan yoki ko'chmas mulk oldi-sotdi qilingan yoxud hisoblagich o'rnatilgan kundan dalolatnoma rasmiylashtirilgan kunga qadar, biroq da'vo muddatidan ortiq bo'lmagan muddatda hisoblagichdan tashqari tarmoqqa ulangan elektr qabul qilgichlar quvvatidan kelib chiqib, yuridik shaxs bo'lgan iste'molchilarga shartnomadagi ish soatiga asosan (maishiy iste'molchilarga sutkasiga 24 soat ishlashi hisobidan) hisoblanadi;

(142-bandning yettinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

“i” kichik bandidagi qoidabuzarlik sodir etilganda — o'lchov transformatori o'rnatilgan kundan boshlab dalolatnoma rasmiylashtirilgan kunga qadar hisoblagich qayd etgan elektr energiyasi sarfiga nisbatan o'lchov koeffitsiyentlari orasidagi tafovut miqdoridan kelib chiqib hisoblanadi;

“k” kichik bandidagi qoidabuzarlik sodir etilganda — hisoblagich qayd etgan ko'rsatkichlar tafovut miqdoridan kelib chiqib hisoblanadi.

Iste'molchi bir paytning o'zida mazkur Qoidalarning **133-bandida** nazarda tutilgan qoidabuzarliklarning bir nechtasini sodir etganda, hisobga olinmagan elektr energiyasi miqdori qayta hisoblash mezonlarining eng yuqori miqdoridan kelib chiqib hisoblanadi.

Mazkur Qoidalarning 133-band **“a” va “z” kichik bandida** nazarda tutilgan qoidabuzarlik sodir etilganligi aniqlanganda, hisobga olinmagan elektr energiyasi miqdori amaldagi tarifga uch baravar o'suvchi koeffitsiyent qo'llanilgan holda qayta hisob-kitob qilinadi.

143. Mazkur Qoidalarning **135-bandida** nazarda tutilgan qoidalar iste'molchining aybisiz buzilishi aniqlanganda, sarflangan elektr energiyasi miqdori har bir davrdagi tarifda va da'vo muddatini inobatga olgan holda quyidagi mezonlar asosida qayta hisob-kitob qilinadi.

Bunda mazkur Qoidalar **135-bandning**:

“a” kichik bandidagi texnik xato va kamchiliklar aniqlanganda — tarif guruhi noto'g'ri qo'llanilgan kundan boshlab dalolatnoma rasmiylashtirilgan kunga qadar iste'mol qilingan haqiqiy elektr energiyasi sarfidan kelib chiqib, tariflar orasidagi tafovut miqdori bo'yicha;

“b” kichik bandidagi xatolik aniqlanganda — hisobga olinmay qolgan texnologik sarf (aktiv va reaktiv) miqdoridan hamda reaktiv quvvatning iqtisodiy qiymatining ($\cos \phi$) har bir davrdagi tarif miqdori bo'yicha;

“v” kichik bandidagi xatolik aniqlanganda — hisob-kitoblardagi arifmetik yoki texnik xatoliklar tufayli hisoblangan barcha noto'g'ri (kam yoki ko'p) xatoliklar, qayta tahlil qilinib iste'molchi yoki HETK foydasiga;

“g” kichik bandidagi texnik xato va kamchiliklar aniqlanganda — hisoblagichning ikkilamchi tok zanjirlari kirish va chiqish simlari o'rni almashtirib ulanishi natijasida kelib chiqqan elektr energiyasi miqdoridagi tafovutni hisobotlarga qo'shish orqali hisob-kitob qilinadi. Bunda iste'molchining muqobil energiya manbalari o'rnatilganligi tahlil qilinishi lozim;

“d” kichik bandidagi xatolik aniqlanganda — hisoblagich yoki o'lchov transformatorlari xatolik bilan ishlashni boshlagan kundan dalolatnoma rasmiylashtirilgan kunga qadar, haqiqiy hisobga olinmagan elektr energiyasi miqdori bo'yicha hisoblanadi. Xatolik bilan ishlashni boshlagan kunni aniqlash imkoni bo'lmasa, hisoblagich o'rnatilgan kundan dalolatnoma rasmiylashtirilgan kunga qadar hisob-kitob qilinadi;

“e” kichik bandidagi texnik xato va kamchiliklar aniqlanganda — hisoblagich xotirasidan (EHNAT ma'lumotlarni saqlash bazasidan) hisoblagich ishdan chiqqan yoki kuchlanish va/yoki tok simlari uzilgan kundan yoxud hisoblagichni ishlab chiqaruvchi zavod xulosasiga asosan ishdan chiqqani aniqlangan kundan dalolatnoma rasmiylashtirilgan kunga qadar haqiqiy iste'mol qilingan elektr energiyasi sarfi hisoblanadi. Agar haqiqiy iste'molni aniqlash imkoni bo'lmasa, hisobga olish buzilishiga qadar bo'lgan oldingi hisob-kitob davridagi yoki hisobga olish tiklangandan keyingi davrdagi o'rtacha sutkalik sarf bo'yicha amalga oshiriladi.

“j” kichik bandidagi xatolik aniqlanganda — barcha noto'g'ri hisob-kitoblar tahlil qilinib hisobga olinmagan miqdor hisob-kitob qilinadi.

Bunda elektr energiyasining o'rtacha sutkalik sarfini aniqlash bo'yicha hisob-kitob qilish davri bir oydan oshmasligi hamda shu davrda hisoblagich o'rnatilishi lozim.

Iste'mol qilingan energiya (aktiv, reaktiv) sarfi HETK tomonidan aniqlangan qoidabuzarlik natijasida hisobga olinmagan elektr energiyasi (aktiv, reaktiv) miqdorlari, penya va boshqa jarimalar hududiy elektr tarmoqlari hisobvarag'iga undiriladi.

O'zenergoinspeksiya ishtirokida aniqlangan elektr energiyasidan foydalanish qoidalarini buzish holati bo'yicha rasmiylashtirilgan qoidabuzarlik dalolatnomasiga asosan:

iste'molchiga elektr energiyasini yetkazib berish to'xtatiladi va O'zenergoinspeksiya mutaxassislari tomonidan plomba o'rnatiladi;

Oldingi tahrirga qarang.

amalga oshirilgan qayta hisob-kitob bo'yicha to'lovlar Vazirlar Mahkamasining “Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Elektr energiyasi, neft mahsulotlari va gazdan foydalanishni nazorat qilish inspeksiyasini moliyalashtirishni tartibga solish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida” 2023-yil 28-sentabrdagi 512-son qaroriga muvofiq elektr energetika tashkilotlarining alohida hisobvarag'iga (22636) undiriladi va to'lovlar amalga oshirilgandan so'ng tarmoqqa qayta ulashga ruxsat beriladi.

(143-bandning o'n to'rtinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

Bunda, ruxsatsiz plombani buzganlik uchun belgilangan tartibda ma'muriy javobgarlikka tortiladi.

144. Mazkur Qoidalarda nazarda tutilgan qoida buzilishi holatlarida iste'molchilarni elektr tarmoqlaridan uzib qo'yish va qayta ulash qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

(144-bandning ikkinchi va uchinchi xatboshilari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 22-sentabrdagi 598-sonli qaroriga asosan chiqarilgan)

13-bob. Reaktiv energiya kompensatsiyasi uchun elektr energiyasi tarifiga chegirmalar va ustamalar

145. Elektr ta'minoti shartnomasida ko'rsatilgan ruxsat etilgan quvvati 50 kVt va undan ortiqni tashkil etgan barcha iste'molchilar reaktiv quvvatni kompensatsiya qilishga majburlar.

146. Reaktiv energiya kompensatsiyasi uchun chegirmalar (ustamalar) HETK tomonidan berilgan texnik shartlar bo'yicha yoki elektr ta'minoti shartnomasida ko'rsatilgan ruxsat etilgan quvvat 50 kVt va undan ortiqni tashkil etgan I va II tarif guruhlariga iste'molchilariga nisbatan amalga oshiriladi (budjet va budjetdan mablag' oluvchi tashkilotlar, fermer xo'jaliklari va suv iste'molchilari uyushmalarining nasos stansiyalari, shuningdek, Davlat budjetidan moliyalashtiriladigan nasos stansiyalari bundan mustasno).

147. Iste'molchi tomonidan reaktiv quvvat yetarli darajada kompensatsiya qilinmaganligi oqibatida yagona elektr energetika tizimi tarmoqlarida hosil bo'lgan yo'qotishlar iste'molchi tomonidan energiyadan nooqilona sarflangan hisoblanadi.

148. Reaktiv energiya kompensatsiyasi uchun chegirmalar (ustamalar) reaktiv energiya hisoblagichlarining ko'rsatkichlari asosida aniqlanadi hamda tegishli ravishda iste'mol qilingan (hosil qilgan) reaktiv energiyaning 1 kVar.soat uchun to'lov tarzida undiriladi.

HETK tomonidan ulangan quvvati 50 kVt va undan ortiq bo'lgan I va II tarif guruhlariga iste'molchilariga iste'mol qilingan reaktiv energiya uchun to'lovlar undiriladi, lekin budjet va budjetdan mablag' oluvchi tashkilotlar, fermer xo'jaliklari va suv iste'molchilari uyushmalarining nasos stansiyalari, shuningdek, Davlat budjetidan moliyalashtiriladigan nasos stansiyalari iste'mol qilingan reaktiv energiya hamda reaktiv energiya o'rni yetarlicha qoplanmaganligi hisobiga hosil bo'lgan quvvat koeffitsiyenti ($\cos \phi$) hisobotlarda ko'rsatib o'tiladi, lekin mablag' ko'rinishida hisoblanmaydi va to'lovlar undirilmaydi.

Reaktiv energiyaning shartnomaviy miqdori reaktiv energiyaning iqtisodiy qiymatidan kelib chiqqan holda aniqlanadi.

Reaktiv energiyaning har bir hisobot davri uchun iqtisodiy qiymati, shartnomada ko'rsatilgan va belgilangan tartibda aniqlanadigan quvvat koeffitsiyentining optimal miqdori hisobga olinib, ushbu davr uchun aktiv energiyaning shartnomadagi miqdoridan kelib chiqqan holda aniqlanadi.

Bir necha tarif guruhlariga mansub bo'lgan iste'molchilar uchun reaktiv energiyaning shartnomaviy miqdori har bir tarif guruhi bo'yicha aniqlanadi va elektr ta'minoti shartnomasida ko'rsatiladi.

Hisobot davrining yakuni bo'yicha reaktiv energiya iqtisodiy qiymatining amaldagi miqdori iste'mol qilingan aktiv energiya va quvvat koeffitsiyentining shartnomaviy miqdoridan kelib chiqqan holda aniqlanadi.

Ikki va undan ortiq alohida obyektlarga (hudud) ega bo'lgan iste'molchiga nisbatan reaktiv energiya iqtisodiy qiymatining amaldagi miqdori va reaktiv energiyaning amaldagi iste'moli har bir obyekt bo'yicha aniqlanadi. Bunda barcha obyektlar bo'yicha reaktiv energiya iqtisodiy qiymatining amaldagi miqdori va reaktiv energiya bo'yicha o'zaro hisob-kitoblarni amalga oshirish uchun foydalanilgan reaktiv energiya miqdori yig'indisi aniqlanadi.

Quvvati 50 MVt va undan ortiq bo'lgan quyosh fotoelektr stansiyasi hamda elektr energiyasini saqlash tizimi tashkilotlari reaktiv energiya kompensatsiyasi uchun ustamalar hududiy elektr tarmoqlari korxonasi tomonidan har oy yakuni bilan iste'mol qilingan reaktiv energiya miqdori hosil qilingan reaktiv energiya miqdoridan ortiq bo'lganda qo'llaniladi.

149. Ustamalar HETK tomonidan iste'molchi ulangan elektr tarmog'ining katta yuklama soatlarida reaktiv energiya iste'mol qilinganda va yagona elektr energetika tizimining kam yuklama soatlarida iste'molchi reaktiv energiya hosil qilganda qo'llanadi.

Reaktiv energiya uchun ustama aktiv energiyaning amaldagi tarifidan qo'shilgan qiymat solig'ini hisobga olmagan holda quyidagi miqdorda belgilanadi:

5 foiz — reaktiv energiya mazkur Qoidalarning 148-bandi [oltinchi xatboshisiga](#) muvofiq aniqlangan iqtisodiy qiymatning amaldagi miqdori doirasida iste'mol qilinganda;

10 foiz — reaktiv energiya mazkur Qoidalarning 148-bandi [oltinchi xatboshisiga](#) muvofiq aniqlangan iqtisodiy qiymatning amaldagi miqdoridan ortiq iste'mol qilinganda.

Reaktiv energiya kompensatsiyasi uchun elektr energiyasi tarifiga ustamalar jarima sanksiyasi hisoblanmaydi va elektr ta'minoti shartnomasiga asosan undiriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Reaktiv energiya o'rni yetarlicha qoplanmagani hisobiga quvvat koeffitsiyenti qiymatining iste'molchilar tomonidan elektr ta'minoti shartnomasida ko'rsatilganiga nisbatan pasaytirilgani aniqlanganda, HETK elektr energiyasi yo'qolishi qiymatining texnik-iqtisodiy hisob-kitoblarini amalga oshiradi, shuningdek, quvvat koeffitsiyenti ko'rsatkichlari belgilangan normativlarga nisbatan pasaytirilgani uchun iste'molchilardan qo'shimcha mablag'lar Vazirlar Mahkamasining "Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Elektr energiyasi, neft mahsulotlari va gazdan foydalanishni nazorat qilish inspeksiyasini moliyalashtirishni tartibga solish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2023-yil 28-sentabrdagi 512-son qaroriga muvofiq HETKning alohida hisobvarag'iga (22636) undiriladi.

(149-bandning oltinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

Bunda HETK tomonidan iste'molchilarga quvvat koeffitsiyenti ko'rsatkichlari pasaytirilgani uchun to'lovni amalga oshirishga alohida hisob-faktura taqdim etiladi.

150. Iste'molchilar reaktiv quvvatni yetarli darajada kompensatsiya qilmaganligi natijasida tarmoqlarda aktiv energiyaning qo'shimcha yo'qotishlari uchun qayta hisob-kitoblar amaldagi tarifga nisbatan uch baravar miqdorda hisoblanadi.

151. Tarif chegirmalari iste'molchi yagona elektr energetika tizimi tarmog'ida elektr tarmog'ining katta yuklamali soatlarida reaktiv energiya hosil qilganda va elektr tarmog'ining kichik yuklamali soatlarida yagona elektr energetika tizimi tarmog'idan reaktiv energiya iste'mol qilinganda, agar iste'molchining bunday rejimda ishlash zarurati shartnomada ko'rsatilgan bo'lsa, taqdim etiladi.

Reaktiv energiya uchun taqdim etiladigan chegirma aktiv energiyaning amaldagi tarifidan qo'shilgan qiymat solig'ini hisobga olmagan holda 15 foiz miqdorida belgilanadi.

152. Elektr tarmog'ining katta va kichik yuklamali soatlari — bu sutkaning iste'molchi tomonidan reaktiv quvvatning iste'mol qilinishi (hosil qilinishi) tufayli yagona elektr energetika tizimining elektr tarmoqlarida elektr energiyasining qo'shimcha ravishda yo'qotilishiga olib keladigan vaqtlaridir.

HETK elektr tarmog'ining katta va kichik yuklamali soatlarini, iste'molchining va u foydalanadigan tarmoqning reaktiv yuklamasi jadvallarini tahlil qilgan holda, har qaysi iste'molchi uchun alohida belgilashi mumkin.

Har bir sutkadagi katta va kichik yuklamali soatlar yig'indisi 24 soatga teng, shu jumladan:

katta yuklamali soatlar — soat 06-00 dan 22-00 gacha;

kichik yuklamali soatlar — soat 22-00 dan 06-00 gacha.

153. Reaktiv energiyaning iste'mol qilinishi hamda hosil qilinishi hisoblagichlar yordamida qayd etiladi.

154. "Milliy dispetcherlik markazi" DUK iste'molchi tomonidan yagona elektr energetika tizimi tarmog'ida katta yuklamali soatlarda reaktiv energiyaning hosil qilish va (yoki) kichik yuklamali soatlarda uni majburiy iste'mol qilish belgilagan bo'lsa, energiyaning hisobga olish usuli HETK va iste'molchi o'rtasida kelishiladi va elektr ta'minoti shartnomasida qayd etiladi.

155. HETK tomonidan berilgan texnik shartlar bo'yicha yoki elektr ta'minoti shartnomasida ko'rsatilgan hamda foydalanishga ruxsat etilgan quvvat 50 kVt va undan ortiqni tashkil etadigan I va II tarif guruhlari iste'molchilari bilan tuzilgan elektr ta'minoti shartnomasida quyidagilar ko'rsatiladi:

yagona elektr energetika tizimi tarmog'idan hisobot davri uchun iste'mol qilinadigan reaktiv energiyaning iqtisodiy qiymati;

talab etiladigan quvvat koeffitsiyenti ($\cos \phi$);

yagona elektr energetika tizimining eng katta yuklamalarining nazorat soatlari (yilning har bir oyi bo'yicha bo'lib chiqish orqali);

elektr tarmoqlarning katta yuklama soatlarida oylik reaktiv energiya iste'molini texnik chegaralari. Ushbu chegaralardan oshib ketganda, HETK elektr energiyasining hisoblash nuqtasida kuchlanishni elektr tarmog'ining eng katta yuklamali soatlari uchun elektr ta'minoti shartnomasida belgilangan darajasidan pasayib ketishi uchun javob bermaydi;

elektr tarmog'ining katta yuklamali soatlarida yagona elektr energetika tizimining elektr tarmog'iga bir oyda hosil qilinadigan va (yoki) bir oyda kichik yuklamali soatlarda majburiy iste'mol qilinadigan reaktiv energiyaning chegaraviy qiymatlari.

Hisobot davri uchun reaktiv energiya iste'molining iqtisodiy qiymati texnik chegara hisoblanib, uning ortishida HETK elektr energiyasining hisobga olish nuqtasidagi kuchlanish elektr ta'minoti shartnomasida belgilangan darajadan kamayib ketishi uchun javob bermaydi.

14-bob. Elektr energiyasining sifati uchun elektr energiyasi tarifiga chegirmalar (ustamalar)

156. Elektr energiyasi sifati uchun tarifga chegirmalar (ustamalar) amaldagi tariflar bo'yicha belgilanadi.

157. Elektr energiyasi uchun hisob-kitoblarda qo'llanadigan elektr energiyasining sifat ko'rsatkichlari (keyingi o'rinlarda — ESK) ro'yxati milliy standartlari asosida elektr ta'minoti shartnomasida belgilanadi.

158. Agar iste'molchining (maishiy iste'molchilardan tashqari) elektr energiyasi sifati yomonlashuvidagi ulushi elektr ta'minoti shartnomasida belgilangan yo'l qo'yilishi mumkin bo'lgan darajadan oshsa, belgilangan qiymat tarifga ustama yoki aks holda — tarifga chegirma hisoblanadi.

159. Har bir ESK bo'yicha chegirmalar (ustamalar) miqdori ko'rib chiqilayotgan ESKning hisob-kitob davridagi jami nisbiy davomiyligi ko'rsatkichlariga (T1 va T2) ko'ra yo'l qo'yilishi mumkin bo'lgan normal va maksimal qiymatlar sifatida hisoblanadi. T1 va T2 qiymatlari o'lchash vaqti davomida aniqlanadi, o'lchash vaqtining davomiyligi har bir ESK bo'yicha shartnomada belgilanadi, lekin u bir ish sutkasidan kam bo'lmasligi kerak. Avtomatlashtirilgan o'lchov vositalari mavjud bo'lganda T1 va T2 qiymatlari uzluksiz ravishda o'lchanishi lozim. Hisob-kitob qilinadigan vaqt oralig'ini muntazam o'lchash elektr ta'minoti shartnomasida (lekin bir chorakda bir martadan kam emas) belgilanadi.

160. Iste'molchining elektr ta'minoti shartnomasida qayd etilgan har qaysi ESK bo'yicha elektr energiyasi sifatining yomonlashuvidagi ulushining qiymati har zamonda o'lchashlar asosida belgilanadi va o'lchash bayonnomasida qayd etiladi. Amaldagi ulushlarning ushbu qiymatlaridan tomonlardan biri ularni qayta ko'rib chiqishni taklif etmagunicha foydalaniladi.

161. ESKni o'lchash ishlari akkreditatsiyadan o'tgan sinov laboratoriyasi tomonidan HETK va iste'molchi bilan birgalikda elektr ta'minoti shartnomasida belgilangan muddatlarda o'tkaziladi. Elektr ta'minoti shartnomasida o'lchashlar davriyligi to'g'risida ko'rsatmalar bo'lmaganda, shuningdek, iste'molchi yoki yagona elektr energetika tizimining ish sharoitlari keskin o'zgarganda, o'lchashlar tomonlardan birining tashabbusiga ko'ra akkreditatsiyadan o'tgan sinov laboratoriyasi tomonidan o'tkazilishi mumkin. Ikkinchi tomon o'lchashlarni o'tkazishning aniq sanasini uch kun muddatda kelishib olishi kerak va bu ishlar tashabbus ko'rsatgan tomonning murojaatidan keyin o'n kun muddatda bajarilishi lozim.

162. Kuchlanishdagi tafovutlar, nomutanosibliklar koeffitsiyentlari va kuchlanishdagi o'zgarishlar HETK va iste'molchi o'rtasidagi kelishuv asosida fazalardan birida yoki barcha fazalarda aniqlanadi. Barcha fazalarda o'lchashda T1 va T2 o'rtacha qiymat sifatida aniqlanadi.

163. Iste'molchining elektr energiyasi sifati yomonlashuvidagi ulushini aniqlash tartibi elektr ta'minoti shartnomasida ko'rsatiladi.

164. Yuridik iste'molchilarga tasarrufidagi mavjud eski elektr qurilmalarini yangi energiyatejamkor qurilmalarga almashtirish natijasida iqtisod qilingan elektr energiyasi hajmiga uch yil davomida amaldagi tarifga nisbatan 15 foiz chegirma beriladi. Bunda:

iste'molchilar elektr qurilmalarni almashtirish jadvali va uning natijasida erishiladigan iqtisodni nazarda tutuvchi dasturni tasdiqlash uchun O'zenergoinspeksiyaga kiritadi;

O'zenergoinspeksiya o'n kun muddatda taqdim etilgan dasturni asoslanganligini ko'rib chiqadi va natijasi bo'yicha kelishadi yoki asoslantirgan holda kelishishni rad etadi;

tasdiqlangan dasturga asosan amalga oshirilgan ishlar natijasida iqtisod qilingan elektr energiyasi hajmi energiya auditor tomonidan o'rganiladi va ushbu hajmlar bo'yicha xulosa beriladi;

energiya auditor xulosasi O'zenergoinspreksiya va HETKga taqdim etiladi va ijobiy xulosa taqdim etilgan kundan boshlab chegirmalar qo'llaniladi.

15-bob. Elektr energiyasini cheklash yoki uzib qo'yish shartlari

165. Elektr energiyasi iste'molini cheklash, shuningdek, iste'molchilar yuklamalari jadvallarini tartibga solish chora-tadbirlari, belgilangan tartibda tasdiqlangan yagona elektr energetika tizimida elektr quvvati va energiyasi tanqisligida iste'molchilarni cheklash va uzib qo'yish jadvallariga (keyingi o'rinlarda — cheklash va uzib qo'yish jadvallari) muvofiq amalga oshiriladi.

166. Quvvat va elektr energiyasi iste'moli bo'yicha Cheklash va uzib qo'yish jadvallari "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ tomonidan iste'molchilar bilan birga ishlab chiqiladi va mahalliy ijro hokimiyati organlari, "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ va "Milliy dispetcherlik markazi" DUK bilan kelishilib, tasdiqlash uchun "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ tomonidan Energetika vazirligiga kiritiladi.

Energetika vazirligi tomonidan tasdiqlangan cheklash va uzib qo'yish jadvallari yagona elektr energetika tizimida elektr quvvati va energiya tanqisligi paydo bo'lganda qo'llaniladi.

167. Elektr energiyasini Cheklash va uzib qo'yish jadvallari elektr stansiyalari va elektr tarmoqlari uskunalarining yo'l qo'yib bo'lmaydigan sharoitlarda ishlashining oldini olish, yagona elektr energetika tizimining barqaror parallel ishlashini ta'minlash, avariya yuzaga kelishining oldini olish hamda iste'molchilarning tartibsiz uzib qo'yilishini bartaraf etish maqsadida yagona elektr energetika tizimida elektr energiyasi va quvvat tanqis bo'lgan holatlar uchun tuziladi.

168. Elektr energiyasining cheklash va uzib qo'yish jadvallari iste'molchining texnologik va avariya bronini aniqlash dalolatnomasiga asosan joriy yilning 1-oktabridan keyingi yilning 1-oktabrigacha bo'lgan davr uchun tuziladi hamda jadvallarga kiritilgan barcha iste'molchilar uchun ularni bajarish majburiy hisoblanadi.

Jadvallarning quyidagi turlari tuziladi:

yagona elektr energetika tizimida yoqilg'i yoki gidroresurslar yetishmaganda, elektr energiyasini (kVt.soatda) cheklash jadvali. Jadvalda elektr energiyasi iste'molini iste'molchilarning texnologik bronigacha, keyinchalik esa avariya bronigacha (cheklashga mansub bo'lmagan obyektlardan tashqari) va bunda iste'molni beshta navbatga bo'lgan holda qisqartirish nazarda tutilishi lozim;

yagona elektr energetika tizimida quvvat yetishmaganda, quvvatni (kVtda) cheklash jadvali. Jadvalda yagona elektr energetika tizimining ertalabki va kechki eng katta yuklamalari yuzaga keladigan soatlarda iste'mol qilinadigan quvvatni iste'molchilarning avariya bronigacha kamaytirish va bunda iste'mol qilinadigan quvvatni 5 ta navbatga bo'lish nazarda tutilishi lozim;

quvvat taqchilligi yuzaga kelishi natijasida avariya xavfi paydo bo'lganda va cheklash jadvallarini joriy qilish imkoniyati bo'lmaganda, quvvatni cheklash jadvali. Jadvalda uzib qo'yilishi mumkin bo'lmagan obyektlardan tashqari yagona elektr energetika tizimi iste'molchilarini to'liq uzib qo'yish va uzib qo'yiladigan quvvatni 5 navbatga bo'lish nazarda tutilishi lozim.

169. Iste'molchilarni uzib qo'yishning maxsus jadvali ishlab chiqiladi va tasdiqlanadi.

Elektr energiyasini uzib qo'yish jadvali va maxsus jadvalga asosan avtomatika, teleboshqaruv qurilmalariga yoki doimiy xizmat ko'rsatuvchi xodimlar va ishonchli telefon aloqasiga ega bo'lgan podstansiyalar kiritilishi lozim. Iste'molchilarga elektr energiyasi yetkazib berilishi elektr ta'minotining avariya bronigacha cheklab qo'yilishi mumkin.

170. Yagona elektr energetika tizimida cheklash va uzib qo'yish jadvallarini amalga kiritish tartibi quyidagilar:

cheklash va uzib qo'yish jadvallari Energetika vazirini va mutasaddilik qiluvchi uning o'rinbosarini darhol xabardor qilgan holda, "Milliy dispetcherlik markazi" DUK tomonidan tezkor jurnalga yozgan holda amalga kiritiladi;

dispetcherlik boshqaruvining barcha darajalarida elektr energiyasi va quvvati iste'moli cheklanishini joriy etish farmoyishi tezkor jurnalda cheklash hajmi, cheklash boshlanadigan va tugaydigan vaqt qayd etilgan holda beriladi;

HETK iste'molchilarga keyingi sutkalarida elektr energiyasini cheklash jadvallarining amalga kiritilishi to'g'risida joriy sutkaning soat 14-00 dan kechiktirmay, cheklash hajmi, cheklash boshlanadigan va tugaydigan vaqtini ko'rsatgan holda ma'lum qiladi;

“Milliy dispetcherlik markazi” DUK, “O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari” AJ, “Issiqlik elektr stansiyalari” AJ, “O'zbekgidroenergo” AJ va boshqa elektr stansiyalari tomonidan cheklovlar (avariya, tabiiy ofat, ta'mirlash tufayli) kiritilganda, HETK elektr energiyasini yetkazib berishdagi tanaffuslar uchun javobgar bo'lmaydi;

cheklash va uzib qo'yish jadvallarini zudlik bilan joriy etish zarur bo'lganda, bu haqidagi bildirishnoma sutkaning vaqtidan qat'i nazar, cheklashning amal qilishi boshlanishidan bir soat oldin iste'molchilarga yetkaziladi;

cheklash va uzib qo'yish jadvallarini iste'molchilar tomonidan HETKdan cheklash va uzib qo'yish jadvallarini joriy etilishi to'g'risidagi bildirishnoma olingandan keyin darhol joriy etiladi;

elektr energiyasi iste'molini uzoq vaqtga kamaytirish zarur bo'lganda, quvvatni cheklash va uzib qo'yish jadvaliga teng bo'lgan elektr energiyasi va quvvatni cheklash jadvali amalga kiritiladi.

cheklash va uzib qo'yish jadvaliga kiritilgan yuridik shaxslar, shu jumladan, uzluksiz ishlab chiqarish texnologik jarayoniga ega korxonalar, tashkilotlar va muassasalar (cheklash va uzib qo'yilishi mumkin bo'lmagan obyektlardan tashqari) cheklash va uzib qo'yish jadvallarining HETK tomonidan ko'rsatilgan muddatda so'zsiz bajarilishini tashkil etishi shart. Aks holda, ular uzib qo'yish va cheklash jadvallari bajarilmaganligi tufayli yagona elektr energetika tizimi markazlaridan majburiy uzib qo'yish natijasida yuzaga keladigan oqibatlar uchun qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda javob beradi.

HETK elektr energiyasi va quvvatini cheklash jadvallarini amalga kiritish to'g'risidagi farmoyish iste'molchilar tomonidan bajarilmaganda, ularni ogohlantirgandan so'ng elektr energiyasi va quvvat iste'molining belgilangan darajada kamayishini ta'minlovchi miqdorda elektr energiyasi yetkazib berilishini majburiy ravishda cheklaydi yoxud belgilangan tartibda ta'sir choralarini ko'radi.

Bunda texnologik jarayonlar buzilishining oqibatlari uchun javobgarlik iste'molchilar korxonalarining rahbarlari zimmasiga yuklanadi.

171. Yagona elektr energetika tizimida elektr energiyasi va quvvatda tanqislik vujudga kelganda, avariyalarga yo'l qo'ymaslik va iste'molchilarning tartibsiz uzib qo'yilishining oldini olish maqsadida HETK o'chirish vaqtini ko'rsatgan holda, iste'molchilardan tashqi reklama va axborot obyektlari konstruksiyalari, illyuminatsiya va lampalar shodasi, bino va inshootlarni yoritgichlarni, elektr isitish va issiq suv bilan ta'minlash qurilmalarini o'chirib qo'yishni talab qilishga haqli.

172. Mazkur Qoidalarining [6](#), [15](#), [16](#), [25](#), [32](#), [45](#), [71](#), [88](#), [136](#), [165](#), [169](#), [170](#) va [171-bandlarida](#) nazarda tutilmagan sabablarga ko'ra elektr energiyasidan o'chirganlik uchun HETKka nisbatan qonun hujjatlariga muvofiq iqtisodiy choralar qo'llaniladi.

16-bob. Blok-stansiyalarga ega bo'lgan iste'molchilar bilan o'zaro munosabatlar

173. Blok-stansiyalar “Milliy dispetcherlik markazi” DUK va yuqori turuvchi operativ-dispetcherlik xizmatlari bilan o'zaro kelishilgan ish rejimiga rioya qilishlari hamda ularning ko'rsatmalari va farmoyishlariga bo'ysunishlari shart.

[Oldingi tahrirga qarang.](#)

Blok-stansiyalar tomonidan elektr energiyasini ishlab chiqarish va yagona elektr energetika tizimiga yetkazib berishning yillik hajmlari “Milliy dispetcherlik markazi” DUK bilan kelishilgan holda elektr energiyaning ulgurji va chakana savdosi bo'yicha faoliyatni amalga oshirish uchun litsenziyaga ega tadbirkorlik subyektlari va blok-stansiya o'rtasida tuziladigan shartnoma bilan rasmiylashtiriladi.

(173-bandning ikkinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 19-dekabrda 859-sonli [qarori](#) tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 23.12.2024-y., 09/24/859/1047-son. Kuchga kirish sanasi — 2026-yil 1-iyul)

[Oldingi tahrirga qarang.](#)

174 “Milliy dispetcherlik markazi” DUK elektr energiyaning ulgurji va chakana savdosi bo'yicha faoliyatni amalga oshirish uchun litsenziyaga ega tadbirkorlik subyektlari va blok-stansiya o'rtasida yagona elektr energetika tizimiga elektr energiyasini yetkazib berish bo'yicha tuzilgan

shartnomada nazarda tutilgan elektr energiyasi yetkazib berishning oylik miqdoriga muvofiq blok-stansiyalarning yagona elektr energetika tizimiga har bir sutka uchun yuklama va elektr energiyasi yetkazib berish jadvalini belgilaydi.

(174-bandning birinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 19-dekabrda 859-sonli qarori tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 23.12.2024-y., 09/24/859/1047-son. Kuchga kirish sanasi — 2026-yil 1-iyul)

Blok-stansiya tomonidan yuklama dispetcherlik jadvalida belgilangan miqdordan kamaytirilsa, "Milliy dispetcherlik markazi" DUK, "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ, "O'zenergosotish" AJ yoki "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ blok-stansiya tegishli bo'lgan sanoat va idoraviy mansub iste'molchilar bo'yicha quvvatni blok-stansiya yuklamasini kamaytirgan miqdorda cheklash joriy qilish huquqiga ega, blok-stansiya yuklamasining kamayishiga fors-major holatlar sabab bo'lgan holatlar bundan mustasno.

175. Yagona elektr energetika tizimiga yetkazib beriladigan, shuningdek, HETKdan olinadigan aktiv elektr energiyasi blok-stansiya tomonidan balans bo'yicha mansublik chegarasida o'rnatilgan, aktiv elektr energiyasini qabul qilish va yetkazib berishning alohida qayd etadigan hisoblagichlari yordamida hisobga olinadi.

Blok-stansiyaga tegishli bo'lgan elektr tarmog'i xo'jaligining obyektlaridagi elektr energiyasining texnologik sarflari blok-stansiyaga tegishli bo'ladi.

176. Blok-stansiyaga ega bo'lgan iste'molchi:

Oldingi tahrirga qarang.

elektr energiyaning ulgurji va chakana savdosi bo'yicha faoliyatni amalga oshirish uchun litsenziyaga ega tadbirkorlik subyektlari bilan — yagona elektr energetika tizimiga yetkazib berilgan elektr energiyasi uchun;

(176-bandning ikkinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 19-dekabrda 859-sonli qarori tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 23.12.2024-y., 09/24/859/1047-son. Kuchga kirish sanasi — 2026-yil 1-iyul)

hududiy elektr tarmoqlari bilan — HETK va blok-stansiyaga ega iste'molchi o'rtasida tuzilgan elektr ta'minoti shartnomasi asosida olingan elektr energiyasi uchun hisob-kitob qiladi.

Hisob-kitob davrida elektr energetika tizimiga elektr energiyasi yetkazib berilgan va elektr energetika tizimidan elektr energiyasi iste'mol qilingan hollarda, "Hududiy elektr tarmoqlari" AJ filiali bilan hisob-kitob yetkazib berilgan va iste'mol qilingan elektr energiyasi hajmlarining saldosi bo'yicha amalga oshiriladi.

177. Yetkazib beriladigan va iste'mol qilinadigan elektr energiyasi uchun blok-stansiyalar bilan hisob-kitob belgilangan tartibda tasdiqlangan tariflar bo'yicha amalga oshiriladi.

178. Hisob-kitob davrida yagona elektr energetika tizimiga blok-stansiya aybi bilan to'liq yetkazib berilmagan elektr energiyasi shartnomada belgilangan elektr energiyasi hajmi va yagona elektr energetika tarmog'iga amalda yetkazib berilgan elektr energiyasi hajmi o'rtasidagi tafovut bo'yicha aniqlanadi.

179. Blok-stansiya fors-major holatlar tufayli elektr energiyasi yetkazib berishdagi tanaffuslar uchun javob bermaydi.

17-bob. Yakunlovchi qoida

180. Elektr energiyasi iste'molchilari, HETK, O'zenergoinspeksiya, Energetika bozorini rivojlantirish va tartibga solish agentligi, "O'zenergosotish" AJ, "O'zbekiston milliy elektr tarmoqlari" AJ, "O'zbekgidroenergo" AJ va "Issiqlik elektr stansiyalari" AJ elektr energiyasi uchun to'lovlarni yig'ish funksiyalarini amalga oshiruvchi xususiy operatorlarning mansabdor shaxslari mazkur Qoidalarni buzganlik uchun qonunchilik hujjatlariga muvofiq javobgar bo'ladi.

Elektr energiyasidan foydalanish
qoidalariga
1-ILOVA

Elektr energiyasidan foydalanish qoidalarini buzilganligi haqida

-son DALOLATNOMA

202__yil “__”__

tumani (shahar)

Biz,

(“Hududiy elektr tarmoqlari” AJ va/yoki “O‘zenergoinspeksiya” vakolatli xodimlarining lavozimlari va F.I.O.)

ishtirokida

da

(Iste'molchi vakilini lavozimi va F.I.O.)

(Iste'molchining nomi)

elektr energiyasidan foydalanish qoidalariga rioya etilishini tekshirush natijasiga ko‘ra quyidagilarni aniqladik.

1. Iste'molchining shartnoma raqami (shaxsiy hisob raqami) faoliyat turi , manzili , tel , tarmoqqa ulangan elektr qabul qilgichlarining umumiy quvvati kWt.

2. Elektr hisoblagich rusumi zavod № tok transformatori kuchlanish transformatori tamg'a raqamlari Ko'rsatkichlari (Aktiv)(+) (-) (Reaktiv) (+) (-)

3. Amaldagi Elektr energiyasidan foydalanish qoidalarining bandlari talablari buzilganligi, ya'ni

ma'lum bo'ldi.

4. Dalolatnoma bilan tanishdim va bir nusxasini oldim, uning mazmuni bo'yicha quyidagilarni bildiraman:

(Iste'molchi, uning vakili, tekshirishda ishtirok etgan shaxsning izohi, familiyasi, ismi, otasining ismi, tug'ilgan yili, iste'molchiga aloqadorligi, imzosi)

Iste'molchi qayta hisob-kitobni amalga oshirish uchun tuman (shahar) elektr ta'minoti korxonasiga 3 kun muddat ichida murojaat qilishi, qayta hisob-kitob qilingan to'lovni amalga oshirmagan taqdirda, elektr tarmog'idan uzib qo'yilishi va majburiy tartibda undirish yuzasidan sudga da'vo arizasi kiritilishi to'g'risida ogohlantirildi.

Dalolatnoma tuzuvchilar:

(F.I.O.) (imzo)

(F.I.O.) (imzo)

(F.I.O.) (imzo)

Iste'molchi (guvohlar):

(F.I.O.) (imzo)

(F.I.O.) (imzo)

Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 31-maydagi 319-son qaroriga 2-ILOVA

Tabiiy gazdan foydalanish QOIDALARI

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Ushbu Qoidalar tabiiy gazni yetkazib berish va iste'mol qilish sohasidagi talablarni belgilaydi.
2. Mazkur Qoidalarda quyidagi asosiy tushunchalardan foydalaniladi:

avariya holatlarida gaz yetkazib berish jadvallari — avariya holatlarida yoki gaz quvurlari va tarmoqlarining texnologik ish rejimi buzilgan holatlarda, iste'molchilarni gaz tarmoqlaridan (qisman yoki to'liq) uzib qo'yish navbatini hisobga olgan holda, ularga tabiiy gazni yetkazib berish jadvallari;

aralashish holati va sanasini tasdiqlaydigan hujjatlar — hisoblagich yoki o'lchov qismlarining ishlashiga aralashish holati va sanasini aniqlash imkonini beradigan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan hujjatlar yoki materiallar;

boshqa iste'molchilar — maishiy iste'molchilar toifasiga kirmagan tabiiy gazdan foydalanuvchi iste'molchilar;

gazdan foydalanish uskunasi — energiya samaradorligi, energiyani tejash va xavfsizlik talablariga javob beradigan, markazlashtirilgan isitish va issiq suv ta'minoti tizimlarida issiqlik energiyasi ishlab chiqarish uchun turli ishlab chiqarishlarning texnologik jarayonlarida tabiiy gazdan yoqilg'i sifatida foydalanadigan qozonlar, ishlab chiqarish pechlari, utilizatorlar, texnologik liniyalar, kompressor hamda gazdan xomashyo sifatida foydalanadigan qurilmalar, shuningdek,

ko'p kvartirali va turar joy binolarida o'rnatilgan hamda gazdan maishiy ehtiyoj uchun yoqilg'i sifatida foydalaniladigan uskunalar;

gaz uzatish tashkiloti — tabiiy gazni tashish, saqlash va tranzit qilishga ixtisoslashgan magistral gaz uzatish tizimi operatori;

gaz ta'minoti tashkiloti — tabiiy gazni gaz uzatish tashkilotidan qabul qiluvchi va taqsimlash tarmoqlari orqali iste'molchilarga shartnoma asosida yetkazib beruvchi (sotuvchi) tashkilot;

gaz xo'jaligi — iste'molchilarga tegishli hududdagi barcha gazdan foydalanish uskunalari, tarmoqlar, zulfinlar, jo'mraklar, elektr kimyoviy yemirilishdan himoyalash vositalari, gaz taqsimlash punktlari (keyingi o'rinlarda — GTP) va gaz taqsimlash qurilmalari (keyingi o'rinlarda — GTQ);

gaz tarmog'ining bo'linish chegarasi — gaz uzatish tashkiloti, gaz ta'minoti tashkiloti va iste'molchilar o'rtasidagi gaz tarmog'ining hisoblagich o'rnatilishi lozim bo'lgan va tegishliligi bo'yicha aniqlanadigan bo'linish nuqtasi;

Bunda agar hisoblagichlar iste'molchiga tegishli va iste'molchining hududida bo'lsa, tashqi (uzib qo'yadigan) zulfin yoki jo'mrak, agar hisoblagichlar gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkilotga tegishli bo'lib, iste'molchi hududidan tashqari bo'lsa — hisoblagich gaz tarmog'ining bo'linish chegarasi hisoblanadi;

gaz hisoblash uskunasi (keyingi o'rinlarda — hisoblagich) — bir yoki bir nechta funksiyalarni, xususan tabiiy gaz sarfini (hajmini), haroratini va bosimini o'lchash, hisoblagichning ishlash vaqtini hisobga olish, o'lchov ko'rsatkichlari to'g'risidagi axborotlarni to'plash, saqlash va aks ettirish, masofadan onlayn rejimda avtomatik tarzda o'chirib-yoqish klapaniga hamda tabiiy gaz nazorati va hisobining avtomatlashtirilgan tizimiga (keyingi o'rinlarda — TGNHAT) ulanish imkoniyatiga ega bo'lgan o'lchov — texnik vositasi;

gazlashtirish texnik shartlari — iste'molchining yangi va qo'shimcha gazdan foydalanish uskunalarni gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkilotining gaz quvurlariga yoki tarmoqlariga ulashning texnik imkoniyatini yaratadigan va gazlashtirish loyiha-texnik hujjatlarini (keyingi o'rinlarda — LTH) ishlab chiqish uchun asos hisoblanadigan dastlabki hujjat;

gaz taqsimlash tarmoqlari (keyingi o'rinlarda — gaz tarmoqlari) — gaz ta'minoti tashkilotining yoki iste'molchining tasarrufida (balansida) bo'lgan tabiiy gazni yetkazib beruvchi hamda taqsimlovchi ko'cha va uy ichida joylashgan gaz tarmoqlari kompleksi.

zaxira yoqilg'i — tabiiy gazni yetkazib berish qisqaradigan yoki to'xtatiladigan davrda tabiiy gazga muqobil manba sifatida foydalanish uchun mo'ljallangan boshqa turdagi yoqilg'i;

zaxira yoqilg'i xo'jaligi — zaxira yoqilg'ini saqlash, uzatish va undan foydalanish uchun mo'ljallangan uskunalar va qurilmalar kompleksi;

ishlab chiqarish faoliyati bilan shug'ullanuvchi iste'molchilar — umumiy hisob quvvati soatiga 100 kVt va undan yuqori bo'lgan tabiiy gazdan foydalanish uskunalarida maishiy va ishlab chiqarish (tijorat) maqsadida foydalanuvchi tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi yuridik va jismoniy shaxslar;

ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan iste'molchilar — tabiiy gazni yetkazib berish shartlari va ro'yxati mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari tomonidan belgilanadigan ijtimoiy soha muassasalari va budjet tashkilotlari;

ishga tushirish-sozlash ishlari (keyingi o'rinlarda — ITSI) — texnik kommunikatsiyalar va armaturalarga ega gazdan foydalanish uskunasi ishlashga tayyorlash va ishga tushirish, gazdan foydalanish uskunasi yuklamasini uning egasi hisoblangan tashkilot bilan kelishilgan darajagacha yetkazish, shuningdek, foydali ish ko'effitsiyentini maqbullashtirmasdan gazdan foydalanish uskunasi isitish rejimini sozlashdan iborat bo'lgan ishlar kompleksi;

kommunal-maishiy iste'molchilar — umumiy hisob quvvati soatiga 100 kVtgacha bo'lgan tabiiy gazdan foydalanish uskunalarida maishiy va ishlab chiqarish (tijorat) maqsadida foydalanuvchi tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi yuridik va jismoniy shaxslar;

ko'rsatkichlarni nazorat uchun olish — mas'ul xodim tomonidan hisoblagich ko'rsatkichlarini yozib olish va o'rnatilgan plombalar butunligini ko'zdan kechirish;

qisman o'chiriladigan iste'molchilar — tabiiy gazni yetkazib berish shartlari va ro'yxati mahalliy ijro hokimiyati organlari tomonidan belgilanadigan, kuz-qish mavsumida havo harorati

pasayib ketgan davrlarda aholi va ijtimoiy soha obyektlarini tabiiy gaz bilan uzluksiz ta'minlash maqsadida faqatgina ishlab chiqarish faoliyati o'chiriladigan, lekin isitish tizimidagi gazdan foydalanish uskunalari o'chirilmaydigan (ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lmagan) iste'molchilar;

mavsumiy iste'molchilar — gazlashtirish texnik shartlariga muvofiq tabiiy gazdan asosiy yoqilg'i sifatida ma'lum bir davr mobaynida foydalanuvchi iste'molchilar;

maishiy iste'molchilar — turar joylarda maishiy (ovqat tayyorlash, issiq suv va isitish) ehtiyojlar uchun tabiiy gazdan yoqilg'i sifatida foydalanuvchi aholi;

maishiy maqsadlarda gazdan foydalanish — turar va noturar joylarda, ishlab chiqarish obyektlarida, tashkilotlarda ovqat tayyorlash, issiq suv va isitish uchun tabiiy gazdan yoqilg'i sifatida foydalanish;

magistral gaz quvuri (keyingi o'rinlarda — gaz quvurlari) — tarkibida halqalari (lupinglari) va tarmoqlari bo'lgan, gazni uzoq masofaga yetkazib berishga mo'ljallangan quvur;

tabiiy gazda ishlaydigan isitish jihozlari va dudburonlarni davriy ko'rikdan o'tkazish xizmati — tegishli dalolatnoma tuzgan holda ta'mirlash, shuningdek, dudburonlar va shamollatish tizimlarini ko'rikdan o'tkazish, tozalash va nosozliklarni bartaraf etish ishlari bilan shug'ullanuvchi ixtisoslashgan tashkilot;

rejim-sozlash ishlari (keyingi o'rinlarda — RSI) — uskunalarni ishlab chiqaruvchi zavod tomonidan belgilangan texnik parametrlarida (pasportida) ko'rsatilgan ish yuklamalari oralig'ida foydali ish koeffitsiyentiga erishish maqsadida gazdan foydalanish uskunalarni sozlash, yoqilg'i yoqish jarayonlarini tartibga solish vositalarini, issiqlikni utilizatsiya qiluvchi va yordamchi uskunalarni sozlashni o'z ichiga oladigan ishlar kompleksi;

so'nggi ko'rik dalolatnomasi — gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti va treyderlar vakolatli xodimlari tomonidan o'zlariga birlashtirilgan hududlarda zimmasiga yuklangan vazifalari doirasida o'tkazilgan nazorat tadbirlari, gaz iste'moli hajmini aniqlashga ta'sir ko'rsatadigan barcha zarur ma'lumotlarni aks ettiruvchi oxirgi elektron yoki qog'oz shaklda rasmiylashtirilgan hujjat;

strategik ahamiyatga ega bo'lgan iste'molchilar — uzluksiz faoliyat ko'rsatuvchi ishlab chiqarish-texnologik obyektlarga ega bo'lgan hamda tabiiy gazni yetkazib berish shartlari va ro'yxati Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadigan iste'molchilar;

tabiiy gaz — gaz yoki neft xomashyosini qayta ishlovchi tashkilotlar tomonidan ishlab chiqariladigan, shuningdek respublikaga import qilinadigan, yoqilg'i yoki xomashyo sifatida foydalanish uchun mo'ljallangan hamda fizik-kimyoviy ko'rsatkichlari texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlar bilan belgilanadigan gaz;

tabiiy gaz ishlab chiqaruvchilar — tabiiy gazni qabul qilish, qayta ishlash, ishlab chiqarish va yetkazib berishni, shuningdek uglevodorod xomashyosini qabul qilish va qayta ishlash orqali tabiiy gazni yetkazib berish faoliyatini amalga oshiradigan tashkilotlar;

tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasi — gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkilotlari yoki treyder tashkilotiga tabiiy gazni iste'molchiga o'zining gaz quvurlari (tarmoqlari) orqali yetkazish, iste'molchiga esa qabul qilingan tabiiy gaz uchun to'lovni amalga oshirish, shuningdek, mazkur Qoidalar talablariga rioya qilinishi majburiyatini yuklaydigan bitim;

to'liq o'chiriladigan iste'molchilar — tabiiy gazni yetkazib berish shartlari va ro'yxati mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari tomonidan belgilanadigan, kuz-qish mavsumida havo harorati pasayib ketgan davrlarda aholi va ijtimoiy soha obyektlarini uzluksiz tabiiy gaz bilan ta'minlash maqsadida gaz tarmoqlaridan to'liq o'chirilishi belgilanadigan (ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lmagan) iste'molchilar;

Oldingi tahrirga qarang.

treyder — tabiiy gazning ulgurji va chakana savdosi bo'yicha faoliyatni amalga oshirish uchun litsenziyaga ega tadbirkorlik subyekti (gaz uzatish va gaz ta'minoti tashkilotlari bundan mustasno);

(2-bandning o'ttiz to'rtinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 19-dekabrda 859-sonli qarori tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 23.12.2024-y., 09/24/859/1047-son. Kuchga kirish sanasi — 2026-yil 1-iyul)

hisob-kitob davri — tabiiy gaz iste'molining sarfi (hajmi) aniqlanishi, iste'mol qilingan tabiiy gaz uchun iste'molchi va gaz ta'minoti tashkiloti o'rtasida o'zaro hisob-kitob amalga oshirilishi zarur bo'lgan vaqt oralig'i (oy);

xatlov dalolatnomasi — vakolatli xodimlar tomonidan iste'molchi ishtirokida iste'molchining tabiiy gaz iste'moli hajmini aniqlashga ta'sir ko'rsatadigan barcha ma'lumotlari (nomlanishi, manzili va rekvizitlari, hisoblagichlar va ularning ko'rsatkichlari, hisoblagichlar va boshqa qurilmalarga o'rnatilgan plombalarning butligi va gazdan foydalanish uskunasi texnik tavsiflari, gaz xo'jaligining loyiha ma'lumotlari, rasmiylashtirish sanasidagi hisob-kitoblar holati, vakolatli organlar tomonidan tabiiy gazdan oqilona foydalanish bo'yicha berilgan xulosalarning mavjudligi, shuningdek, maishiy iste'molchilar bo'yicha yashovchilar, uy hayvonlar soni va isitiladigan binolar hajmi) aks ettirilgan hujjat;

cheklov kiritiladigan iste'molchilar — tabiiy gazni yetkazib berish shartlari va ro'yxati mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari tomonidan belgilanadigan, kuz-qish mavsumida havo harorati pasayib ketgan davrlarda aholi va ijtimoiy soha obyektlarini uzluksiz tabiiy gaz bilan ta'minlash maqsadida sutkaning ma'lum bir vaqtlarida vaqtincha tabiiy gazni yetkazib berilishi to'xtatiladigan (ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lmagan) iste'molchilar.

2-bob. Iste'molchilar, gaz ta'minoti tashkilotlari va nazorat organlarning huquqlari va majburiyatlari

3. Maishiy iste'molchilar quyidagi huquqlarga ega:

tabiiy gazning texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlarda belgilangan hajmlarda va sifatda, uzatish (yetkazish) rejimiga rioya qilgan holda uzluksiz yetkazib berilishini talab qilish;

tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasi bekor qilinganda, foydalanilmagan gaz hajmi uchun to'langan summani qaytarishni talab qilish;

tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasini qonunchilik hujjatlariga muvofiq bir tomonlama bekor qilish;

tabiiy gazni uzatilishi to'xtatilishi natijasida vujudga kelgan (belgilangan tartibda tegishli hujjatlar asosida tasdiqlanadigan) zararni qoplashni talab etish;

gaz ta'minoti tashkiloti vakilini va qayta ulanish uchun qo'shimcha haq to'lamasdan, gazdan foydalanish uskunalarini gaz ta'minotidan vaqtincha yoki to'liq uzib qo'yish maqsadida chaqirish.

Maishiy iste'molchilar qonunchilik hujjatlariga muvofiq boshqa huquqlarga ham ega bo'lishi mumkin.

4. Maishiy iste'molchilarning majburiyatlari quyidagilardan iborat:

yangi turar joylarga ko'chib o'tilganda hamda mavjud uy-joy fondini gazlashtirish davomida gaz xo'jaligida xavfsizlik qoidalarini bo'yicha gaz ta'minoti tashkiloti xodimi tomonidan berilgan zarur ko'rsatmalar bilan tanishish;

o'z tasarrufidagi gaz tarmoqlari, gazdan foydalanish uskunalarini, shuningdek, foydalanilayotgan yerto'lalar, texnik yo'laklar va boshqalarda elektr yoritish va shamollatish tizimining doimiy ishlashini ta'minlash, binolarning yerto'lalaridagi yer osti gaz tarmoqlarini binoga kirgan qismining mustahkamligi va zichligini ta'minlash. Bunda:

ko'p kvartirali va turar joy binolaridagi gaz plitalar — ikki yilda bir marta;

boshqa gazdan foydalanish uskunalarini — buyurtma asosida bir yilda bir marta gaz ta'minoti tashkiloti yoki tegishli vakolatga ega bo'lgan tashkilotlarni jalb qilgan holda texnik taftishdan o'tkazilishini ta'minlash;

favqulodda vaziyat va avariya holatlarida, kunning istalgan vaqtida o'z xizmat guvohnomalarini ko'rsatgan vakolatli xodimlarini gaz sizib chiqish holatini tekshirish uchun barcha yerto'lalar, texnik yo'laklar, xonalarga kirishini ta'minlash;

belgilangan tartibda dudburonlar va shamollatish tizimlarining holatini o'z vaqtida tekshirilishini tashkil qilish;

dudburonlar va shamollatish tizimlaridagi nosozliklar to'g'risida tabiiy gazda ishlaydigan isitish jihozlari hamda dudburonlarni ko'rikdan o'tkazish xizmatlariga nosozliklarni tuzatish uchun zudlik bilan xabar berish va xavfsizligini ta'minlash uchun zarur choralarni ko'rish;

gaz ta'minoti tashkilotini gaz ta'minotini vaqtincha to'xtatish maqsadida turar joylarning buzilishi va (yoki) qurilishi haqida yozma yoki elektron shaklda xabardor qilish;

gaz ta'minoti tashkilotining texnika xavfsizligi va gaz xavfsizligini ta'minlash masalalarida majburiy ko'rsatmalarini bajarish;

uy ichi gaz tarmog'ini korroziya va boshqa ta'sirdan himoya qilish choralarini ko'rish, muntazam ravishda bo'yab turish;

tabiiy gazdan oqilona foydalanish, tabiiy gazdan foydalanishda sertifikatlangan gazdan foydalanish uskunalarini o'rnatish, ularni xavfsizlik avtomatika tizimlari bilan jihozlash;

foydalanilgan tabiiy gaz va gazdan foydalanish uskunasi hamda uy ichi gaz tarmoqlariga xizmat ko'rsatish doirasida bajarilgan ishlar uchun gaz ta'minoti tashkiloti bilan belgilangan xizmat ko'rsatish tariflari bo'yicha o'z vaqtida hisob-kitoblarni amalga oshirish;

gazdan foydalanish uskunasini toza saqlash, ovqat tayyorlash jarayonida gaz yondirgichlarni ifloslanishdan saqlash;

gazlashtirish loyihasi — LTH saqlanishini ta'minlash hamda uni gaz ta'minoti tashkiloti va boshqa vakolatli davlat organlari vakili talabi bilan taqdim qilish;

yerto'la, yo'lak, hovli, ko'chada tabiiy gaz hidi sezilgan taqdirda, avariya xizmatiga "104" yoki "112" telefoni orqali xabar berish;

gaz bilan to'lgan (to'planib qolgan) joylardan odamlarni olib chiqish, elektr yoritish tizimlarini yonib yoki o'chib qolishi, ochiq olov yoki uchqun paydo bo'lishining oldini olish bo'yicha amaliy choralar ko'rish;

gaz ta'minoti tashkiloti vakolatli xodimlariga soat 08:00 dan 20:00 gacha hisoblagichlarni ko'zdan kechirish, ichki gaz tarmoqlari va gazdan foydalanish uskunalariga texnik hamda profilaktika xizmatlarini ko'rsatish uchun qarshiliksiz kirishini ta'minlash;

hisoblagichlar ko'rsatkichlarini o'zgartirish maqsadida ularning ishlashiga to'sqinlik qiluvchi harakatlarni amalga oshirmaslik, ularga qasddan shikast yetkazishning oldini olish va o'rnatilgan plombalarning butunligini ta'minlash;

odamlar uxlaydigan va dam oladigan xonalarda ochiq olovda ishlaydigan gazdan foydalanish uskunalaridan (tabiiy gazda ishlaydigan isitish jihozlari, qozonlari) foydalanmaslik, bunday uskunalarni gazlashtirish loyihasi asosida o'rnatish, odamlar uxlaydigan va dam oladigan xonalarni isitish tizimlarida faqatgina suv isitish qozonlaridan foydalanishni ta'minlash.

5. Boshqa iste'molchilar quyidagi huquqlarga ega:

shartnoma asosida yetkazib berilgan tabiiy gazning aniqlangan hajmiga va boshqa parametrlarga norozi bo'lgan taqdirda, gaz yetkazib beruvchi tashkilot hisoblagichlarining ishlash ishonchliligini tekshirish uchun ishchi komissiyani tashkil etish;

tabiiy gazning texnik jihatdan tartibga solish hujjatlarida belgilangan ko'rsatkichlarda va yetkazib berish rejimiga rioya qilgan holda uzatilishini talab qilish;

tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasini qonunchilik hujjatlariga muvofiq bir tomonlama bekor qilish;

tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasi bekor qilinganda, foydalanilmagan gaz hajmi uchun to'langan summani qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda qaytarib olish;

tabiiy gazni yetkazib berilishini to'xtatilishi natijasida vujudga kelgan (belgilangan tartibda tegishli hujjatlar asosida tasdiqlanadigan) zarar qoplanishini;

tabiiy gazni yetkazib berish vaqtincha to'xtatilishini talab etish.

Boshqa iste'molchilar qonunchilik hujjatlariga muvofiq boshqa huquqlarga ham ega bo'lishi mumkin.

6. Boshqa iste'molchilarning majburiyatlari:

tabiiy gazdan oqilona va samarali foydalanish;

o'z tasarrufidagi gaz quvurlari va gaz xo'jaligi uskunalarini texnik soz holatda saqlash, binolar yerto'lalardagi yer osti kommunikatsiyalarining binoga kirgan qismining mustahkamligi va zichligini ta'minlash, shuningdek binolarning qurilish elementlari bilan gaz tarmoqlarining o'zaro kesishgan joylarini kuzatib borish;

gaz tarmoqlarida yoki gazdan foydalanish uskunalarida vujudga kelgan tabiiy gazning sizib chiqishi holati haqida gaz ta'minoti tashkilotini zudlik bilan xabardor qilish;

o'zining gaz tarmoqlari daxlsizligini ta'minlash va ehtimoli bo'lgan ruxsatsiz ulanishlarni aniqlash maqsadida tarmoqlarni va ulardagi uskunalarni muntazam ravishda ko'zdan kechirib chiqish;

gaz ta'minoti tashkilotlarining gaz tarmoqlariga sertifikatlanmagan, LTHga muvofiq bo'lmagan gazdan foydalanish uskunasi ulanishiga yo'l qo'ymaslik;

vakolatli xodimlarni (tegishli xizmat guvohnomasi ko'rsatilgan taqdirda) hisoblagichlarni va/yoki gazdan foydalanish uskunalarini, davlat yong'indan saqlash xizmati xodimlarini dudburon va shamollatish tizimlarini kunning istalgan vaqtida erkin ko'zdan kechirishlarini ta'minlash;

gazdan foydalanish uskunasiidagi nosozliklarni (bunday turdagi ishlarni bajarish huquqiga ega bo'lgan ixtisoslashtirilgan brigadalar yoki xodim yordamida) bartaraf etish;

hisoblagich ko'rsatkichlarini o'zgartirish maqsadida ularning ishlashiga to'sqinlik qiluvchi harakatlarni amalga oshirmaslik, ularning qasddan buzilishiga yo'l qo'ymaslik va o'rnatilgan plombalarning butunligini ta'minlash;

hisoblagich ishidagi nosozlik aniqlangan taqdirda, gaz ta'minoti tashkilotini o'zi uchun qulay shaklda darhol xabardor qilish;

o'zining gaz xo'jaligidagi hisoblagichlaridan gaz ta'minoti tashkilotining TGNHATga onlayn tarzda ma'lumotlar uzatilishini ta'minlash;

gaz tarmog'i tranzit sifatida tashkilot hududidan o'tkazilgan hollarda ushbu hudud egasi gaz ta'minoti tashkilotining gaz tarmog'ini tekshirib turish va unga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash, avariya hollarining oldini olish hamda ular yuzaga kelganda bartaraf etish uchun gaz ta'minoti tashkiloti vakilini ushbu tashkilot hududiga kirishi uchun zarur sharoit yaratishi;

hisoblagichni gaz tarmog'ining bo'linish chegarasiga (kuzatuv moslamalari hamda kirish eshigi ochilganda signal beruvchi qurilmalar bilan ta'minlangan binoga (konteynerga) o'rnatish hamda uni gaz ta'minoti tashkiloti vakolatli xodimi tomonidan doimiy nazorat qilinishi uchun zarur sharoit yaratish;

gaz tarmoqlari bino va inshootlarning tom, devor va pol osti qismidan yopiq holda o'tkazmaslikni (montaj qilinmasligini) ta'minlash;

o'zining gaz xo'jaligidagi yer ostidan o'tkazilgan gaz quvurlarining trassasi bo'ylab zarur ogohlantiruvchi belgilarni o'rnatish;

gazdan foydalanish uskunalarining ulanish joylarida metan va is gazi sizib chiqishini barvaqt aniqlaydigan, xabar (signal) beradigan va gaz sizib chiqish holatlarida gazni tarmoqdan klapan orqali avtomatik tarzda o'chirib qo'yadigan gaz analizatorlari bilan ta'minlash;

O'zenergoinspeksiya va gaz ta'minoti tashkiloti o'zlarining vakolatlari doirasida (tabiiy gazdan noqonuniy va samarasiz foydalanishni oldini olish, xavfsizlikni ta'minlash va boshqa yo'nalishlarda) berilgan ko'rsatmalarni bajarish;

tabiiy gazdan foydalanishda sertifikatlangan, energiya tejamkor bo'lgan gazdan foydalanish uskunalarini o'rnatish, xavfsizlik avtomatikasi bilan jihozlash.

7. Tabiiy gazdan foydalanishda quyidagilar taqiqlanadi:

o'zboshimchalik bilan gazlashtirish, gazdan foydalanish uskunasi mustaqil ravishda ko'chirish, almashtirish va ta'mirlashga;

gazdan foydalanish uskunasi joylashgan xonalarda texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlarda belgilangan talablarga nomuvofiq tarzda qayta rejalashtirish va qurilish-montaj ishlarini bajarishga;

gazdan foydalanish uskunasi, dudburon va shamollatish tizimlarining konstruksiyalari va o'rnatilgan elementlariga (qismlariga) o'zboshimchalik bilan o'zgartirish kiritishga, shuningdek, dudburonlarni tozalashga mo'ljallangan shamollatish tizimlarini va lyuklarni yopib qo'yishga;

xavfsizlik va tartibga solish avtomatika tizimlarini o'zboshimchalik bilan o'chirishga, gazdan foydalanish uskunalari, avtomatika va berkitish armaturalari yaroqsiz holga kelgan taqdirda gazdan

foydalanishga;

tabiiy gazda ishlaydigan isitish jihozlari hamda dudburonlarda sinch zichligi, suvoqdagi (yoriqlar) buzilishi holatlari yuzaga kelganda, dudburon va shamollatish tizimlari yaroqliligi haqidagi dalolatnoma mavjud bo'lmaganda yoki uning muddati o'tganda, shuningdek, gazdan foydalanish uskunalari texnik taftishdan o'tkazilmaganda hamda darchalar (framugalar), jalyuza panjaralari, shamollatish tizimi panjaralari, hammom va oshxona eshiklari ostidagi tirqishlarning yopiq holatlarida, dudburon va shamollatish tizimlarida tortish kuchi yo'q bo'lganda, gazdan foydalanish uskunalaridan foydalanishga;

dudburon va shamollatish tizimlarini o'zboshimchalik bilan tozalashga;

ishlab turgan gazdan foydalanish uskunalarini qarovsiz qoldirishga (uzluksiz ishlab turishni nazarda tutadigan va buning uchun tegishli avtomatlashtirilgan tizimga ega gazdan foydalanish uskunalar bundan mustasno);

gazdan foydalanish uskunalaridan o'n ikki yoshgacha bo'lgan bolalar va o'z xatti-harakatlarini nazorat qila olmaydigan shaxslarni foydalanishiga yo'l qo'yishga;

gaz quvurlariga (tarmoqlariga) yuklarni osish va og'ir vaznli buyumlarni ustiga qo'yishga;

tabiiy gaz va gazdan foydalanish uskunalaridan boshqa maqsadlarda, shuningdek, gaz plitalaridan hamda ochiq olovda ishlatiladigan gazdan foydalanish uskunalaridan xonalarni isitish uchun foydalanishga;

gazdan foydalanish uskunasi o'rnatilgan xonalarda uxlash va dam olish maqsadida foydalanishga;

tabiiy gaz sizib chiqish joylarini aniqlash uchun ochiq olovdan foydalanishga;

TGNHATga ulangan hisoblagichlarga o'rnatilgan modem qurilmasini gaz ta'minoti tashkiloti vakolatli xodimini xabardor qilmasdan o'chirib qo'yishga yoki almashtirishga.

Oldingi tahrirga qarang.

8. Favqulodda vaziyatlar vazirligining hududiy davlat yong'in nazorat organlari va (yoki) gaz ta'minoti korxonalari har yili isitish mavsumi boshlanishidan oldin aholi xonadonlari hamda turar joylardagi dudburon va shamollatish kanallarining texnik holatini taftishdan o'tkazadi. Taftish natijalari bo'yicha aniqlangan nosozliklarni bartaraf etadi hamda ushbu sohada davlat, idoraviy va ko'ngilli yong'indan saqlash xizmatlari va (yoki) gaz ta'minoti korxonalari tomonidan dudburonlarni tekshirish, profilaktik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlari bajariladi va nazoratga olinadi.

(8-bandning birinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

Gaz xo'jaligida xavfsizlik qoidalarini va mazkur Qoidalariga rioya etmaslik natijasida sodir bo'ladigan salbiy oqibatlar uchun javobgarlik gaz tarmog'ining bo'linish chegarasiga muvofiq ravishda tegishli gaz tarmog'i egasining zimmasiga yuklatiladi.

9. Gaz ta'minoti tashkiloti quyidagi huquqlarga ega:

texnik zaruratga ko'ra iste'molchini mazkur Qoidalariga muvofiq belgilangan tartibda xabardor qilgan holda, iste'molchiga yetkazib beriladigan tabiiy gazni qisqartirish yoki to'xtatish;

gaz tarmoqlariga o'zboshimchalik bilan ulanish holatlari aniqlanganda va iste'molchilar tomonidan mazkur Qoidalarining 129, 133 va 134-bandlarida belgilangan majburiyatlarni bajarmasdan o'zi va o'zgalarning xavfsizligi uchun xavf tug'dirganda, ushbu iste'molchilarni darhol gaz tarmog'idan uzish;

iste'molchilardan mazkur Qoidalarni va tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasi shartlarini bajarilishini talab qilish;

tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasini qonunchilik hujjatlarida belgilangan talablarga muvofiq bir tomonlama bekor qilish;

gaz tarmoqlarida avariyaning oldini olish yoki bartaraf etish yuzasidan kechiktirib bo'lmaydigan choralarni ko'rish zarurati yuzaga kelganda, iste'molchi bilan kelishmasdan va uni ogohlantirmasdan, lekin zudlik bilan xabardor qilgan holda, tabiiy gazni yetkazib berishni to'xtatish yoki cheklash;

mazkur Qoidalarining 129, 130 va 134-bandlarida nazarda tutilgan holatlarda, aniqlangan qoidabuzarliklar bartaraf etilguniga qadar avvaldan ogohlantirmagan holda gaz yetkazib berishni to'xtatish;

hisoblagichlarga ularning ko'rsatkichlarini o'zgartirish maqsadida tashqaridan aralashilganda, o'rnatilgan plombalarning butunligi buzilganda va plombalar uzilgan holatlarda gaz tarmoqlariga ruxsatsiz ulanganda, mazkur Qoidalarining 127, 129, 130 va 134-bandlarida belgilangan choralarni qo'llash;

iste'molchilarning gazdan foydalanish uskunalari belgilangan muddatda texnik ko'rikdan o'tkazilmaganligi yoki iste'molchi tomonidan ushbu uskunalarni texnik ko'rikdan o'tkazishdan bosh tortishi, ushbu iste'molchilarni vaqtincha tabiiy gaz tarmog'idan uzib qo'yish;

iste'molchilarning eskirgan va yaroqsiz holga kelgan gazdan foydalanish uskunalari, ta'mirtalab gaz tarmoqlari va gaz taqsimlash punktlariga tabiiy gazni yetkazib berishni to'xtatish;

metall prokati ishlab chiqaruvchi korxonalar tomonidan induksion pechlardan foydalangan holda qurilish ishlari uchun ishlab chiqarilgan metall prokati qonunchilik hamda texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlarda belgilangan talablarga nomuvofiq deb topilgan taqdirda, ular bilan tuzilgan tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasini bir taraflama bekor qilish.

10. Gaz ta'minoti tashkiloti quyidagilarga majbur:

o'zining tasarrufidagi gaz tarmoqlarini soz holatda saqlash va ularda o'z hisobidan zarur ta'mirlash-tiklash ishlarini bajarish;

o'z gaz tarmoqlarining texnik holatini va ularga ruxsatsiz ulanish holatlarini aniqlash uchun tarmoqlarni davriy ko'zdan kechirish;

tabiiy gazni yetkazib berish qisqargan yoki to'xtagan taqdirda, bu to'g'risida iste'molchilarni o'z vaqtida xabardor qilish;

tabiiy gazning ruxsatsiz iste'mol qilinganligi, gaz tarmoqlari moddiy boyliklarining talon-toroj qilinganligi to'g'risida huquqni muhofaza qilish organlarini kechiktirmasdan o'z vaqtida xabardor qilish;

hisoblagich ko'rsatkichlarini har oyda kiritib borish va interaktiv xizmatlarning boshqa imkoniyatlaridan foydalanish uchun iste'molchilarga haq undirmasdan shaxsiy kabinet ochish imkonini berish;

maishiy iste'molchining arizasiga asosan iste'mol qilingan tabiiy gaz bo'yicha hisob-kitob holati hamda qarzdorlik mavjud emasligi (mavjudligi) haqida ma'lumotnomani ikki ish kuni ichida haq undirmagan holda taqdim etish;

iste'molchiga tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasida ko'rsatilgan shartlarga muvofiq gaz yetkazib berish. Bahor-yoz davrida barcha iste'molchilarga gaz yetkazib berish uchun resurslar va quvvatlar yetarli bo'lmagan holatlarda, iste'molchilar o'rtasida gaz resurslarining taqsimotini Energetika vazirligi bilan kelishilgan ko'rsatkichlarga muvofiq amalga oshirish;

iste'molchilarga zarur yo'riqnomalarni berish (o'tkazish) va gaz xo'jaligida o'rnatilgan gazdan foydalanish uskunalaridan va hisoblagichlardan xavfsiz foydalanish bo'yicha eslatmalarni topshirish. Bunda yo'riqnomalar vakolatli xodim tomonidan o'tkazilib, tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasi ilovasiga belgi qo'yilishi va iste'molchi tomonidan imzolanishi shart. Eslatmada esa gaz ta'minoti tashkilotining avariya xizmati telefon raqamlari ko'rsatiladi;

vakolatli davlat organlarining, shu jumladan, O'zenergoinspeksiyaning majburiy ko'rsatmalarini bajarish;

iste'molchining yozma, og'zaki va elektron buyurtmasi asosida uch ish kunida gazdan foydalanish uskunalariga texnik xizmat ko'rsatish;

oldindan to'lovni amalga oshirmagan hamda iste'mol qilingan tabiiy gaz uchun qarzdorlik mavjud bo'lgan hollarda iste'molchilarning gaz ta'minotini to'xtatish (uzish);

hisoblagichga va boshqa qurilmalarga (jumladan, hisoblagichdan oldingi va keyingi monometrlarga) plomba qo'yish;

hisoblagich va boshqa qurilmalarga o'rnatilgan QR-kodli plombalarni elektron dasturi (Billing tizimi) orqali yuritish;

hisoblagichning ichki konfiguratsiya ma'lumotlarini o'zgartirishning oldini olish maqsadida hisoblagich klaviaturasi va portini uzib qo'yish;

Gaz ta'minoti tashkiloti qonunchilik hujjatlarida belgilangan boshqa majburiyatlarga ham ega bo'lishi mumkin.

11. Iste'molchi tomonidan berilgan yozma, og'zaki va elektron buyurtmasi asosida belgilangan tariflar bo'yicha gazdan foydalanish uskunalariga texnik xizmat ko'rsatish ishlari quyidagi muddatlarda amalga oshiriladi:

ovqat tayyorlash uchun mo'ljallangan gazdan foydalanish uskunalarining nosozligida — bir kun davomida;

tabiiy gaz sizib chiqishida — darhol. Bunday holatlar gaz ta'minoti tashkilotining avariya xizmati tomonidan bartaraf etiladi;

isitish mavsumida isitish uchun mo'ljallangan gazdan foydalanish uskunalarining nosozligida — bir kun davomida;

issiq suv va isitish uchun mo'ljallangan gazdan foydalanish uskunalarining nosozligida (isitish mavsumidan tashqari vaqtda) — ikki kun davomida;

gazdan foydalanish uskunalarini almashtirishda — besh kun davomida.

Oldingi tahrirga qarang.

12. Qonunchilik hujjatlarida belgilangan talablar asosida tegishli faoliyatni olib borish uchun ruxsat etish hususiyatiga ega hujjatlari mavjud bo'lgan yuridik shaxslar iste'molchilardan kelib tushgan yozma, og'zaki va elektron buyurtmalar asosida gazdan foydalanish uskunalari va gaz tarmoqlariga belgilangan tariflar va tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasi asosida belgilangan muddatlarda texnik xizmat ko'rsatadi.

(12-bandning birinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 2-maydagi 289-sonli qarori tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 05.05.2025-y., 09/25/289/0406-son)

Iste'molchilarga ko'rsatilayotgan texnik xizmatlar raqamlashtirilgan dasturiy ta'minot orqali ro'yxatga olinadi, ko'rsatilgan xizmatlar to'g'risidagi ma'lumotlar iste'molchilarga SMS-xabar orqali yuboriladi.

13. Tabiiy gazni ishlab chiqarish, uzatish, taqsimlash, iste'mol qilish sohasidagi normativ-huquqiy, texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlar talablariga rioya qilinishi ustidan davlat nazorati qonunchilik hujjatlariga muvofiq O'zenergoinspeksiya tomonidan amalga oshiriladi.

O'zenergoinspeksiyaning huquq va majburiyatlari uning faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik hujjatlariga muvofiq belgilanadi.

O'zenergoinspeksiyaning vakolatli xodimlari tomonidan tabiiy gazdan samarasiz va nooqilona foydalanish, tabiiy gazni iste'mol qilish rejimiga rioya qilmaslik va tabiiy gaz qurilmalarining avariya xavfini tug'diradigan yoki odamlar hayotiga xavf soladigan qoniqarsiz texnik holati, gaz tarmoqlariga noqonuniy ulanish, hisoblagichlarga qasddan shikast yetkazganlik, hisoblagichlar ko'rsatkichlarini o'zgartirish maqsadida ularga tashqaridan aralashish holatlari aniqlanganda, tegishli gaz ta'minoti tashkilotiga yoki iste'molchiga ushbu qurilmalarga gaz yetkazib berishni to'xtatilishi to'g'risida majburiy ko'rsatma berish huquqiga ega.

O'zenergoinspeksiya tomonidan iste'molchida tabiiy gazdan nooqilona foydalanganlik, tabiiy gazni tejash bo'yicha tashkiliy-texnik tadbirlarni bajarmaslik, texnik shart talablariga muvofiq qayta tiklanuvchi energiya manbalarini joriy etmaslik holatlari aniqlanganda (tegishli rasmiylashtirilgan dalolatnomaga muvofiq), gaz ta'minoti tashkiloti ushbu holatdan kelib chiqqan holda, tabiiy gaz iste'molining shartnomada belgilangan miqdorlarini kamaytirishga haqli.

3-bob. Tabiiy gazga bo'lgan yillik ehtiyojni aniqlash

14. Iste'molchilar (maishiy iste'molchilardan tashqari) har yili 15-iyulgacha gaz ta'minoti (treyder) tashkilotiga kelgusi yil uchun oylar kesimida taqsimlangan tabiiy gaz iste'molining prognoz hajmlari bo'yicha buyurtma beradi.

15. Tabiiy gazni ishlab chiqaruvchilar har yili 1-avgustga qadar kelgusi yil uchun tabiiy gazni qazib olish, qayta ishlash hamda gaz uzatish tashkilotning magistral gaz quvurlarigacha yetkazib

beriladigan hajmlarni, o'zining gazga bo'lgan ehtiyojlari va texnologik yo'qotishlarini aniqlaydi.

16. Kelgusi yil uchun tabiiy gazga bo'lgan ehtiyoj ishlab chiqariladigan mahsulot (ishlar, xizmatlar) birligi uchun texnik va ilmiy asoslangan me'yorlarga muvofiq mahsulot ishlab chiqarishning prognoz hajmlarini hisobga olgan holda, tabiiy gazning ikki yillik (har choraklik) amaldagi sarfi va mahsulot ishlab chiqarish hajmlariga bog'liq ravishda iste'molchi tomonidan tegishli hisob-kitoblar bilan asoslangan bo'lishi kerak.

Maishiy va kommunal-maishiy iste'molchilarning kelgusi yilda tabiiy gazga bo'lgan ehtiyoji tabiiy gazni belgilangan iste'mol qilish me'yorlari va (yoki) ikki yillik (har choraklik) amaldagi sarfi asosida gaz ta'minoti tashkilotlari tomonidan aniqlanadi.

17. Gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkilotlari har yili 1-sentabrgacha gaz transport tizimi texnik jihatdan barqaror ishlashini ta'minlash maqsadida o'z ehtiyojlari va texnologik yo'qotishlarga sarflanadigan hamda iste'molchilarga yetkazib beriladigan gaz hajmlariga bo'lgan ehtiyojni (oylar kesimida) taqsimlagan holda (kelgusi yilda yangi ishga tushiriladigan obyektlar uchun zaxira hajmlarini nazarda tutgan holda), kelgusi yil uchun tabiiy gaz ehtiyojining prognozini shakllantiradi hamda Energetika vazirligiga taqdim etadi.

18. Energetika vazirligi taqdim etilgan buyurtmalar asosida resurs va gaz uzatish imkoniyatlari, shuningdek, respublikadagi iste'molchilarning ehtiyojlari va tabiiy gaz eksporti hajmlarini hisobga olib, tabiiy gaz resursiga bo'lgan ehtiyojni oylar kesimida taqsimlagan holda, respublika bo'yicha kelgusi yil uchun tabiiy gaz resurslari va iste'moli balansini ishlab chiqadi hamda kelgusi yil uchun respublika bo'yicha tabiiy gaz resurslari va iste'moli balansini loyihalashtirish uchun Iqtisodiyot va moliya vazirligiga 1-oktabrga qadar taqdim etadi.

19. Energetika vazirligi kelgusi yil uchun respublika bo'yicha tabiiy gaz resurslari va iste'molining tasdiqlangan balansiga muvofiq har yili 1-dekabrga qadar treyder va gaz ta'minoti tashkilotlariga tabiiy gazni yetkazib beriladigan yillik va oylik hajmlarini taqdim etadi. Treyder tashkiloti tomonidan o'z navbatida magistral gaz quvurlariga ulangan iste'molchilarga tabiiy gazni yetkazib berishning yillik va oylik hajmlarini gaz uzatish tashkilotiga yuboradi.

Gaz ta'minoti tashkilotlari iste'molchilarning (maishiy iste'molchilardan tashqari) buyurtmalarini tabiiy gaz resurslari va iste'molining tasdiqlangan balansiga muvofiq belgilangan hajmlar doirasida qayta ko'rib chiqishga haqlidir.

20. Quyidagi iste'molchilarga tabiiy gazni yetkazib berishda ustuvorlik beriladi:

maishiy iste'molchilarga;

idoraviy va munitsipal uy-joy fondiga, yuridik shaxslar yotoqxonalariga va uy-joy mulkdorlari shirkatlariga — aholini gaz bilan ta'minlash maqsadida hamda lokal qozonxonalarga — aholining maishiy ehtiyojlari uchun;

qonunchilik hujjatlarida belgilangan strategik va ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan iste'molchilarga.

4-bob. Maishiy va kommunal-maishiy iste'molchilarni tabiiy gaz tarmoqlariga ulanish uchun hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi

21. Iste'molchilar (shu jumladan, umumiy hisob quvvati soatiga 100 kVt.gacha bo'lgan gazdan foydalanish uskunalari ega oilaviy korxonalar) amaldagi normativ-huquqiy hujjatlarda va texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlarda belgilangan talablar asosida gazlashtirish ishlarini bajarish huquqiga ega tashkilotlar tomonidan shaharsozlik normalari va qoidalariga rioya etilgan holda, ishlab chiqilgan gazlashtirish loyihalariga asosan tabiiy gaz bilan ta'minlanadi.

22. Iste'molchilarni quyidagi tartibda tabiiy gaz bilan ta'minlashning texnik imkoniyatlari ko'rib chiqiladi:

iste'molchi davlat xizmatlari markazi (keyingi o'rinlarda — DXM) yoki Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali (keyingi o'rinlarda — YIDXP) orqali gaz ta'minoti tashkilotiga gazlashtirish haqidagi arizani taqdim etadi;

tabiiy gaz resurslari va iste'moli balansini hamda gaz taqsimlash tizimining texnik imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda, iste'molchi obyektni gazlashtirish bo'yicha texnik imkoniyatlar mavjud yoki mavjud emasligini aniqlash maqsadida gaz taqsimlash tarmoqlariga

ulanadigan iste'molchilarning obyektlari gaz ta'minoti tashkilotining mutaxassislari tomonidan uch ish kuni mobaynida o'rganiladi.

Iste'molchining obyekti joylashgan hududda gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan tegishli parametrlarda iste'molchiga tabiiy gazni yetkazish imkoni mavjud quvvatga (bosim, hajm) ega bo'lgan gazni taqsimlash tarmog'i hamda tabiiy gaz resurslari mavjud bo'lganda, iste'molchini gaz bilan ta'minlash bo'yicha texnik imkoniyat mavjud deb hisoblanadi.

O'rganish natijasi bo'yicha gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan ijobiy qaror qabul qilingandan so'ng iste'molchiga ichki gaz quvurlari, gazdan foydalanish uskunalari (turi va soni), gazdan foydalanish davri va hisoblagichlarga nisbatan qo'yilgan talablarni o'z ichiga olgan gazlashtirish texnik shartlari beriladi.

Gazlashtirilgan uy-joylar maishiy iste'molchi va oilaviy korxonaga ajratilganda, ularning har biri bo'yicha alohida texnik shart va LTH ishlab chiqish hamda iste'molchi hisobidan alohida hisoblagichlarni o'rnatish sharti bilan hamda uy-joyga nisbatan egalik huquqini belgilovchi hujjatlarga (kadastr hujjati) asoslanib gaz bilan ta'minlanadi.

Gazlashtirilgan uy-joylar ikki va undan ortiq maishiy iste'molchiga ajratilgan taqdirda, iste'molchilarning mablag'lari hisobidan har bir maishiy iste'molchi (oila) uchun LTHlarga o'zgartirish kiritish (gazlashtirish uchun qo'shimcha texnik shartlarni olmasdan) hamda alohida hisoblagichni o'rnatish sharti bilan uy-joyga nisbatan egalik huquqini belgilovchi hujjatlarga (kadastr hujjati) asoslanib gaz bilan ta'minlanadi.

23. Gazlashtirish (gazdan foydalanish uskunalari, qurilma va uy ichi gaz quvurlari) LTHlari qonunchilik hujjatlariga muvofiq mazkur faoliyat bilan shug'ullanish huquqiga ega bo'lgan loyiha tashkilotlari tomonidan gazlashtirish texnik shartlari asosida ishlab chiqiladi.

24. LTHda quyidagi yechimlar nazarda tutilishi kerak:

belgilangan standartlarga muvofiq samarali gazdan foydalanish uskunasi o'rnatish;

iste'mol qilinayotgan tabiiy gaz sarfining hisoblangan diapazonida hisobga olishning ishonchliligini ta'minlaydigan, gaz hajmini standart shartlarga muvofiqlashtirish uchun zarur qurilmalar bilan jihozlangan hamda tabiiy gaz iste'molini TGNHATga mos keladigan hisoblagichlarni (ularni joylashuv nuqtalarini ko'rsatgan holda) o'rnatish;

gaz quvuri va undagi qurilmalarni texnik nazorat qilishda shaffoflikni ta'minlash maqsadida gaz quvurlarini burchaksimon temir tirgaklar (ustunlar)ga o'rnatish.

25. Gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan gazlashtirish loyihasi qurilish-montaj ishlari (keyingi o'rinlarda — QMI) boshlanishidan avval, biroq gazlashtirish uchun texnik shartlar berilgan kundan boshlab 12 oydan kechikmasdan, ro'yxatdan o'tkazilishi lozim. Ushbu muddat yakunlangandan so'ng berilgan texnik shart o'z kuchini yo'qotgan deb hisoblanadi.

26. QMI LTHga hamda qurilish me'yorlari va qoidalariga muvofiq mazkur ishlarni bajarish huquqiga ega tashkilot tomonidan ijro-texnik hujjatlari asosida va yerto'la inshootlaridagi boshqa kommunikatsiyalarning yerto'la inshootiga kirish joylarini mustahkam va zich yopilganligini ta'minlagan (ushbu ishlarni bajarilganligi to'g'risida dalolatnoma rasmiylashtirib) holda, tabiiy gaz iste'molchisining (tashabbuskor) mablag'lari hisobidan bajariladi.

27. QMI ni amalga oshirgan tashkilot gaz ta'minoti tashkilotiga dudburon va kanallarini tekshirish ishlarini, shuningdek, yerto'la inshootlaridagi boshqa kommunikatsiyalarning kirish joylarini mustahkam va zich (germetik) yopilganligini ta'minlagan holda, amalga oshirilganligi to'g'risida tegishli dalolatnomalarni taqdim etadi.

28. Iste'molchining obyektini gaz tarmog'iga ulash jarayonida mavjud gaz tarmoqlaridagi bosimni nolgacha pasaytirishda atmosferaga chiqarilgan, past, o'rta va yuqori bosim ostidagi gaz quvurlarining uzib qo'yiladigan qismlarini gaz bilan tozalash va keyingi to'ldirish hamda tashqi gaz quvurlarini ishga tushirish ishlarini amalga oshirish uchun sarflangan gaz hajmi bo'yicha to'lovlar iste'molchining hisobidan qoplanadi.

Iste'molchining obyektini gaz tarmoqlariga ulanishida keltiruvchi gaz tarmoqlarini (yangi gaz qurilmalarini va gaz tarmog'i xo'jaligi obyektlarini) loyihalashtirish, qurish va rekonstruksiya qilish ishlari gaz ta'minoti tashkiloti mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi.

29. ITSI yakunlangach, gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan ishga tushirish dalolatnomasi tuziladi va iste'molchiga mazkur Qoidalarga muvofiq zarur ko'rsatmalar beriladi. Shundan so'ng iste'molchi ishga tushirish dalolatnomasiga imzo chekadi va tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasi tuziladi (ishga tushirish dalolatnomasining bir nusxasi gaz ta'minoti tashkilotida saqlanadi).

Iste'molchilar bilan tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasi DXM, YIDXP yoki gaz ta'minoti tashkilotining elektron dasturiy ta'minoti tizimi orqali elektron raqamli imzodan (keyingi o'rinlarda — ERI) foydalangan holda amalga oshiriladi.

5-bob. Ishlab chiqarish faoliyati bilan shug'ullanuvchi, ijtimoiy va strategik ahamiyatga ega iste'molchilarni tabiiy gaz taqsimlash tarmoqlariga ulash uchun hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi

30. Iste'molchilar (shu jumladan umumiy hisob quvvati soatiga 100 kVt va undan yuqori yoki yillik gaz sarfi 100 000 kub metrdan yuqori bo'lgan gazdan foydalanish uskunalariga ega oilaviy korxonalar) amaldagi normativ-huquqiy hujjatlar va texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi hujjatlardagi talablarga ko'ra gazlashtirish ishlarini bajarish huquqiga ega tashkilotlar tomonidan shaharsozlik normalari va qoidalariga rioya etilgan holda ishlab chiqilgan LTHga asosan tabiiy gaz bilan ta'minlanadi.

31. Yangi turdagi gazdan foydalanish uskunalarini ishga tushirish va (yoki) foydalanilayotgan quvvatlarni rekonstruksiya qilish yoki texnik jihatdan qayta jihozlashni mo'ljallayotgan iste'molchi gaz tarmoqlariga ulanishning texnik imkoniyatlarini kelishish va texnik shartni olish uchun DXM yoki YIDXP orqali belgilangan tartibda tabiiy gaz iste'moli bo'yicha asoslangan hisob-kitoblarga ega buyurtmani gaz ta'minoti tashkilotiga (yirik strategik korxonalar gaz transport tizimiga ulanish bo'yicha gaz uzatish tashkilotiga to'g'ridan to'g'ri murojaat qiladi) taqdim etadi.

Buyurtmada tabiiy gazdan foydalanish davri, gazdan foydalanish uskunasining turi va texnik tavsiflari to'g'risidagi ma'lumotlar zaxira yoqilg'isidan foydalanishni hisobga olgan holda, gaz iste'molining rejalashtirilayotgan hajmlari ko'rsatiladi va ishlab chiqarish quvvatlarining joylashish rejasi buyurtmaga ilova qilinadi.

32. Buyurtma yangi gazlashtirish texnik shartlarini olishda yoki muddatini uzaytirishda ham iste'molchi tomonidan gaz ta'minoti tashkilotiga taqdim etiladi.

Buyurtmani ko'rib chiqish muddati uch ish kunini tashkil qiladi.

33. Gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan buyurtmani ko'rib chiqish natijasi bo'yicha ijobiy qaror qabul qilgan taqdirda, iste'molchiga quyidagilar ko'rsatilgan gazlashtirish texnik shartlari beriladi:

gaz quvuriga ulanish joyi;

bo'linish chegaralari va tabiiy gaz iste'molini hisobga olish priborlarining joylashuv sxemasi;

ulanish nuqtasidagi tabiiy gazning maksimal soatlik, kunlik, yillik sarfi va ishchi bosimi, shuningdek, ushbu bosimning o'zgarish chegaralari;

gaz taqsimlash shoxobchasi (keyingi o'rinlarda — GTSH) inshootini qurish zarurligi, GTSHga bo'lgan texnik talablar, avtomatika turi, gaz quvurlari soni va ularning har biridagi tabiiy gaz bosimi, gaz xo'jaligidagi qurilmalar, jihozlar va quvurlarni korroziyadan himoyalash chora-tadbirlari va boshqalar;

qo'shimcha gaz quvurlarini qurish ishlari;

gazdan foydalanish uskunasi va gaz gorelkali qurilmalarga qo'yiladigan talablar (turi va soni), muvofiqlik sertifikatining mavjudligi;

hisoblagichga qo'yiladigan talablar;

tabiiy gazdan asosiy yoqilg'i turi sifatida foydalanishning aniq davri (oylar bo'yicha);

zaxira yoqilg'idan foydalanish davrini ko'rsatgan holda, zaxira yoqilg'i xo'jaligini qurish zarurligi;

gazdan foydalanish uskunalari ulanish joyida metan va is gazini barvaqt aniqlaydigan, xabar (signal) beradigan va gazni klapan orqali avtomatik tarzda o'chirib qo'yadigan gaz analizatorlarini o'rnatish.

Gazlashtirish texnik shartlarining amal qilish muddati ular berilgan kundan boshlab bir yilni tashkil qiladi. Belgilangan muddat o'tgach, agar iste'molchi loyihalashtirish ishlarini tugatmagan bo'lsa, gazlashtirish uchun yangi texnik shartlar olinishi lozim.

34. Tabiiy gaz resurslari va iste'moli balansi hamda qurilmalarning texnik imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda, gazlashtirish uchun texnik shartlarni berish imkoniyati mavjud bo'lmagan taqdirda, gaz ta'minoti tashkiloti mazkur Qoidalarining 32-bandida [ikkinchi xatboshisida](#) ko'rsatilgan muddatda iste'molchiga rad etish sabablarini asoslagan holda, tegishli yozma xabarnoma yuboradi va taqdim qilingan hujjatlarni qaytaradi.

35. Iste'molchilar va gazlashtirish LTHlarini ishlab chiqqan loyihalashtirish tashkilotlari uchun gazlashtirish texnik shartlari talablarini bajarish majburiy hisoblanadi. Texnik shartlarda ko'rsatilgan talablarni rad etishga faqat gaz ta'minoti tashkiloti bilan kelishilgan taqdirda yo'l qo'yiladi.

Mazkur kelishish gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan iste'molchining murojaati (buyurtmasi) berilgan kundan keyin uch ish kuni davomida amalga oshiriladi va yozma shaklda rasmiylashtiriladi.

Iste'molchilarning (maishiy iste'molchilardan tashqari) gaz tarmoqlariga ulanishlari bilan bog'liq yangi gaz qurilmalarini va gaz tarmog'i xo'jaligi obyektlarini loyihalash va qurish, ishlab turgan obyektlar (qurilmalar)ni kengaytirish va rekonstruksiya qilish ishlari iste'molchilarning mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi.

36. Iste'molchi, ko'chmas mulk egasi o'zgargan hollarda, texnik shartlarda ko'rsatib o'tilgan talablarni o'zgartirishga ehtiyoj bo'lmaganda, tabiiy gazni yetkazib berish to'g'risidagi shartnoma yangi iste'molchi bilan qayta tuziladi. Bunda gazlashtirish texnik shartlarini takroriy rasmiylashtirish talab qilinmaydi.

37. Tadbirkorlik subyektlariga gazlashtirish texnik shartlari DXM yoki YIDXP orqali qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda to'lov undirilmasdan beriladi. Bunda iste'molchilarning xohishi bilan gaz tarmoqlariga "tayyor holda" bajarish shartlarida obyektlar loyihalashtiriladi va quriladi.

38. Gazlashtirish LTHlari quyidagi qismlardan iborat bo'ladi:

tushuntirish xati;

issiqlik-mexanika qismi;

texnologiya qismi;

nazorat-o'lchov priborlari va avtomatika qismi;

gaz ta'minoti qismi;

zaxira yoqilg'i xo'jaligi qismi;

uskunalar va materiallar tavsifi (spetsifikatsiyasi) qismi;

elektr ta'minoti qismi.

39. LTH mazkur turdagi faoliyatni amalga oshirish huquqiga ega bo'lgan loyihalashtirish tashkilotlari tomonidan ishlab chiqiladi.

Loyihalashtirish tashkiloti gaz ta'minoti tizimi bo'yicha ishlab chiqilgan loyihaning amaldagi texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlardagi talablarga muvofiqligi yuzasidan javobgar hisoblanadi.

40. LTH quyidagilarni nazarda tutishi kerak:

yuqori energiya samaradorligiga va tejamkorlikka ega texnologik sxemalar, jarayonlar va sertifikatga ega gazdan foydalanish uskunalarini va gaz yondirgichlarning qo'llanilishi;

iste'mol qilinayotgan tabiiy gaz sarfining hisoblangan oralig'ida (diapazonida) hisobga olishning ishonchliligini ta'minlaydigan, gaz hajmini belgilangan standart sharoitlarga keltirish uchun zarur qurilmalar bilan jihozlangan hamda TGNHATga mos bo'lgan hisoblagichlarni qo'llash;

ishlab chiqarish jarayonlarida hosil bo'ladigan ikkilamchi energiya resurslaridan iqtisodiy asoslangan va texnik jihatdan imkoniyati mavjud bo'lgan tarzda foydalanish;

xavfsizlik avtomatikasi qurilmalarining mavjudligi;

issiqlik almashinuvi jarayonlarini avtomatik tarzda tartibga solish va nazorat qilish tizimlarini qo'llash;

tabiiy gazni va undan foydalangan holda ishlab chiqarilayotgan mahsulot hisobga olinishini ta'minlash;

ishlab chiqarilayotgan mahsulot (ishlar, xizmatlar) birligiga yoqilg'i-energiya resurslarining belgilangan normativ ko'rsatkichlari bo'yicha sarflanish me'yorlarini;

amaldagi loyihalashtirish normalariga muvofiq agregatlarni va issiqlik quvurlarining qizish yuzasini himoyalovchi issiqlik izolyatsiya qoplamalarini qo'llash;

yonuvchi mahsulotlarning tarkibi va haroratini nazorat qilinishini ta'minlash;

binolar va inshootlarning isitiladigan hajmlari, shuningdek, ushbu obyektlardan gaz quvurlarigacha bo'lgan masofalar to'g'risidagi ma'lumotlar.

41. LTH belgilangan tartibda sanoat xavfsizligi ekspertizasidan o'tkazilishi kerak.

42. LTH gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan QMI boshlanishiga qadar texnik shartlar berilgan kundan boshlab 12 oydan kechiktirilmasdan ro'yxatdan o'tkazilishi kerak.

LTH qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda sanoat xavfsizligi ekspertizasidan o'tkazilgandan so'ng iste'molchining yozma shakldagi murojaati asosida LTH gaz ta'minoti tashkilotida besh ish kunidan kechikmay to'lov undirilmasdan ro'yxatdan o'tkaziladi.

Agar QMI ro'yxatdan o'tkazish kunidan buyon 12 oy mobaynida boshlanmagan yoxud gazlashtirishda texnik shartlardan cheklanish holatlari aniqlangan bo'lsa, LTH gaz ta'minoti tashkilotida qayta ro'yxatdan o'tkazilishi shart.

LTHni ro'yxatdan o'tkazish rad etilgan taqdirda, gaz ta'minoti tashkiloti besh ish kuni mobaynida iste'molchiga rad etish sabablarini va bartaraf etilishi kerak bo'lgan kamchiliklarni asoslagan holda, tegishli yozma xabarnoma yuboradi.

43. LTHga muvofiq QMI ushbu ishlarni amalga oshirish huquqiga ega tashkilot tomonidan tegishli ijro-texnik hujjatlarini tuzgan (ishlab chiqqan) holda bajariladi.

44. Gaz ta'minotidagi mavjud tizimlarni kengaytirish, rekonstruksiya qilish va texnik jihatdan qayta jihozlashda ularni qurish va foydalanishga topshirish talablari yangi qurilish obyektlariga nisbatan belgilangan talablar asosida amalga oshiriladi.

45. QMI tugallanganidan so'ng mazkur ishlarni bajarish huquqiga ega tashkilot tomonidan gazdan foydalanish uskunasi ITSI va RSI amalga oshiriladi.

RSI bir yilda 100 000 kub metr va undan ko'p tabiiy gazdan foydalanadigan korxonalar va texnologik neft-gaz obyektlari (qurilmalari) uchun majburiy hisoblanadi.

46. ITSI va RSI tugallanganligi tegishli dalolatnomalar bilan rasmiylashtiriladi. Bundan tashqari, texnik hisobot tuziladi va unda gazdan foydalanish uskunasi turli ish rejimlarida gazdan oqilona foydalanish, xavfsizlikni ta'minlash hamda yoqilg'ining yonish jarayonlarini avtomatik boshqarish jihozlari va vositalari, issiqlikni utilizatsiya qilish hamda yordamchi uskunalar, qozonxonalar uchun suv tayyorlash tizimlaridagi uskunalarni sozlashga ta'sir ko'rsatuvchi energiya samaradorlik ko'rsatkichlari qayd etiladi.

47. ITSI va RSI natijalari asosida ularni bajargan tashkilot iste'molchi tomonidan tasdiqlanadigan vaqtincha rejim (texnologiya) xaritalarini ishlab chiqadi va iste'molchiga topshiradi.

48. Vaqtincha rejim (texnologiya) xaritalari iste'molchi tomonidan tasdiqlanadi va uning asl nusxalari iste'molchida saqlanadi, ish joylarida (obyektlarda) esa ularning nusxalari ko'rinadigan joylarga o'rnatilgan bo'lishi kerak.

49. Eksploatatsiya qilinadigan tabiiy gazdan foydalanish va yordamchi uskunalarda har uch yilda kamida bir marotaba, gazdan energiya sifatida foydalanuvchi tashkilotlarda esa (mukammal va joriy ta'mirlashni o'tkazish xususiyatini hisobga olgan holda) har to'rt yilda bir marotaba RSIning quyidagi turlarini o'tkazish nazarda tutilishi kerak:

gazdan foydalanish uskunasi issiqlik texnikasi (rejimlari) jihatidan sozlash;

yonish jarayonini nazorat qilish va avtomatik boshqarish vositalarini sozlash;

gazdan foydalanish uskunasi ishlatishda xavfsizlikni ta'minlovchi avtomatika vositalarini sozlash;

issiqlikni utilizatsiya qiluvchi va yordamchi uskunalarni sozlash;

suvni tayyorlash tizimlarini sozlash;

zaxira yonilg'isi xo'jaligini ekspluatatsiya qilish jarayonlarini sozlash;

tabiiy gaz va zaxira yoqilg'isini birgalikda yondirishda yonish jarayonini sozlash.

50. Gazdan foydalanish uskunasi va yordamchi uskuna RSI quyidagi holatlarda amalga oshiriladi:

gazdan foydalanish uskunasi mukammal yoki rejadan tashqari ta'mirlashdan keyin;

gazdan foydalanish samaradorligiga ta'sir ko'rsatadigan konstruktiv o'zgarishlar kiritilgandan keyin;

gazdan foydalanish uskunasi rejim (texnologiya) xaritalari talablaridan muntazam ravishda chetlanish holatlarida ishlaganda;

foydalanilayotgan yoqilg'ining turi va tavsiflari o'zgarganda.

51. Yangi qurilgan, rekonstruksiya qilingan yoki texnik jihatdan qayta jihozlanayotgan gazdan foydalanish uskunasi, gaz quvurlarini va ulardagi uskunalarni foydalanishga qabul qilish ishlari qabul qilish komissiyasi tomonidan qonunchilik hujjatlarida belgilangan talablarga, texnik tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlarga hamda mazkur Qoidalarga muvofiq qonunchilik hujjatlarida belgilangan maxsus axborot tizimlari orqali ERIdan foydalangan holda amalga oshiriladi.

52. Gazdan foydalanish uskunasi ko'rikdan o'tkazish va tabiiy gaz uzatishga ruxsatnoma berish iste'molchining arizasi tushgan kundan boshlab, o'n ish kuni mobaynida gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti tomonidan amalga oshiriladi.

Iste'molchining obyektini ko'rikdan o'tkazish uchun iste'molchi tomonidan gaz ta'minoti tashkilotiga loyiha va ijro-texnik hujjatlari bilan birgalikda quyidagi ruxsatnomalar taqdim etilishi kerak:

Sanoat, radiatsiya va yadro xavfsizligi qo'mitasi tomonidan ITSIning o'tkazish uchun berilgan ruxsatnoma;

O'zenergoinspeksiya hududiy boshqarmalarining iste'molchi (bir yilda 100 000 kub metr va undan ko'p tabiiy gazdan foydalanadigan) obyektida qo'llaniladigan texnologiyalar va asbob-uskunalarining energiya jihatidan samaradorlik ko'rsatkichlariga muvofiqligi hamda yoqilg'ining muqobil turlaridan foydalanish yo'lga qo'yilganligi to'g'risida xulosasi.

53. Sanoat, radiatsiya va yadro xavfsizligi qo'mitasining tegishli ruxsatnomasiz hamda O'zenergoinspeksiya hududiy boshqarmalarining iste'molchining (bir yilda 100 000 kub metr va undan ko'p tabiiy gazdan foydalanadigan) obyektida qo'llaniladigan texnologiyalar va asbob-uskunalarining energiya jihatidan samaradorlik ko'rsatkichlariga muvofiqligi hamda yoqilg'ining muqobil turlaridan foydalanish yo'lga qo'yilganligi to'g'risidagi xulosasiz tabiiy gazdan foydalanish uskunalariga tabiiy gazni yetkazib berish taqiqlanadi.

Yuridik shaxslarga tegishli tashkilot yoki ishlab chiqarish obyektlari sotilganda yoki ijaraga berilganda, ushbu tashkilotdagi tabiiy gazdan foydalanish uskunalarini o'zgarmaganda, mazkur tashkilotga ilgari berilgan ruxsatnoma va xulosalarning amal qilish muddati saqlanib qoladi.

54. Sanoat, radiatsiya va yadro xavfsizligi qo'mitasining tegishli ruxsatnomasiz va O'zenergoinspeksiya hududiy boshqarmasining qo'llaniladigan texnologiyalar va asbob-uskunalarining energiya jihatidan samaradorlik ko'rsatkichlariga muvofiqligi hamda yoqilg'ining muqobil turlaridan foydalanish yo'lga qo'yilganligi to'g'risidagi xulosasiz gaz sarflovchi uskunalariga tabiiy gazni yetkazib berish holatlari aniqlanganda, tegishli mutasaddi organlar (tashkilotlar)ning taqdimnomalariga asosan tabiiy gazni yetkazib berish to'xtatiladi. Gazdan foydalanish uskunalariga tabiiy gazni yetkazib berish aniqlangan kamchiliklar bartaraf etilganidan so'ng qayta tiklanadi.

55. Yangi qurilgan, rekonstruksiya qilingan yoki texnik jihatdan qayta jihozlangan gazdan foydalanish uskunasi, gaz quvurlari va yordamchi uskunalariga gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti tabiiy gaz mazkur Qoidalarning [52-bandi](#) talablari bajarilgan taqdirda uzatiladi.

56. Iste'molchida mazkur Qoidalarning [52-bandida](#) ko'rsatilgan hujjatlar mavjud bo'lgan taqdirda, ITSI va RSIning amalga oshirish uchun ko'rsatilgan hajmda gaz berilishini ta'minlash uchun

gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti va iste'molchi o'rtasida tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasi tuziladi.

57. Iste'molchi tomonidan RSI tugatilgandan so'ng bajarilgan ishlarning sifatini baholash uchun iste'molchi O'zenergoinspeksiyaning hududiy boshqarmalariga yozma shaklda murojaat qilishi va texnik hisobotni ilova qilishi lozim.

Bajarilgan sozlash ishlarining sifati belgilangan talablarga muvofiq bo'lmagan taqdirda, O'zenergoinspeksiya hududiy boshqarmalarining ko'rsatmasiga asosan sozlash ishlarini bajargan tashkilot hisobidan (iste'molchi va tashkilot o'rtasida tuziladigan shartnomada belgilanishi tavsiya qilinadi) gazdan foydalanish uskunasi takroran sozlanadi.

6-bob. Tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasini tuzish

58. Yuridik shaxslar va yakka tartibdagi tadbirkorlar bilan tabiiy gazni yetkazib berish shartnomalari gaz ta'minoti tashkilotining dasturiy ta'minoti yoxud qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibga asosan tashkil etilgan maxsus axborot tizimlari orqali ERIdan foydalangan holda tuziladi.

Bunda:

gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti va iste'molchi o'rtasida tabiiy gaz yetkazib berish bo'yicha shartnoma gaz ta'minotining namunaviy shartnomasiga muvofiq tayyorlangan shaklda tuziladi;

gaz ta'minotining namunaviy shartnomasi "Hududgazta'minot" AJ tomonidan ishlab chiqiladi, "O'zenergoinspeksiya", O'zbekiston Respublikasi Raqobatni rivojlantirish va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish qo'mitasi bilan kelishiladi va Energetika vazirligi tomonidan tasdiqlanadi;

mazkur tartib yuridik shaxs va yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun yoqilg'i-energiya resurslari iste'moli bo'yicha limitlarni belgilash va ularga o'zgartirishlar kiritilishida ham tatbiq etiladi;

davlat tashkilotlari (buyurtmachilari) bilan tuzilgan shartnomalar to'g'risidagi ma'lumotlar davlat xaridlari bo'yicha maxsus axborot portaliga avtomatik ravishda yuborilishi ta'minlanadi;

budjet buyurtmachilari bilan tuzilgan shartnomalar tuman (shahar) g'aznachilik bo'linmalarida elektron shaklda (inson omilisiz) ro'yxatdan o'tkaziladi.

59. Maishiy iste'molchilar bilan tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasi tuzilmagan taqdirda, shartnoma iste'molchi gaz tarmog'iga belgilangan tartibda amalda ulangan vaqtdan boshlab tuzilgan hisoblanadi.

Bunda gaz ta'minoti tashkiloti mazkur iste'molchi bilan tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasini tuzishi hamda mazkur Qoidalaridagi talablar ta'minlanishi yuzasidan zarur choralarni ko'rishi shart.

Kadastr agentligi va uning hududiy bo'linmalari iste'molchining ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarini davlat ro'yxatidan o'tkazgandan so'ng uch kun muddatda iste'molchi bilan tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasini qayta rasmiylashtirish uchun gaz ta'minoti tashkilotiga ko'chmas mulk egasi to'g'risida ma'lumot yuboradi.

60. Tabiiy gaz iste'molchilarining boshqa toifalariga tabiiy gaz faqat belgilangan tartibda tuziladigan shartnomalar asosida yetkazib beriladi.

61. Iste'molchilarga shartnomada belgilangan hajmda tabiiy gaz (maishiy iste'molchilardan tashqari) mazkur Qoidalarining [14](#) va [19-bandlarida](#) belgilangan talablarga muvofiq yetkazib beriladi.

62. Tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasida gazdan foydalanish uskunalari va hisoblagichlarga texnik xizmat ko'rsatish davriyligi hamda tartibi qonunchilik hujjatlari talablariga va texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi hujjatlarga muvofiq ko'rsatilishi shart.

63. Tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasi elektron shaklda tuziladi va uni gaz ta'minoti tashkilotining raqamlashtirilgan dasturiy ta'minoti yoki qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibga asosan tashkil etilgan maxsus axborot tizimlaridan iste'molchi yoki nazorat qiluvchi organlarning so'rovlariga asosan olish imkoniyati yaratiladi.

7-bob. Iste'molchilarga tabiiy gazni yetkazib berish tartibi

64. Iste'molchilarga tabiiy gaz treyder va gaz ta'minoti tashkilotlari tomonidan mazkur Qoidalarga muvofiq yetkazib beriladi.

65. Iste'molchi tomonidan unga yetkazib berilayotgan tabiiy gazdan faqat tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasida ko'rsatilgan maqsadlarda foydalanishga yo'l qo'yiladi. Yetkazib berilgan tabiiy gaz hajmidan bir qismini uchinchi shaxslarga o'tkazish yoki sotish faqat gaz ta'minoti tashkiloti bilan uchinchi shaxs o'rtasida tegishli shartnomani tuzish hamda uchinchi shaxs obyektiga alohida hisoblagich o'rnatish asosida amalga oshirilishi shart. Bunda iste'molchiga (bitta yuridik shaxsga) tegishli bo'lgan bir nechta hududlarda joylashgan obyektlarda gaz sarfi hisobini alohida yuritish uchun ushbu obyektlarning har biri alohida hisoblagichlar bilan ta'minlanishi kerak. Bunda gaz ta'minoti tashkiloti va iste'molchi o'rtasida yetkazib berilgan tabiiy gaz uchun hisob-kitoblar gaz quvurlarining bo'linish chegarasida o'rnatilgan hisoblagich orqali amalga oshiriladi.

66. Gaz ta'minoti tashkiloti tabiiy gazni belgilangan o'rtacha sutkalik me'yor doirasida oy mobaynida bir xil miqdorda, iste'mol qilishning sutkalik me'yorida kamaytirish orqali cheklash zarurati yuzaga kelgan holatlarda esa — tomonlar o'rtasida kelishilgan reja-jadvallar bo'yicha tabiiy gazni yetkazib berishi, iste'molchi esa (maishiy iste'molchilar va umumiy hisob quvvati soatiga 100 kVt.dan ko'p bo'lmagan gazdan foydalanish uskunasi ega oilaviy korxonalardan tashqari) bo'linish chegarasida o'rnatilgan masofadan turib, o'chirib-yoqish klapaniga ega bo'lgan hisoblagich orqali olishi shart.

Gaz ta'minoti tashkilotining tarmoqlariga va gaz taqsimlash stansiyasiga to'g'ridan-to'g'ri ulangan iste'molchilarga tabiiy gaz gaz uzatish tashkilotining gaz taqsimlash stansiyasi (keyingi o'rinlarda — GTS) orqali yetkazib beriladi va uning sarfi faqat GTSda o'rnatilgan hisoblagich ko'rsatkichlari asosida aniqlanadi.

GTSlardan keyin o'rnatilgan boshqa hisoblagichlar gaz uzatish va gaz ta'minoti tashkilotlari o'rtasida o'zaro hisob-kitoblar uchun qo'llanilmaydi.

GTSda iste'molchilar tabiiy gaz bilan aholi va sanoat tarmog'i orqali ta'minlanadi. Bunda GTSda aholi tarmog'i, sanoat tarmog'i va alohida tartib bilan belgilangan strategik tashkilotlar tarmog'i bo'lishi talab etiladi.

Magistral gaz quvurlari va GTSlarning me'yoriy hujjatlarda belgilangan himoya hududida tabiiy gaz iste'molchilari joylashuvi qat'iy man etiladi.

Egalik huquqidan qat'i nazar, barcha gaz taqsimlash stansiyalari qurilishi uchun mo'ljallangan yer maydonlari doimiy foydalanish huquqi asosida Energetika vazirligiga ajratiladi va keyinchalik gaz uzatish tashkilotiga ijara huquqi asosida foydalanishga beriladi.

Tadbirkorlik subyektlari tomonidan qurilgan barcha GTS gaz uzatish tashkiloti tasarrufiga hamda GTS ichida va (yoki) tashqarisiga qurilgan sanoat tugunlari gaz ta'minoti tashkiloti tasarrufiga (agar qonunchilik hujjatlarida boshqacha tartib nazarda tutilmagan bo'lsa) beg'araz o'tkaziladi.

Mazkur Qoidalarga [ilovada](#) keltirilgan tabiiy gazni yetkazib berishning alohida tartibi belgilanadigan strategik tashkilotlarga haqi to'lanmagani uchun tabiiy gazni yetkazib berish belgilangan tartibda energiya bilan ta'minlashning texnologik va avariya bronni darajasigacha kamaytiriladi, ularni tabiiy gazdan to'liq uzib qo'yish esa — faqat sud qaroriga binoan amalga oshirilishi mumkin.

67. Gaz uzatish tashkiloti tabiiy gazning GTSdan chiqish bosimini texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlarda belgilangan parametrlarga mos ravishda bo'lishini ta'minlaydi.

68. Mazkur Qoidalarining [20-bandida](#) keltirilgan iste'molchilarni (maishiy va kommunal-maishiy iste'molchilar hamda oilaviy korxonalardan tashqari) ob-havo sovib ketishi davrida tabiiy gaz bilan uzluksiz ta'minlash maqsadida Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari O'zenergoinspeksiya, tabiiy gaz ishlab chiqaruvchi, gaz ta'minoti, gaz uzatish tashkilotlari bilan kelishilgan holda to'liq o'chiriladigan, qisman o'chiriladigan va cheklov kiritiladigan iste'molchilar ro'yxatini tasdiqlab, Energetika vazirligiga kiritadi.

69. Tasdiqlangan ro'yxat barcha manfaatdor tashkilotlarga yuboriladi. Mazkur ro'yxatni qo'llashda tabiiy gazni yetkazib berish prognoz ko'rsatkichlari Qoidalarining [20-bandida](#) keltirilgan iste'molchilarni tabiiy gaz bilan uzluksiz ta'minlash imkonini bermagan taqdirda, Energetika vazirligining qarorlari bilan qayta tuzilgan (tasdiqlangan) ro'yxatlar gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkilotlari tomonidan joriy etiladi.

Ro'yxatlarga kiritilgan iste'molchilar zarur miqdorda (ehtiyojni qoplaydigan) muqobil yoqilg'i zaxirasiga ega bo'lishi zarur va havo harorati pasayib ketgan davrlarda ushbu yoqilg'idan foydalanishga o'tadilar.

Shuningdek, zaxira yoqilg'isining yaratilmaganligi va iste'molchini mavsumga tayyor emasligi ushbu iste'molchilar bilan tuzilgan tabiiy gazni yetkazib berish shartnomalarini belgilangan tartibda bekor qilishga asos bo'lishi mumkin.

Isitish mavsumi boshlanishidan oldin muqobil yoqilg'i zaxirasiga ega bo'lmagan (maishiy, kommunal-maishiy iste'molchilar va oilaviy korxonalar bundan mustasno), yoqilg'ining va zarur zaxirasini yaratish choralari ko'rmagan iste'molchilarga tabiiy gazni yetkazib berilmasligi mumkin.

Havo harorati pasayib ketgan davrda yoki kuz-qish mavsumida zaxira yoqilg'isiga o'tkazish jadvaliga kiritilgan alohida iste'molchilarga tabiiy gaz Energetika vazirligining tegishli qarorlari bilan qaytadan yetkazib beriladi, bunda iste'molchilarni zaxira yoqilg'i turlariga o'tkazish bo'yicha tasdiqlangan jadvallarga zarur o'zgartishlar kiritiladi.

70. Treyder, gaz uzatish va gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan ishlab chiqilib, taqdim qilingan jadvallarga asosan Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari iste'molchilarga (maishiy va kommunal-maishiy iste'molchilari, shuningdek, oilaviy korxonalar bundan mustasno) tabiiy gazni yetkazib berish jadvallarini va avariylar ro'y berishi ehtimolini inobatga olib yoki magistral gaz uzatish tizimi va gaz taqsimlash tarmoqlari ishida tabiiy gazni uzatish texnologiyasi va gidravlik balansga rioya etgan holda, ularni tarmoqlardan to'liq o'chirish, qisman o'chirish va vaqtincha cheklov kiritish navbatini tasdiqlaydilar.

Avariylar ro'y berishi mumkin bo'lgan paytdagi tasdiqlangan gaz yetkazib berish jadvallari tegishli tashkilotlarga yuboriladi va magistral gaz quvurlari, gaz taqsimlash tarmoqlarida avariya vaziyatlarda gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan qo'llaniladi.

Avariylar natijasida obyektlar, magistral gaz quvurlari va gaz taqsimlash tarmoqlarining texnologik ish rejimlari buzilgan taqdirda, gaz ta'minoti tashkilotlarining dispetcherlik xizmatlari iste'molchilarga avariylar paytida qo'llaniladigan jadvallarni amalda joriy etish to'g'risida iste'molchilarga sutkalik gaz yetkazib berish hajmlaridagi tegishli o'zgarishlar bilan birga zarur ko'rsatmalarni beradilar, mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarini hamda maishiy iste'molchilarini bu haqida ommaviy axborot vositalari orqali xabardor qiladilar.

Gaz yetkazib berishning rejalashtirilayotgan qisqarishi (to'xtatilishi) to'g'risida:

tabiiy gaz ishlab chiqaruvchilar gaz uzatish tashkilotini — 2 soat mobaynida;

gaz uzatish tashkiloti gaz ta'minoti tashkiloti va treyderlarni — 2 soat mobaynida;

gaz ta'minoti tashkiloti (joylardagi mahalliy davlat hokimiyati organlari orqali) iste'molchilarni — 1 soat mobaynida xabardor qilishi shart.

71. Tabiiy gazni qazib olish, qayta ishlash, uzatish, taqsimlash va iste'mol qilishning respublika miqyosida yagona uzluksiz texnologik jarayonini va rejimlarini hisobga olgan holda, iste'molchilar tabiiy gazni ishlab chiqaruvchi, gaz uzatish va gaz ta'minoti tashkilotining tegishli ko'rsatmalarini bajarishlari majburiy hisoblanadi.

72. Gazni uzatishda tabiiy gazni ishlab chiqaruvchilar, gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti va iste'molchilar gaz qazib chiqarish obyektlarida, gazni qayta ishlash zavodlarida, magistral gaz quvurlari, shuningdek, iste'molchilarning gazdan foydalanish uskunalari va gaz tarmoqlaridan foydalanishda texnika xavfsizligi qoidalarini va texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlarda belgilangan talablarga qat'iy rioya etishlari shart.

73. Gaz uzatish tashkiloti tabiiy gazni:

magistral gaz quvurlariga to'g'ridan-to'g'ri chiqish (ulanish) joyiga ega iste'molchilarga treyder tomonidan bevosita tuzilgan shartnomalar asosida bo'linish chegarasida o'rnatilgan hisoblagichlar orqali;

magistral gaz quvurlari va gaz tarmoqlari bo'linishi chegarasidagi gaz ta'minoti tashkilotiga — keyinchalik iste'molchilarga sotish uchun xo'jalik hisobidagi hisoblagichlar orqali yetkazib beradi.

74. Tabiiy gazni iste'molchilarga yetkazib berishning boshqa shartlari tabiiy gazni yetkazib berish shartnomalarida belgilanadi.

8-bob. Tabiiy gazni hisobga olish tartibi

75. Iste'molchilarga masofadan turib o'chirib-yoqish klapaniga hamda TGNHATga ulanish imkoniyatiga ega bo'lmagan hisoblagichlarsiz tabiiy gazni iste'molchilarga yetkazib berishga yo'l qo'yilmaydi.

76. Iste'molchilarga (maishiy iste'molchilardan tashqari) yetkazib berilayotgan tabiiy gaz miqdori gaz tarmoqlarining bo'linish chegarasida o'rnatilgan hisoblagich ko'rsatkichlari bo'yicha aniqlanadi.

Yetkazib berilgan tabiiy gaz uchun hisob-kitob standart sharoitlarga ($t = 20\text{ }^{\circ}\text{C}$, $R = 760\text{ mm}$ simob ustuni) keltirgan gaz hajmini kub metrlarda o'lchash asosida amalga oshiriladi.

Gaz taqsimlash tarmoqlariga ulangan iste'molchilar bo'yicha tabiiy gaz sarfini hisob-kitob qilishda quyidagi jihatlar hisobga olinadi:

manometrlar va termometrlarning sozligi, qiyoslovdan o'tkazilganligi va amal qilish muddatlariga muvofiqligi;

GTSHni sozlash (tartibga solish) muddati, shuningdek, amaldagi ishchi bosimining, GTSHning sozlanganligi to'g'risidagi dalolatnomada qayd etilgan parametrlarga muvofiqligi.

Yuqoridagi ko'rsatkichlarga rioya qilinmaganida, hisob-kitoblar amalga oshirilishida $R_{\text{ortiqcha}} = 1,0\text{ kg/sm}^2$ bosimga mos ravishda standart sharoitiga keltiriladi.

Gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti iste'molchi bilan birgalikda hisoblagichga gaz uzatish tashkilotining sifat laboratoriyasi tomonidan taqdim etiladigan tabiiy gazning fizik-kimyoviy ko'rsatkichlari bo'yicha zarur tuzatuvchi o'zgartirishlarni ularni taqdim etilgan vaqtdan 12 soatdan kechiktirmasdan kiritishi zarur. Tabiiy gazning fizik-kimyoviy ko'rsatkichlari hisoblagichlarga o'z vaqtida va haqqoniy kiritilishi uchun javobgarlik gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkilotining zimmasida bo'ladi.

77. Hisoblagichlardan olingan ko'rsatkichlarning elektron arxiv ma'lumotlari oxirgi uch yil davomida gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti va iste'molchida saqlanishi lozim.

78. Maishiy iste'molchilar tomonidan iste'mol qilinayotgan tabiiy gaz hajmi hisoblagichlar bo'yicha, ular mavjud bo'lmagan taqdirda esa — Iqtisodiyot va moliya vazirligi tomonidan tasdiqlanadigan, hisoblagich mavjud bo'lmagan hollarda aholiga maishiy ehtiyojlari uchun beriladigan tabiiy gazning bir oylik sarf me'yorlari bo'yicha aniqlanadi.

79. Hisoblagichlarni montaj qilish, ulardan foydalanish va ularni tekshirish amaldagi qonunchilik va texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlarga muvofiq amalga oshiriladi.

Yangi gazlashtirilayotgan xonadonlarga (TGNHATga ulanish va avtomatik o'chirib-yoqish klapaniga ega bo'lgan) hisoblagichlar (tegishli davlat dasturlari asosida o'rnatiladigan hisoblagichlar bundan mustasno) iste'molchining o'z hisobidan sotib olinishi va gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan o'rnatilib, plombalanishi lozim.

80. Tabiiy gaz sarfini (hajmini) hisoblashda faqatgina O'zbekiston Respublikasi O'lchov vositalarining davlat reyestriga kiritilgan turdagi, masofadan turib o'chirib-yoqish klapaniga ega va TGNHATga ulanish imkoniyati mavjud hisoblagichlardan foydalanilishi shart.

81. Hisoblagichlar ularning foydalanish uchun yaroqli ekanligini tasdiqlovchi hujjat, qonunchilik hujjatlarida belgilangan talablarga muvofiq qiyoslov sertifikatiga hamda ishlab chiqaruvchi korxona tomonidan belgilangan shakldagi amal qiluvchi belgilari va plombalariga ega bo'lishi shart.

82. TGNHATni joriy qilish loyihasi doirasida o'rnatilgan zamonaviy hisoblagichlar gaz ta'minoti tashkilotining mulki hisoblanadi.

83. Mavjud hisoblagichlarning zamonaviy hisoblagichlarga almashtirilishiga qadar davriy qiyoslovdan o'z vaqtida o'tkazishni tashkil etish uchun javobgarlik gaz ta'minoti tashkiloti zimmasiga yuklanadi.

Qiyoslovdan o'tkazish vaqtida hisoblagichlarning yaroqsizligi (ta'mirlash imkoniyati bo'lmaganda) aniqlangan taqdirda, ular akkreditatsiyadan o'tkazilgan metrologiya tashkiloti yoki

qonunchilik hujjatlarida belgilangan boshqa vakolatli organning tegishli xulosasi bilan mulkdorga qaytariladi.

84. Hisoblagichlarning almashtirish, ta'mirlash, xizmat ko'rsatish, qiyoslovdan o'tkazish va sozligini monitoring qilish uchun yechib olinishi tegishli sarf-xarajatlar hisoblagichning mulkdori hisobidan qoplangan holda hamda gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkilotining vakillari tomonidan iste'molchi ishtirokida amalga oshiriladi.

85. Hisoblagichga va boshqa qurilmalarga plomba quyidagi tartibda qo'yiladi:

treyder bilan tabiiy gaz ishlab chiqaruvchi o'rtasidagi tabiiy gaz sotib olish shartnomasiga asosan gaz uzatish tashkilotining gaz transporti tizimi bo'linish chegarasida o'rnatilgan hisoblagichda tabiiy gaz ishlab chiqaruvchi va gaz uzatish tashkilotining vakolatli xodimlari tomonidan plomba o'rnatiladi va tegishli dalolatnoma bilan rasmiylashtiriladi;

treyder bilan gaz uzatish tashkiloti o'rtasidagi gazni tashish shartnomasiga asosan tabiiy gazni iste'molchilarga yetkazib berishda iste'molchilarning gaz tarmoqlari bilan gaz uzatish tashkilotining bo'linish chegarasida o'rnatilgan hisoblagichlarda gaz uzatish tashkiloti va iste'molchining plombalari o'rnatiladi va tegishli dalolatnoma bilan rasmiylashtiriladi;

gaz ta'minoti tashkilotining gaz taqsimlash tarmoqlari bilan iste'molchining gaz tarmoqlari bo'linish chegarasida o'rnatilgan hisoblagichlarda gaz ta'minoti tashkilotining plombalari o'rnatiladi va dalolatnoma bilan iste'molchi ishtirokida rasmiylashtiriladi;

gaz ta'minoti tashkilotidan tabiiy gaz sotib olish shartnomasiga asosan gazdan foydalanuvchi iste'molchilarning GTS hududida joylashgan hisoblagichlarda gaz ta'minoti va gaz uzatish tashkilotining plombalari o'rnatiladi va tegishli dalolatnoma bilan iste'molchi ishtirokida rasmiylashtiriladi;

Oldingi tahrirga qarang.

gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti vakolatli xodimi tomonidan hisoblagich va o'lchov uzeli (manifold jo'mraklari, kalibrlash boltlari, impulsli tarmoq jo'mraklari va hokazo)larga simlarni tarang tortgan holda belgilangan tartibda plombalarni o'rnatishi shart;

(85-band O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qaroriga asosan oltinchi xatboshi bilan to'ldirilgan)

O'zenergoinspeksiya tomonidan amaldagi qonunchilik hujjatlari talablariga rioya etmaslik holatlari aniqlangan taqdirda gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti vakillari bilan birgalikda iste'molchilarning gaz jihozlariga tabiiy gazni yetkazib berishni to'xtatish bo'yicha plombalar o'rnatiladi va tegishli dalolatnoma bilan iste'molchi ishtirokida rasmiylashtiriladi.

86. Hisoblagich, shu jumladan, o'rnatilgan plombalarning saqlanishi va butunligi uchun javobgarlik iste'molchi zimmasiga yuklanadi.

87. Hisoblagich o'rnatilgandan so'ng gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan hisoblagich ro'yxatga olinadi va TGNHATning platformasiga kiritiladi.

88. Hisoblagichlar belgilangan tartibda akkreditatsiyadan o'tkazilgan metrologiya tashkiloti yoki qonunchilik hujjatlarida belgilangan boshqa vakolatli organlar tomonidan qiyoslovdan o'tkaziladi.

89. Hisoblagichlarni qiyoslovdan o'tkazish davriyligi O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi tomonidan belgilanadi.

90. Hisoblagichlarni o'rnatish, ularga texnik xizmat ko'rsatish, ta'mirlash va qiyoslovdan o'tkazishni tashkil etish ishlari gaz uzatish (gaz ta'minoti) tashkiloti tomonidan tasdiqlanadigan hisoblagichlarga texnik xizmat ko'rsatish reglamentiga muvofiq gaz ta'minoti tashkiloti va treyderlar tomonidan amalga oshiriladi.

91. Hisoblagichlarni almashtirish, ta'mirlash, texnik xizmat ko'rsatish va qiyoslovdan o'tkazish maqsadlarida yechib olish gaz ta'minoti tashkilotining vakolatli xodimlar tomonidan iste'molchi ishtirokida amalga oshiriladi.

Bunday holatda maishiy iste'molchilariga (boshqa iste'molchilar esa o'z hisobidan) hisoblagich o'rniga tekshirilgan boshqa hisoblagich gaz ta'minoti tashkiloti hisobidan darhol o'rnatiladi.

Hisoblagichlarning qiyoslovdan o'tkazish uchun yechib olinishi tegishli dalolatnoma bilan rasmiylashtiriladi.

Yuridik shaxslarga tegishli tashkilot yoki ishlab chiqarish obyektlari sotilganda yoki ijaraga berilganida, ushbu obyektlardagi hisoblagichni qiyoslovdan o'tganligi to'g'risida berilgan sertifikatning amal qilish muddati saqlanib qoladi.

92. Almashtirish, ta'mirlash, texnik xizmat ko'rsatish, qiyoslovdan o'tkazish va sozligini monitoring qilish uchun yechib olingan hisoblagichlar gaz uzatish (gaz ta'minoti) tashkiloti vakolatli xodimlari tomonidan o'rnatiladi va shu vaqtning o'zida plombalanadi.

Zaruratga ko'ra avtomobillarga gaz to'ldirish kompressor shoxobchalarida hisoblagichning impuls tarmoqlari va toraytiruvchi qurilmani (shayba) o'rnatish va almashtirish jarayonida komission tartibda O'zenergoinspeksiya, O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi va boshqa mutaxassislar ishtirok etadi.

93. Xizmat ko'rsatish, ta'mirlash va qiyoslovdan o'tkazish uchun hisoblagichlarni yechib olish va o'rnatish shartlari tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasida ko'rsatiladi.

94. Hisoblagichlarni qiyoslovdan o'tkazish natijalaridan norozi bo'lgan iste'molchilar belgilangan tartibda yuqori turuvchi organga (tashkilot) yoki sudga murojaat qilishlari mumkin.

95. Iste'molchi (maishiy iste'molchilardan tashqari) vakolatli xodimlar tomonidan xizmat guvohnomalarini ko'rsatib, o'zlarini tanishtirgan taqdirda sutkaning istalgan vaqtida hisoblagichlarni, gaz tarmoqlarini, gazdan foydalanish uskunalari, ularning ulanish sxemalarini hamda gazdan foydalanish holatini ko'zdan kechirish uchun to'sqinliksiz o'zlariga tegishli hududga kirish imkoniyatini ta'minlashi shart.

Maishiy iste'molchilarning hisoblagichi, gazdan foydalanish uskunalari va gazdan foydalanish holatlarini ko'zdan kechirish soat 08:00 dan 20:00 gacha amalga oshiriladi. Ko'zdan kechirish va qayta nazorat ishlarining natijalari vakolatli xodimlar tomonidan dalolatnoma asosida rasmiylashtirilishi lozim.

96. Iste'molchi gaz ta'minoti tashkiloti, O'zenergoinspeksiya vakolatli xodimlarini hisoblagichlar, gazdan foydalanish uskunalari va ularning ulanish sxemalarini ko'zdan kechirish imkoniyatini ta'minlamagan taqdirda, vakolatli xodimlar ushbu holatni dalolatnoma bilan rasmiylashtiradi va uning bir nusxasini iste'molchiga taqdim etgan holda uni tabiiy gaz tarmog'idan uzib qo'yish huquqiga ega bo'ladi.

Iste'molchi mazkur dalolatnoma bilan tanishishi lozim. Iste'molchi dalolatnomani imzolashni rad etgan taqdirda, dalolatnomada bu holat qayd etiladi. Rad etish holati ikki guvoh yoki fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organi vakili tomonidan yoxud tegishli dalillar (fotosurat yoki video tasvir) bilan tasdiqlanishi kerak. Iste'molchi dalolatnomani imzolashni rad etish sababini bayon qilish huquqiga ega va bu to'g'risida dalolatnomada zarur qaydlar ko'rsatilishi shart.

Dalolatnomaga imzo qo'yishni rad etish iste'molchini gaz tarmog'idan uzib qo'yish uchun asos bo'ladi va bu haqida iste'molchi darhol ogohlantiriladi.

Gaz uzatish, gaz ta'minoti va treyder tashkiloti o'rtasida har oy yakuni bo'yicha keyingi oyning 10-sanasiga qadar uch nusxada Mahsulotni yetkazib berish-qabul qilish to'g'risidagi tovar transport yuk xati rasmiylashtiriladi va uch tomonlama imzolanadi.

Xatlov dalolatnomasini rasmiylashtirishda shaffoflikni ta'minlash uchun xatlov natijalari to'g'risidagi ma'lumotlarni kunlik kiritib borish maqsadida gaz ta'minoti tashkiloti va treyder tomonidan belgilangan tartibda (vakolatli organlar tomonidan monitoring qilish imkonini beruvchi hamda kiberxavfsizlik talablariga mos keluvchi) elektron baza yaratiladi;

mazkur elektron baza O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi, Energetika vazirligi, O'zenergoinspeksiya va boshqa manfaatdor tashkilotlarning elektron tizimlariga integratsiya qilinadi yoki undan foydalanish imkoniyati yaratiladi;

ishlab chiqarish faoliyati bilan shug'ullanuvchi va kommunal-maishiy iste'molchilar bo'yicha xatlov dalolatnomalarini rasmiylashtirish gaz ta'minoti (gaz uzatish, treyder) tashkilotlari tomonidan yoki O'zenergoinspeksiya vakolatli xodimlari bilan birgalikda o'tkaziladigan xatlov natijalari bo'yicha amalga oshiriladi.

9-bob. Maishiy iste'molchilar tomonidan tabiiy gaz uchun hisob-kitob qilish tartibi

97. Hisob-kitob oyida iste'molchilarga yetkazib berilgan tabiiy gaz hajmi iste'molchilarda o'rnatilgan O'zbekiston Respublikasi O'lchov vositalari davlat reyestriga kiritilgan turdagi TGNHATga ulanish imkonini beruvchi hisoblagichlar orqali gaz ta'minoti tashkiloti yoki treyderlarning elektron dasturlariga onlayn ravishda kelib tushadigan ma'lumotlar asosida aniqlanadi. Hisobot oyida hisoblagichlardan gaz ta'minoti tashkiloti yoki treyderlarning dasturlariga ma'lumotlar to'liq kelib tushmagan taqdirda yoki TGNHATga ulanmagan hisoblagichning ko'rsatkichlari gaz ta'minoti tashkiloti yoki treyderlarning vakolatli xodimlar tomonidan joyiga chiqqan holda bevosita hisoblagichdan yozib olish asosida aniqlanadi.

98. Hisob-kitob oyida hisoblagichlardan ko'rsatkichlar to'liq kelib tushishi ta'minlanmagan yoki TGNHATda hisoblagichning nosozliklari kuzatilgan taqdirda, ushbu iste'molchilar bilan hisob-kitob faqatgina joriy oyda tabiiy gazni iste'mol qilishning amaldagi me'yorlaridan kelib chiqib amalga oshiriladi. Keyingi oyda hisob-kitoblar haqiqatda iste'mol qilingan hajmga (zaruriyat tug'ilganida, joyiga chiqqan xolda) aniqlik kiritilgan tarzda amalga oshiriladi. Bunda tegishli ko'rsatkichlarga aniqlik kiritilgandan so'ng haqiqatda iste'mol qilingan gaz hajmi bo'yicha qayta hisob-kitoblar amalga oshiriladi. TGNHATga ulangan iste'molchilarga tabiiy gazni gaz ta'minoti tashkilotining billing tizimiga oxirgi marta haqiqiy ko'rsatgich kelib tushgan davrdan (sana, oy) boshlab xatlovda aniqlangan ma'lumotlar bo'yicha iste'mol qilish me'yorlarini inobatga olib, hisob-kitoblar amalga oshiriladi.

99. TGNHATga ulangan va belgilangan me'yorlar asosida hisob-kitob qilinadigan iste'molchilarga hisob-kitob oyida yetkazib berilgan tabiiy gaz hajmi billing tizimi orqali avtomatlashtirilgan rejimda aniqlanadi.

100. Gaz ta'minoti tashkilotining vakili yoki iste'molchi tomonidan billing tizimiga kiritilgan ko'rsatkichlar asosida yetkazib berilgan tabiiy gaz hajmi, debitor va kreditor qarzdorliklar bo'yicha to'laqonli (yakuniy) hisob-kitoblar har bir iste'molchining shaxsiy hisobvarag'lari bo'yicha amalga oshiriladi.

101. Iste'molchining telefon raqami mavjud bo'lgan taqdirda, gaz ta'minoti tashkiloti iste'molchilarni tabiiy gaz uchun to'lovni amalga oshirish zarurligi haqida avtomatik tarzda (ovozli qo'ng'iroq yoki SMS xabar yordamida) xabardor qilishni ta'minlaydi.

Bunda billing tizimidagi iste'molchi mobil telefon raqamining to'g'riligiga va mobil telefon raqami o'zgargan taqdirda, bu haqidagi ma'lumotni joriy oy yakuniga qadar gaz ta'minoti tashkilotiga taqdim qilishga yoki o'zining shaxsiy kabinet orqali o'zgartirishga mas'ul hisoblanadi. Ushbu yuborilgan xabarnomalar gaz ta'minoti tashkilotining rasmiy ogohlantirishi hisoblanadi.

102. Iste'molchilar iste'mol qilinadigan tabiiy gaz uchun to'lovlarni oldindan amalga oshiradilar.

103. Iste'mol qilingan tabiiy gaz haqi o'z vaqtida to'lanmagan taqdirda, iste'molchi gaz ta'minoti tashkilotiga qonunchilik hujjatlarida belgilangan miqdorda penya to'laydi.

Iste'mol qilingan tabiiy gaz bo'yicha qarzdorlik mavjud bo'lganda, maishiy iste'molchiga tegishli bo'lgan doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olingan voyaga yetgan jismoniy shaxslar qarzdorlikni to'lash bo'yicha solidar javobgar bo'ladilar. Voyaga yetgan jismoniy shaxsning solidar javobgarligi u maishiy iste'molchiga tegishli bo'lgan doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olingan vaqtdan boshlab vujudga keladi va ro'yxatdan chiqarilgan vaqtgacha amal qiladi.

104. Tabiiy gaz uchun to'lov bank muassasalari va kommunal to'lovlarni qabul qilish kassalari, shuningdek, elektron to'lov tizimlari orqali amalga oshirilishi mumkin.

105. Gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan ogohlantirilgan iste'molchilar xabardor qilingan vaqtdan boshlab iste'mol qilingan tabiiy gaz bo'yicha qarzdorlikni qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy undirish uchun tegishli hujjatlar sudga taqdim qilinadi va iste'molchilarni gaz tarmoqlaridan uzish choralarini ko'radi.

106. Iste'molchilarni debitor qarzdorlik uchun gaz tarmoqlaridan uzish va ularni qaytadan ulash qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

107. Qayta ulanishda iste'molchidan to'lov kuni amalda bo'lgan bazaviy hisoblash miqdorining ikki baravari miqdorida haq undiriladi (TGNHATga ulangan iste'molchilar bundan mustasno).

108. Gaz ta'minoti tashkiloti ma'lumotlar bazasida belgilangan tariflarning o'zgarish (ortish) vaqtiga qadar iste'molchi tomonidan amalga oshirilgan to'lovlar haqidagi hisobga olinmagan

hujjatlar aniqlangan taqdirda, ushbu iste'molchi bo'yicha hisob-kitoblar (qayta hisob-kitoblar) to'lov vaqtida (sanasida) amalda bo'lgan tariflar asosida amalga oshiriladi, keyinchalik billing tizimidagi shaxsiy hisobvarag'idagi ko'rsatkichlarga zarur tuzatishlar kiritiladi.

109. Foydalanilgan tabiiy gaz uchun to'lov summasi hisoblagichlardan ko'rsatgichlarni olish vaqtida amalda bo'lgan tariflar asosida hisoblanadi. Tariflar o'zgarganda, avval hisoblangan summa bo'yicha tariflar o'zgarishiga qadar to'lov amalga oshirilmagan bo'lsa, qayta hisob-kitob qilinmaydigan qarzdorlik vujudga kelgan deb tan olinadi.

110. Tariflar o'zgargan hollarda, tabiiy gaz hajmi uchun avans tariqasida to'lovni amalga oshirgan iste'molchi ikki oydan ortiq bo'lmagan muddatga qo'shimcha to'lovlarni amalga oshirishdan (ushbu davr mobaynida avans to'loviga teng miqdordagi gaz hajmidan ortiq iste'mol qilmagan hollarda) ozod qilinadi.

10-bob. Ishlab chiqarish faoliyati bilan shug'ullanuvchi, ijtimoiy va strategik ahamiyatiga ega iste'molchilar, shuningdek, kommunal-maishiy iste'molchilarning tabiiy gaz uchun hisob-kitob qilish tartibi

Oldingi tahrirga qarang.

111. Iste'molchi tomonidan tabiiy gazni yetkazib berish uchun tuzilgan shartnoma asosida yetkazib beriladigan tabiiy gaz uchun 100 foiz oldindan to'lov amalga oshirilishi shart, issiqxona xo'jaliklari bundan mustasno.

(111-bandning birinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 26-sentabrdagi PQ-339-sonli qarori tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 28.09.2024-y., 07/24/339/0758-son)

Oldingi tahrirga qarang.

Issiqxona xo'jaliklariga hosil yilining dastlabki 3 oyida (oktabr, noyabr va dekabr) yetkazib beriladigan tabiiy gaz uchun oldindan to'lov 50 foiz miqdorida, qolgan qismi oy yakuniga qadar, keyingi oylardan boshlab esa har oyda 100 foiz oldindan to'lov amalga oshiriladi. Bunda mazkur xatboshidagi qoida tegishli oyda oldingi davr uchun qarzdorligi bo'lmagan issiqxona xo'jaliklariga tatbiq qilinadi.

(111-band O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 26-sentabrdagi PQ-339-sonli qaroriga asosan ikkinchi xatboshi bilan to'ldirilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 28.09.2024-y., 07/24/339/0758-son)

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoki Hukumatining qarorlariga asosan tabiiy gazni sotishda narxni shakllantirishning alohida tartibi belgilanadigan iste'molchilar uchun yetkazib berilgan tabiiy gaz to'lovlari alohida tariflar asosida amalga oshiriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Maishiy iste'molchilarni issiqlik energiyasi bilan ta'minlash uchun tabiiy gazdan foydalanadigan idoraviy va munitsipal uy-joy fondidagi, yuridik shaxslar yotoqxonalaridagi, ko'p kvartirali uylarni boshqarish organlaridagi lokal qozonxonalarga yetkazib beriladigan tabiiy gaz bo'yicha to'lovlar va hisob-kitoblar maishiy iste'molchilar uchun bazaviy me'yor bo'yicha belgilangan tarif asosida amalga oshiriladi.

(111-bandning to'rtinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 22-noyabrdagi 780-sonli qarori tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 25.11.2024-y., 09/24/780/0962-son)

112. Iste'molchilar tomonidan shartnomada ko'rsatilgan hajmdan kam tabiiy gaz foydalanilgan taqdirda, ular tomonidan tabiiy gaz uchun avans tarzida to'langan mablag'lar qaytarilmaydi va ushbu mablag'lar kelgusi oylarda tabiiy gazdan foydalanishda hisobga olinadi.

Oldingi tahrirga qarang.

113. Hisob-kitob davrida iste'molchilar tomonidan (ushbu Qoidalarga **ilovada** ko'rsatilgan tabiiy gazni yetkazib berishning alohida tartibi belgilanadigan strategik tashkilotlar, gaz uzatish tashkiloti va avtomobillarga gaz to'ldirish kompressor shoxobchalari hamda maishiy iste'molchilardan tashqari) tabiiy gaz iste'moli shartnomaviy miqdordan 20 foiz va undan ortishiga yo'l qo'yilgan taqdirda, mazkur miqdordan ortiqcha iste'mol qilingan tabiiy gaz uchun belgilangan tarifning 1,2 baravari miqdorida to'lov undiriladi.

(113-bandning birinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 27-dekabrdagi 894-sonli qarori tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 30.12.2024-y., 09/24/894/1094-son)

Shartnomada ko'rsatib o'tilgan muddatlarda yetkazib berilgan gaz haqi o'z vaqtida to'lanmagan taqdirda, iste'molchi (tabiiy gazni yetkazib berishning alohida tartibi belgilanadigan strategik tashkilotlar bundan mustasno) muddati o'tgan har bir kun uchun muddati o'tgan to'lov summasining 0,1 foizi miqdorida, biroq muddati o'tgan to'lov summaning 50 foizidan oshmaydigan miqdorda penya to'laydi.

Iste'molchilarga o'zlarining tasarrufidagi mavjud ma'nan eskirgan va foydali ish koeffitsiyenti past bo'lgan gazdan foydalanish uskunasini yangi energiya tejamkor uskunalarga almashtirish natijasida iqtisod qilingan tabiiy gaz hajmiga 3 yil davomida amaldagi tarifga nisbatan 15 foiz chegirma beriladi. Bunda:

iste'molchilar gazdan foydalanish uskunasini almashtirish jadvali va uning natijasida erishiladigan iqtisodni nazarda tutuvchi dasturni tasdiqlash uchun O'zenergoinspeksiya kiritadi;

O'zenergoinspeksiya o'n kun muddatda taqdim etilgan dasturni asoslanganligini ko'rib chiqadi va natijasi bo'yicha kelishadi yoki asoslantirgan holda kelishishni rad etadi;

tasdiqlangan dasturga asosan amalga oshirilgan ishlar natijasida iqtisod qilingan tabiiy gaz hajmi energiya auditori tomonidan o'rganiladi va ushbu hajmlar bo'yicha xulosa beriladi;

energiya auditor xulosasi O'zenergoinspeksiya va gaz ta'minoti tashkilotiga taqdim etiladi va ijobiy xulosa taqdim etilgan kundan boshlab chegirmalar qo'llaniladi.

114. Navbatdagi oy (chorak) uchun shartnomada ko'rsatilgan tabiiy gaz hajmlari bo'yicha tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasini o'zgartirishdan avval iste'molchi tomonidan gaz ta'minoti tashkilotiga bu haqida o'n kundan kechikmay xabar berilgan taqdirda, bunday holatlar ortiqcha olingan tabiiy gaz miqdori deb hisoblanmaydi.

115. Tabiiy gaz uchun iste'molchining to'lov muddati o'tgan qarzi mavjud bo'lgan taqdirda, uning avans to'lovi hisobiga o'tkazilgan mablag'lari iste'molchini xabardor qilgan holda, uning to'lov muddati o'tgan qarzini to'lashga yo'naltiriladi va avans to'lovi sifatida hisobga olinmaydi.

116. Vakolatli organ tomonidan tabiiy gaz uchun amaldagi tariflar (narxlar) o'zgarishlari to'g'risida belgilangan tartibda qaror qabul qilingandan keyin ushbu o'zgarishlar to'g'risidagi ma'lumotlar gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan o'zgarishlarning kuchga kirishidan oldin kamida o'n besh kun avval ommaviy-axborot vositalari orqali e'lon qilinadi.

Bunda tabiiy gaz uchun tariflarning o'zgargan sanasidan qat'i nazar, tabiiy gazni yetkazib berish bo'yicha shartnoma o'z kuchida qoladi, iste'molchi esa iste'mol qilingan tabiiy gaz uchun qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda tariflarning o'zgarishi to'g'risidagi qonunchilik hujjatlari kuchga kirgan kundan boshlab yangi tarif bo'yicha to'lovlarni amalga oshirishi shart.

117. Iste'molchilarni debitor qarzdorlik uchun gaz tarmoqlaridan uzib qo'yish va ularni qaytadan ulash qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Foydalanilgan tabiiy gazdan qarzdorligi bartaraf etilmagan holatlarda, iste'molchini gaz tarmoqlariga qayta ulab bergan shaxslar qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda javobgarlikka tortiladi.

118. Iste'molchi gaz tarmoqlariga qayta ulanishda iste'molchidan to'lov kuni amalda bo'lgan bazaviy hisoblash miqdorining o'n baravari miqdorida haq undiriladi (hisoblagichda masofadan avtomatik tarzda o'chirib-yoqish klapaniga ega bo'lgan iste'molchilar bundan mustasno).

Oldingi tahrirga qarang.

119. Iste'molchilar hisob-kitob davri boshlanishidan kamida besh kun oldin tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasida ko'rsatilgan oylik tabiiy gaz hajmi qiymati summasining 100 foizi miqdorida gaz ta'minoti tashkilotining hisob-varag'iga to'lovlarni oldindan amalga oshirishi shart, issiqxona xo'jaliklari bundan mustasno.

(119-band O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 26-sentabrdagi PQ-339-sonli qarori tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 28.09.2024-y., 07/24/339/0758-son)

120. Oldindan to'lov summasi o'tkazilmagan taqdirda, iste'molchilarga (strategik va ijtimoiy ahamiyatga ega iste'molchilardan tashqari) tabiiy gazni yetkazib berilmaydi.

121. Iste'molchilar tomonidan iste'mol qilingan tabiiy gaz uchun uzil-kesil hisob-kitob hisob-kitob oyidan keyingi oyning 10-sanasiga qadar amalga oshiriladi.

122. Strategik va ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan iste'molchilar tomonidan iste'mol qilingan tabiiy gaz uchun uzil-kesil hisob-kitob hisob-kitob oyi tugaganidan so'ng keyingi oyning yakuniga qadar amalga oshiriladi.

123. Hisoblagichlardan iste'mol qilingan tabiiy gaz hajmlari bo'yicha ko'rsatkichlar yozib olinganidan so'ng keyingi oyning 10-sanasiga qadar gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan hisob-kitob oyi uchun elektron shaklda hisobvara-q-faktura rasmiylashtiriladi va iste'molchiga yuboriladi.

Jumladan:

gaz uzatish tashkiloti treyder bilan imzolangan tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasiga asosan iste'molchilarga tabiiy gazni yetkazib berilganligi to'g'risidagi dalolatnomani (tovar transport yuk xatini) hisob-kitob oyidan keyingi oyning 7-sanasiga qadar treyderga taqdim qiladi;

treyder tomonidan iste'molchilarga tabiiy gazni yetkazib berilganligi to'g'risidagi elektron shaklda tovar-transport yuk xatiga asosan hisobot davridan keyingi oyning 10-sanasiga qadar hisob-kitob oyi uchun elektron shaklda hisobvara-q-faktura rasmiylashtiriladi va iste'molchiga yuboriladi;

gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan hisobot davridan keyingi oyning 10-sanasiga qadar hisob-kitob oyi uchun iste'molchilarga tabiiy gazni yetkazib berilganligi to'g'risidagi elektron shaklda hisobvara-q-faktura rasmiylashtiriladi va iste'molchiga yuboriladi;

gaz uzatish tashkiloti tomonidan tovar transport yuk xatlari asosida tabiiy gazni yetkazib berish bo'yicha ko'rsatilgan xizmat uchun hisobot davridan keyingi oyning 10-sanasiga qadar hisob-kitob oyi uchun elektron shaklda hisobvara-q-faktura rasmiylashtiriladi va treyderga yuboriladi.

124. Iste'molchi gaz ta'minoti tashkiloti tomonidan yuborilgan elektron hisobvara-q-fakturani ikki kundan kechiktirmasdan, gaz ta'minoti tashkilotidan hisob-kitob oyi uchun qabul qilib oladi va e'tirozlari bo'lmasa, ERI yordamida imzolaydi hamda uning bir nusxasini gaz ta'minoti tashkilotiga yuborilgan manzil orqali jo'natadi.

125. Hisobvara-q-fakturani imzolamaslik yoki uni e'tirozlar bilan imzolash iste'molchiga taqdim etilgan iste'mol qilingan tabiiy gaz hajmlari uchun to'lovlardan ozod qilmaydi. Uzatilgan yoki qabul qilingan gaz miqdorini aniqlashdan norozi bo'lgan tomon norozilik sabablarini majburiy aks ettirish yo'li bilan hisob-kitob qilish oyi tugagandan keyin 10-kungacha boshqa tomonga bu to'g'risida ma'lum qiladi. Ushbu masalani o'zaro hal etish imkoniyati bo'lmaganda, kelishmovchilik sabablari qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda ko'rib chiqilishi kerak.

126. Iste'molchilardan tabiiy gaz bo'yicha debitorlik qarzar gaz ta'minoti tashkiloti va treyderlar tomonidan qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda undiriladi.

127. Iste'molchi tabiiy gazdan uzib qo'yilganidan so'ng yana o'zboshimchalik bilan ulangan holda, iste'mol qilingan tabiiy gaz hajmlari, uning qiymati, gaz tarmog'idan uzib qo'yilgan vaqtdan boshlab gazdan foydalanish uskunasing to'liq sutka davomida (24 soat) to'liq quvvat bilan ishlashi hisobidan kelib chiqqan holda aniqlanadi (hisob-kitob qilinadi). Bunda, iste'molchi tomonidan foydalanilgan tabiiy gaz hajmlarining hisobotga olingan miqdori inobatga olinadi.

128. Ruxsatsiz foydalanilgan gaz hajmlari qiymatining undirilishi o'z navbatida iste'molchini mazkur Qoidalarni buzganlik uchun qonunchilik hujjatlarida belgilangan boshqa javobgarliklardan ozod qilmaydi.

11-bob. Tabiiy gazdan foydalanish qoidalarini buzish, ushbu holatlarni rasmiylashtirish va hisobga olinmagan tabiiy gaz hajmini hisob-kitob qilish tartibi

129. Quyidagi holatlar iste'molchilar tomonidan tabiiy gazdan foydalanish qoidalarining buzish (noqonuniy foydalanish) deb hisoblanadi:

vakolatli tashkilotlardan ruxsat olmasdan, LTHsiz, shartnoma rasmiylashtirmasdan tabiiy gazdan foydalanish;

hisoblagichga va masofadan turib o'chirib-yoqish klapaniga qasddan shikast yetkazish;

o'chirish qurilmalari, gazdan foydalanish uskunalari yoki hisoblagichga o'rnatilgan plombalarni qasddan buzish;

tabiiy gaz hisobini yuritmasdan yoki o'rnatilgan hisoblagichdan foydalanmasdan tabiiy gazni ishlatish (oylik me'yorlar bo'yicha aholi maishiy ehtiyojlar uchun tabiiy gazni yetkazib berish

bo'yicha xizmat ko'rsatish holatlari bundan mustasno);

gaz quvurlari yoki GTSHlarda, gaz taqsimlash tarmoqlarini texnologik ish rejimini buzishga olib keladigan qurilmalarni o'rnatish;

hisobga olishni noto'g'ri ko'rsatish maqsadida hisoblagichning ishlab chiqaruvchi tomonidan o'rnatilgan ichki ehtiyot qismlarini o'zboshimchalik bilan o'zgartirish, hisoblagichning konfiguratsiyasi va sozligini o'zgartirish, ruxsat etilmagan modem yoki boshqa aloqa vositalarini ruxsatsiz ulash yoxud boshqacha tarzda tashqi ta'sir ko'rsatish;

hisoblagichning xotirasidagi ma'lumotlar iste'molchining xatti-harakati bilan qisman yoki to'liq yo'q qilinishi;

hisoblagichni o'rnatish tartibi va sxemasini o'zboshimchalik bilan o'zgartirish (davlat standarti talablariga amal qilmaslik);

hisoblagich o'rnatilgan joydan tashqari vizual aniqlab bo'lmaydigan yashirin yo'llar bilan, jumladan gaz quvurlari (tarmoqlari), baypas liniyalari va boshqa texnik vositalarni yashirincha montaj qilish orqali iste'molchining gaz tarmoqlariga (quvurlariga) ulanish;

hisoblagich o'rnatilgan joydan tashqari vizual aniqlab bo'ladigan yo'llar bilan, jumladan gaz quvurlari (tarmoqlari), baypas liniyalari va boshqa texnik vositalarni yashirincha montaj qilish orqali iste'molchini gaz tarmoqlariga (quvurlariga) ulanish;

hisoblagichning qiyoslovdan o'tkazish muddati o'tib ketganda (maishiy iste'molchilardan tashqari), bunda ushbu hisoblagich akkreditatsiyadan o'tkazilgan metrologiya tashkiloti yoki qonunchilik hujjatlarida belgilangan boshqa vakolatli organlar tomonidan foydalanish uchun yaroqsiz deb topilganda;

Oldingi tahrirga qarang.

(129-bandning o'n uchinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qaroriga asosan chiqarilgan)

hisoblagichning ruxsat etilgan maksimal soatlik o'tkazish quvvatidan ortib ketishi;

o'zboshimchalik bilan hisoblagichning ruxsat etilgan maksimal o'lchash chegarasidan (diapazoni) chetga chiqqan holda LTHdan tashqari ortiqcha gaz anjomlarini o'rnatish;

hisoblagichning manifold qurilmasi jo'mraklariga tashqi ta'sir ko'rsatish, harorat o'lchagichiga har xil isitish moslamalarini o'rnatish;

gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti vakolatli xodimi tomonidan hisoblagich va o'lchov uzellariga belgilangan tartibda plombalar o'rnatilmaganligi (simlarning tarang tortilmaganligi, ya'ni simni uzmagani yoki plombalarni buzmagani holda ularni yechish orqali manifold jo'mraklari, kalibrlash boltlari, impulsli tarmoq jo'mraklariga ta'sir ko'rsatish imkonini beradigan holatda o'rnatilganligi).

Iste'molchilar tomonidan quyidagi texnik qoidalarga rioya etmaslik holatlari ham gazdan foydalanish qoidalarini buzish hisoblanadi:

o'zboshimchalik bilan hisoblagichning ruxsat etilgan maksimal o'lchash chegarasidan (diapazoni) chetga chiqmagan holda LTHdan tashqari ortiqcha gaz anjomlarini o'rnatish;

o'rnatilgan gazdan foydalanish uskunalarining o'rnini o'zboshimchalik bilan o'zgartirish;

texnik shartlarda va gaz yetkazib berish shartnomasida ko'rsatilmagan boshqa gazdan foydalanish uskunalarini (hisoblagichning ruxsat etilgan maksimal o'lchash chegarasidan chetga chiqmagan holda) o'zboshimchalik bilan o'rnatish;

gazdan foydalanish uskunasi gazni ruxsatsiz ochib berish yoki gaz iste'mol qilishning belgilangan tartibiga rioya qilmaslik yoxud gazdan foydalanish uskunalarida gaz sarflashning tasdiqlangan solishtirma me'yorlarisiz gaz sarflash yoki bunday me'yorlardan ortiqcha sarflash;

gaz yonish jarayonini avtomat tarzda boshqarib turuvchi qurilmalarning bo'lmasligi yoki ularni yaroqsizligi;

tabiiy gazni iste'mol qiluvchi tashkilotlar uchun nazarda tutilgan zaxira yoqilg'i xo'jaligining yaratilmaganligi yoki gazdan foydalanish uskunalarining belgilangan zaxira yoqilg'i turlarida ishlashga tayyor emasligi;

gaz hisoblagichni, modem aloqa vositasini elektr manbalardan o'chirib qo'yish (modemni masofadan turib pult orqali boshqarish) yoki boshqa usullar bilan foydalanilgan tabiiy gaz hajmlari to'g'risidagi ma'lumotlar TGNHATga onlayn ravishda uzatilishini to'xtatib qo'yish.

Oldingi tahrirga qarang.

tabiiy gazdan shartnoma va loyiha hujjatlarida nazarda tutilmagan boshqa maqsadlarda foydalanish;

(129-band O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qaroriga asosan yigirma beshinchi xatboshi bilan to'ldirilgan)

Qoidalarining ushbu bandida nazarda tutilgan qoida buzilishlari O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi **kodeksiga** va O'zbekiston Respublikasining Jinoyat **kodeksiga** muvofiq tegishli javobgarlikka tortishga sabab bo'ladi.

Mazkur Qoidalarni buzish holatlarida ma'muriy huquqbuzarlik alomatlari mavjud bo'lganda, ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risida bayonnoma tuzishga vakolati bo'lgan shaxslar tomonidan belgilangan tartibda ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risida bayonnoma tuziladi.

O'zenergoinspeksiya ishtirokida aniqlangan tabiiy gazdan foydalanish qoidalarini buzish holatlari bo'yicha rasmiylashtirilgan qoidabuzarlik dalolatnomasiga asosan:

iste'molchiga tabiiy gazni yetkazib berish to'xtatiladi va O'zenergoinspeksiya mutaxassislari tomonidan hisoblagichlar va o'chirib-yoqish jihozlariga plomba o'rnatiladi;

Oldingi tahrirga qarang.

amalga oshirilgan qayta hisob-kitob bo'yicha to'lovlar Vazirlar Mahkamasining "Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Elektr energiyasi, neft mahsulotlari va gazdan foydalanishni nazorat qilish inspeksiyasini moliyalashtirishni tartibga solish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2023-yil 28-sentabrdagi 512-son qaroriga muvofiq gaz ta'minoti tashkilotining alohida hisobvarag'iga (22634) undiriladi va to'lovlar amalga oshirilgandan so'ng tarmoqqa qayta ulanishga ruxsat beriladi.

(129-bandning o'ttizinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

Bunda iste'molchi ruxsatsiz plombani buzganligi uchun belgilangan tartibda ma'muriy javobgarlikka tortiladi.

130. Iste'molchilar tomonidan mazkur Qoidalarga rioya etilishini nazorat qilish va tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish gaz ta'minoti (gaz uzatish, treyder) tashkilotining vakolatli mutaxassislari va O'zenergoinspeksiya xodimlari tomonidan amalga oshiriladi. Iste'molchilarning aybisiz quyidagi holatlar vujudga kelganda, iste'molchi javobgarlikka tortilmaydi, biroq gaz hajmining amaldagi sarfi bo'yicha hisob-kitoblar amalga oshiriladi:

hisoblagich texnik jihatdan nosoz holga kelishi (to'xtab qolishi);

hisoblagichning xotirasidan unga tashqi ta'sir ko'rsatmagan holda ma'lumotlarning to'liq yoki qisman yo'qolishi.

Oldingi tahrirga qarang.

131. Mazkur Qoidalarining buzilish holatlari aniqlanganda, gaz ta'minoti tashkiloti va (yoki) O'zenergoinspeksiya vakolatli xodimlari tomonidan tegishli elektron tizimlar (E-dalolatnoma) orqali tabiiy gazdan foydalanish qoidalari buzilganligi to'g'risida dalolatnoma (keyingi o'rinlarda — dalolatnoma) rasmiylashtiriladi. Zarurat bo'lganda, dalolatnomaga holat yuzasidan fotosuratlar va boshqa ashyoviy dalillar ilova qilinishi mumkin.

Dalolatnomani elektron shaklda rasmiylashtirishni imkoni bo'lmaganda, 24 soat ichida tegishli elektron tizimlarga kiritilishini ta'minlash sharti bilan dalolatnoma erkin shaklda qog'ozda rasmiylashtirilishiga ruxsat beriladi.

Dalolatnoma vakolatli xodimlar va iste'molchi tomonidan imzolanadi. Iste'molchi dalolatnomaga imzo qo'yishdan bosh tortgan taqdirda, ikki nafar xolis va (yoki) mahalla fuqarolar yig'ini mas'ul xodimlari jalb etilib, holat ularga ma'lum qilinadi hamda ularning dalolatnomaga imzo qo'yishi ta'minlanadi. Gaz ta'minoti tashkiloti xodimlari darhol mazkur iste'molchini tabiiy gaz tarmog'idan uzib qo'yadi.

Iste'molchining tabiiy gaz qurilmalari tarmoqdan ajratilgandan so'ng gaz ta'minoti tashkiloti va/yoki O'zenergoinspeksiyaning vakolatli xodimlari tomonidan belgilangan namunadagi plomba

bilan qayta tabiiy gaz tarmog'iga o'zboshimcha ulanishning oldini olish maqsadida plombalanadi.

Tabiiy gazdan foydalanish qurilmalarining soatlik gaz iste'molini aniqlash imkoni bo'lmagan holatlarda, ushbu hajm eksperiment tariqasida aniqlanadi.

(131-band O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 27-dekabrda 894-sonli qarori tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 30.12.2024-y., 09/24/894/1094-son)

132. Tabiiy gazni qazib chiqarish, qayta ishlash va sotish faoliyatini amalga oshiruvchi yuridik shaxslar tomonidan gaz uzatish (gaz ta'minoti) tashkilotining gaz quvurlariga (tarmoqlariga) o'zboshimchalik bilan ulanish, hisoblagichlarga, shu jumladan, ularning plombalariga qasddan shikast yetkazish, shuningdek, hisoblagichlarning ko'rsatkichlarini o'zgartirish maqsadida ularga va boshqa qurilmalarga tashqi ta'sir ko'rsatish litsenziya bitimi talablari hamda shartlarini bir marotaba qo'pol ravishda buzish hisoblanadi hamda ushbu faoliyat turlari amalga oshirilishini litsenziyalovchi vakolatli organ tomonidan qonunchilikda belgilangan tartibda litsenziyaning bekor qilinishiga olib keladi.

133. Gaz ta'minoti tashkiloti, O'zenergoinspeksiya yoki treyderning vakolatli xodimlar dalolatnomani rasmiylashtirish jarayonida gazdan noqonuniy foydalanishda qo'llanilgan quyidagi (ishga aloqador bo'lgan) ashyolar va buyumlarni muhrlagan holda olib qo'yib, holat yuzasidan to'plangan hujjatlarga qo'shish choralari ko'radi:

hisoblagichlar;

modem va boshqa aloqa vositalari;

gaz yondirgich (gorelka)lar;

gaz tortish (so'rish) moslamalari;

rezina, polietilen va temir quvurlar;

qo'lbola usulda yasalgan boshqa qurilmalar;

zaruratdan kelib chiqib, regulator, zulfin va GTSHlar;

uzilgan sim va plombalar;

noqonuniy foydalanishni tasdiqlovchi boshqa ashyolar, dalillar va buyumlar.

Dalolatnomada mazkur Qoidalarni buzgan iste'molchi, foydalanilgan gaz hajmi, hisoblagich ko'rsatkichlari to'g'risidagi va boshqa zarur ma'lumotlar keltiriladi.

Bunda gaz hajmi quyidagi holatlarga aniqlik kiritish orqali mazkur Qoidalarning 134-bandida keltirilgan mezonlar asosida hisoblanadi:

iste'molchining gaz tarmoqlariga ulangan vaqti va tabiiy gazdan foydalanilgan davr;

bo'linish chegarasidagi gaz bosimi ko'rsatkichi (yaroqlilik sertifikatiga ega bo'lgan o'lchov vositalari yordamida aniqlanadi);

noqonuniy foydalanish holatida aniqlangan gazdan foydalanish uskunalarining soni, turi va soatlik gaz sarfi;

hisoblagichdan olingan elektron arxiv ma'lumotlari;

elektron tizimlardan olingan ma'lumotlar;

gazdan foydalanish maqsadi (faoliyat turi).

Tabiiy gazdan noqonuniy foydalanish holatlarini aniqlash va tegishli dalolatnomani rasmiylashtirishda ishtirok etgan gaz ta'minoti tashkiloti, treyder yoki O'zenergoinspeksiyaning vakolatli xodimlar mazkur Qoidalarning ushbu bandida keltirilgan talablarga amal qilmaganliklari uchun qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda javobgar bo'ladilar.

Gaz ta'minoti tashkiloti, treyder yoki O'zenergoinspeksiyaning vakolatli xodimlar tomonidan mazkur Qoidalarni buzish holati aniqlanganda bu haqida zudlik bilan o'z rahbariga xabar beriladi. Gaz ta'minoti tashkilotining boshqa xodimlari tomonidan mazkur Qoidalarni buzish holatlari aniqlanganda, ular bu haqda o'z rahbari hamda dalolatnoma rasmiylashtirishga vakolatli bo'lgan xodimlarga ma'lum qiladilar.

Oldingi tahrirga qarang.

134. Mazkur Qoidalarni buzganlik holatlarida gaz hajmi iste'molchi bilan tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasini tuzgan tashkilotning vakolatli xodimlari (muhandis-texnik va boshqa vakolatli xodimlar) yoki O'zenergoinspeksiya mutaxassislari tomonidan aniqlanadi.

(134-bandning birinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

Tabiiy gazning sarflangan (foydalanilgan) hajmi mazkur Qoidalarni buzganlik holatlari doirasida to'plangan hujjatlar (foto, video tasvir, ashyoviy dalillar va boshqa taalluqli hujjatlar) asosida to'liq sutka davomida (24 soat) to'liq quvvat bilan ishlashi hisobidan kelib chiqqan holda, shuningdek, qo'shimcha o'rganish va vakolatli mutaxassislar xulosalarini olish zarurati yuzaga kelganda, ushbu xulosalar olingandan so'ng hisob-kitob qilinadi.

Surishtiruvchi, tergovchi, prokuror va sud tomonidan tabiiy gazning sarflangan (foydalanilgan) hajmini qayta hisob-kitob qilish zarur deb topilganda, ushbu vakolatli shaxslar va organlarning qarorlari (hujjatlari)ga asosan komissiyaviy tarkibda gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti, O'zenergoinspeksiya va zaruratga qarab boshqa malakali mutaxassislar, shuningdek, xulosa berish vakolatiga ega bo'lgan ekspertlar tomonidan amalga oshiriladi.

Oldingi tahrirga qarang.

Iste'molchi tomonidan tabiiy gazdan noqonuniy foydalanganligi uchun gaz hajmlari va narxi hisob-kitob kunida amalda bo'lgan eng yuqori tarif bo'yicha ta'minotchi tashkilotning vakolatli xodimi yoki O'zenergoinspeksiya mutaxassislari tomonidan gazdan foydalanish uskunasi to'liq sutka davomida (24 soat) to'liq quvvat bo'yicha (amalda aniqlangan ma'lumotlar asosida maishiy iste'molchilarga belgilangan oylik iste'mol me'yori bo'yicha) ishlashi hisobidan (yoki standart gazdan foydalanish uskunasi mavjud emasligida gaz tarmog'iga ulangan quvurning o'tkazish imkoniyati hisobidan) kelib chiqib, quyidagi davrlardan boshlab mazkur Qoidalar buzilganligi aniqlangan kunga qadar hisoblanadi:

(134-bandning to'rtinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

vakolatli tashkilotlardan ruxsat olmasdan, LTHlarisiz, shartnomasiz tabiiy gazdan foydalanish aniqlanganda — gaz hajmlarining qiymati iste'molchi davlat ro'yxatidan rasmiy o'tkazilgan kundan boshlab (tegishli tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo'lganda) hisoblangan vaqt mobaynida, biroq da'vo muddatidan ko'p bo'lmagan davrda;

hisoblagichga va/yoki masofadan turib o'chirib-yoqish klapaniga qasddan shikast yetkazish aniqlanganda — TGNHATda so'nggi ma'lumot mavjud bo'lgan kundan, ushbu ma'lumotlar mavjud bo'lmaganda gaz ta'minoti tashkiloti vakolatli xodimlar tomonidan so'nggi ko'rikdan o'tkazilgan davrdan boshlab;

o'chirish qurilmalari, gazdan foydalanish uskunalari yoki hisoblagichga o'rnatilgan plombalarni buzilishi aniqlanganda — gaz ta'minoti tashkilotining vakolatli xodimi tomonidan so'nggi ko'rikdan o'tkazilgan davrdan, biroq ushbu plomba o'rnatilgan kundan ko'p bo'lmagan davrdan boshlab;

tabiiy gaz hisobini yuritmasdan yoki o'rnatilgan hisoblagichdan foydalanmasdan tabiiy gazni ishlatish aniqlanganda — gaz ta'minoti tashkilotining vakolatli xodimi tomonidan so'nggi ko'rikdan o'tkazilgan vaqt mobaynida, biroq da'vo muddatidan ko'p bo'lmagan davrdan boshlab;

gaz quvurlari yoki GTSHlarda, gaz taqsimlash tarmoqlarini texnologik ish rejimini buzishga olib keladigan qurilmalar o'rnatilganda — gaz ta'minoti tashkilotining vakolatli xodimi tomonidan so'nggi ko'rikdan o'tkazilgan vaqtdan boshlab;

hisoblagichlarda gaz hajmlarini hisobga olishni noto'g'ri ko'rsatish maqsadida hisoblagichning ishlab chiqaruvchi tomonidan o'rnatilgan ichki qismlarini o'zboshimchalik bilan o'zgartirish, hisoblagichning konfiguratsiyasi va sozligini o'zgartirish, ruxsat etilmagan modem yoki boshqa aloqa vositalarini ruxsatsiz ulanganda — ruxsatsiz aralashilgan kundan boshlab (aralashish holati va sanasini tasdiqlovchi hujjatlar (ma'lumotlar) mavjud bo'lganda), lekin oxirgi qiyoslovdan o'tkazilgan kundan oshmagan davrdan boshlab;

hisoblagichning xotirasidagi ma'lumotlarni iste'molchining aybi bilan qisman yoki to'liq yo'q qilinganda — ma'lumotlar yo'qolgan davrdan boshlab;

hisoblagichni ulash tartibi va sxemasi o'zboshimchalik bilan o'zgartirilganda — gaz ta'minoti tashkilotining vakolatli xodimi tomonidan hisoblagich so'nggi xatlovdan o'tkazilgan vaqtdan

boshlab hisoblanadigan davr mobaynida, lekin oxirgi qiyoslovdan o'tkazilgan kundan oshmagan davrdan boshlab;

hisoblagichdan tashqari vizual aniqlab bo'lmaydigan yashirin yo'llar bilan, jumladan, gaz quvurlari (tarmoqlari), baypas liniyalari va boshqalarni yashirincha montaj qilish orqali ulanganda — korxona faoliyat boshlagan (ro'yxatdan o'tgan kundan) yoki oxirgi xatlovdan o'tkazilgan kundan boshlab, biroq da'vo muddatidan ko'p bo'lmagan davrdan boshlab;

tabiiy gazdan noqonuniy foydalanish maqsadida iste'molchi tomonidan hisoblagichdan tashqari vizual aniqlab bo'ladigan yo'llar bilan, jumladan gaz quvurlari (tarmoqlari), baypas liniyalari va boshqa jihozlarni montaj qilish orqali ulanish aniqlanganda — gaz ta'minoti tashkilotining vakolatli xodimi tomonidan so'nggi xatlov o'tkazilgan vaqtdan boshlab hisoblanadigan davr mobaynida, biroq uch oydan kam bo'lmagan davrdan boshlab;

gaz iste'moli hajmiga ta'sir ko'rsatadigan boshqa noqonuniy xatti-harakatlar aniqlanganda — hisoblagichga ruxsatsiz aralashilgan kundan boshlab (aralashish holati va sanasini tasdiqlovchi hujjatlar (ma'lumotlar) mavjud bo'lganda), biroq da'vo muddatidan ko'p bo'lmagan davrdan boshlab;

hisoblagichning qiyoslovdan o'tkazish muddati o'tib ketganda, bunda ushbu hisoblagich nosoz deb topilgan taqdirda — hisoblagichning qiyoslov muddati o'tib ketgan davrdan boshlab;

[Oldingi tahrirga qarang.](#)

hisoblagichning ruxsat etilgan maksimal soatlik o'tkazish quvvatidan ortib ketishi aniqlanganda — plombalanmagan gaz jihozlarining to'la quvvati bo'yicha to'liq ishlagan vaqt uchun (daqiqalar soatga tenglashtirilgan holda) hisobga olinmagan davrlar uchun, biroq da'vo muddatidan ko'p bo'lmagan davrga;

o'zboshimchalik bilan hisoblagichning ruxsat etilgan maksimal o'lchash chegarasidan (diapazonidan) chetga chiqqan holda LTHdan tashqari ortiqcha gazdan foydalanish uskunasi o'rnatish aniqlanganda — gazdan foydalanish uskunasi o'rnatilgan (tegishli tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo'lganda) kundan boshlab hisoblangan vaqt mobaynida, biroq uch oydan ko'p bo'lmagan davrda;

(134-band O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qaroriga asosan o'n yettinchi va o'n sakkizinchi xatboshilar bilan to'ldirilgan)

hisoblagichning manifold qurilmasi jo'mraklariga tashqi ta'sir ko'rsatish, harorat o'lchagichiga har xil isitish moslamalarini o'rnatish holatlari aniqlanganda — gaz ta'minoti tashkilotining vakolatli xodimi tomonidan plomba o'rnatilgan kundan boshlab, biroq uch oydan kam bo'lmagan davrdan boshlab.

Bunda iste'molchi tomonidan foydalanilgan tabiiy gaz hajmlarining hisobotga olingan miqdorlari, shuningdek muayyan davrlarda Hukumatning tegishli topshiriqlari, yuqori turuvchi vazirlik va idoralarning ko'rsatmalariga asosan iste'molchilarga tabiiy gazni yetkazib berilishi cheklangan davrlar (tegishli tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo'lgan taqdirda) inobatga olinadi.

Mazkur Qoidalarni buzganlik holatlari aniqlanganda gaz hajmini hisoblash jarayoniga vakolati bo'lgan xodimlardan tashqari boshqa shaxslarning aralashuviga qat'iyon yo'l qo'yilmaydi.

Mazkur Qoidalarning 129-bandida [ikkinchi qismida](#) keltirilgan qoidabuzarliklar uchun qo'shimcha gaz hajmi hisoblanmaydi, biroq ushbu holatlar iste'molchini ma'muriy javobgarlikka tortishga asos bo'ladi.

[Oldingi tahrirga qarang.](#)

Vakolatli tashkilotlardan ruxsat olmasdan, LTHlarisiz, tabiiy gazni yetkazib berish shartnomasiz va hisoblagichsiz tabiiy gazdan foydalanish — yuridik shaxslardan sarflangan tabiiy gaz qiymatining uch baravari miqdorida o'suvchi koeffitsiyent qo'llaniladi.

(134-bandning yigirma uchinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

[Oldingi tahrirga qarang.](#)

Gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti vakolatli xodimi tomonidan hisoblagich va o'lchov uzellariga belgilangan tartibda plombalar o'rnatilmaganligi (simlarning tarang tortilmaganligi, ya'ni simni uzmagani yoki plombalarni buzmagani holda ularni yechish orqali manifold jo'mraklari, kalibrlash boltlari, impulsli tarmoq jo'mraklarga ta'sir ko'rsatish imkonini beradigan holatda

o'rnatilganligi) natijasida iste'molchi tomonidan tabiiy gazdan noqonuniy foydalanish holati aniqlangan taqdirda, gaz ta'minoti tashkiloti mas'ul xodimi qonunchilikda belgilangan tartibda javobgarlikka tortilishiga sabab bo'ladi.

(134-band O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qaroriga asosan yigirma to'rtinchi xatboshi bilan to'ldirilgan)

135. Mazkur Qoidalarining 130-bandida keltirilgan holatlar bo'yicha hisob-kitoblar quyidagi tartibda amalga oshiriladi:

iste'molchilarning aybisiz hisoblagich texnik jihatdan nosoz holatga kelganligi aniqlanganda (to'xtab qolganda) — TGNHATda so'nggi ma'lumot mavjud bo'lgan kundan, ushbu ma'lumotlar mavjud bo'lmaganda esa gaz ta'minoti tashkilotining vakolatli xodimi tomonidan so'nggi ko'rikdan o'tkazilgan davr uchun oxirgi gaz sarfi hisoboti ko'rsatkichlarning o'rtacha miqdoridan kelib chiqqan holda hisoblanadi;

hisoblagichning xotirasidan unga tashqi ta'sir ko'rsatmagan holda ma'lumotlar to'liq yoki qisman yo'qolib qolganda — TGNHATda mavjud ma'lumotlar bo'yicha (bunda yozgi va qishki mavsumdagi iste'mol hajmlari inobatga olinishi lozim), TGNHATda ma'lumotlar mavjud bo'lmagan taqdirda, so'nggi ma'lumotlar tahlili asosida gaz sarfi hisoboti ko'rsatkichlarining o'rtacha miqdoridan kelib chiqqan holda hisoblanadi.

136. Mazkur Qoidalarining 129, 130 va 134-bandlarida qayd etilgan qoidabuzarlik holatlari aniqlanganda, foydalanilgan gaz hajmlari qiymatining qoplanishi iste'molchilarni qonunchilik hujjatlarida belgilangan boshqa javobgarliklardan ozod qilmaydi.

137. Aniqlangan qoidabuzarlik holati yuzasidan rasmiylashtirilgan dalolatnoma, gaz hajmini hisoblash dalolatnomasi va holatga aloqador boshqa hujjatlar hamda olingan ashyolar, dalillar va buyumlar qonuniy choralarni ko'rish uchun tegishlilikiga ko'ra o'n ish kuni ichida vakolatli organlarga taqdim etilishi kerak.

12-bob. 100 kVt.dan ortiq quvvatga ega bo'lgan gazdan foydalanish uskunalarini ishlatadigan iste'molchilar tomonidan tabiiy gazdan oqilona, xavfsiz foydalanish va uni me'yorlash

138. Iste'molchilar tomonidan tabiiy gazdan foydalanilgan holda ishlab chiqarilayotgan mahsulot yoki bajarilayotgan ishlar (xizmatlar) birligiga natura hoida va shartli ravishda hisoblangan gaz sarfining tasdiqlangan me'yorlariga ega bo'lishlari kerak.

139. Ishlab chiqarishning barcha darajalarida gaz sarfini me'yorlash qonunchilik hujjatlarida hamda texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlarda belgilangan me'yorlar va qoidalariga muvofiq amalga me'yorlanadi.

140. Gazdan foydalanish uskunalarini ishlatadigan tashkilotlar ushbu uskuna uchun gaz sarfining individual me'yorlariga ega bo'lishi, ular mavjud bo'lmaganda esa, loyihalashtirish yoki ixtisoslashtirilgan tashkilotlarni jalb etgan holda ularning texnik asoslangan me'yorlarini ishlab chiqishi kerak.

141. Yoqilg'i-energiya resurslarini ishlatadigan iste'molchilarni energetika tekshiruvidan va ekspertizadan o'tkazish qoidalariga muvofiq iste'molchilar ixtisoslashgan tashkilotlarni (energiya auditorlarini) jalb etgan holda yoqilg'i-energiya resurslaridan oqilona va samarali foydalanish maqsadida energetika tekshiruvini o'tkazishi kerak.

Oldingi tahrirga qarang.

Yoqilg'i-energiya resurslaridan yoki ularning turlaridan har birining jami iste'moli yiliga besh yuz tonnadan ortiq shartli yoqilg'ini tashkil qiladigan iste'molchilar energetika tekshiruvlaridan majburiy o'tkazilishi kerak.

(141-bandning ikkinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qarori tahririda)

Yoqilg'i-energiya resurslarini energetika tekshiruvi natijalari bo'yicha energiya auditorlari tomonidan yoqilg'i-energiya resurslaridan foydalanishda qoida buzilishlarni bartaraf etishga doir tavsiyalar hamda ulardan foydalanish samaradorligini oshirish bo'yicha tashkiliy-texnik tadbirlar ro'yxati iste'molchining obyektlarida texnik imkoniyatlar mavjud bo'lganda ikkilamchi energiya resurslaridan foydalanishni nazarda tutilgan holda beriladi.

142. Tabiiy gazni sarflash me'yorlari iste'molchi tomonidan tasdiqlanadi va gazdan samarali va oqilona foydalanishni hisobga olgan holda qayta ko'rib chiqilishi, takomillashtirilishi kerak.

143. Yil mobaynida tasdiqlangan me'yorlar uskunalar almashtirilgan yoki rekonstruksiya qilingan jihozlarning turlari, foydalanadigan xomashyoning tarkibi o'zgargan hollarda gaz sarfining o'zgarishiga sabab bo'lgan yoqilg'i-energiya resurslarini tejash bo'yicha zarur tashkiliy-texnik tadbirlar bajarilishini hisobga olgan holda qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

144. Tabiiy gazni sarflash me'yorlariga rioya qilinishi hamda undan samarali va oqilona foydalanish yuzasidan ichki nazorat tabiiy gazni iste'mol qiluvchi tashkilot rahbarlari tomonidan amalga oshiriladi.

13-bob. Gaz ta'minoti tashkilotining tabiiy gaz hisoboti balansini tuzish tartibi

145. Gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti gaz taqsimlash tarmoqlari orqali olingan tabiiy gazning qabul qilingan va taqsimlangan hajmi bo'yicha hisobot balansini (keyingi o'rinlarda — tabiiy gaz balansini) tuzadi.

146. Hisobot davri uchun tabiiy gaz balansini olingan tabiiy gaz umumiy hajmini uning taqsimlangan hajmlari yig'indisiga tengligi asosida quyidagilar bo'yicha aniqlanadi:

iste'molchilarga sotilgan tabiiy gaz hajmi (shu jumladan, noqonuniy foydalanish holatlarida iste'molchilar tomonidan sarf qilingan gaz hajmi);

foydalanish va texnologik ehtiyojlar uchun sarflangan tabiiy gaz hajmi (qonunchilik hujjatlarida hamda texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlar asosida tartibga solinadi);

tabiiy gazni yo'qotish hajmlari (qonunchilik hujjatlarida hamda texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlar asosida tartibga solinadi);

tabiiy gazning gaz tarmoqlaridagi texnologik qoldiqlari;

qabul qilingan va taqsimlangan tabiiy gaz hajmlari orasidagi musbat va manfiy farqlar.

147. Musbat farq vujudga kelganda, ya'ni taqsimlangan tabiiy gaz hajmi qabul qilingan tabiiy gaz hajmidan ortiq bo'lganda, mazkur farq hisobotda ma'lumot o'rnida ko'rsatilib, yetkazib berilgan tabiiy gaz hajmiga (hajm oshmagan holda) ta'sir qilmaydi.

148. Manfiy farq vujudga kelganda, ya'ni taqsimlangan tabiiy gaz hajmi qabul qilingan tabiiy gaz hajmidan kam bo'lganda, mazkur farq hisobotda tabiiy gaz tannarxiga qo'shib hisoblanadi. Bunda uzoq vaqt davomida tabiiy gazning talon-toroj qilinishi oqibatida aniqlangan tabiiy gaz hajmlari hisobot davri yakunida tabiiy gaz hajmida vujudga kelgan manfiy farq hisobidan chiqariladi.

149. "O'ztransgaz" AJ va "Hududgazta'minot" AJ (keyingi o'rinlarda — jamiyatlar) boshqaruv organlari tomonidan har bir hisobot yili yakunida qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda tabiiy gaz balansida vujudga kelgan farqlar yuzasidan quyidagi qarorlardan biri qabul qilinadi:

manfiy farqning qoldiq hajmi keyingi hisobot oylari yakuni bilan asoslangan holda texnik hisobotlarda qayd etiladi, asoslanmagan gaz hajmlari esa gaz ta'minoti tashkilotining kelgusi davr tabiiy gaz balansiga o'tkaziladi;

musbat farqning qoldiq summasi jamiyatning daromadi deb tan olinadi.

Jamiyatlar ularning boshqaruv organlari tomonidan hisobot yili yakuni bo'yicha qabul qilingan va taqsimlangan tabiiy gaz hajmlari bo'yicha vujudga kelgan farqlar yuzasidan qabul qilingan qarorlarini Energetika vazirligiga taqdim etadi.

150. Gaz ta'minoti tashkiloti qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda har oyda manfiy farqning vujudga kelish sabablarini aniqlashi va bunda:

aniqlangan va asoslangan manfiy farq bo'yicha hisoblangan gaz hajmlari asosida qarzдорlik keyingi hisobot oyi yakuniga qadar qoidabuzarlik sodir etgan iste'molchilar ro'yxatini shakllantirib, gazni belgilangan sotish narxlarida undirish choralari ko'rishi, tabiiy gazning gaz taqsimlash tarmoqlari orqali yetkazib berishda yo'qotishlarni ruxsat etilgan me'yorlarini ishlab chiqishi va tasdiqlash uchun tabiiy gaz bozorini rivojlantirish va tartibga solish bo'yicha vakolatli organga kiritishi;

aniqlangan, lekin asoslanmagan manfiy farq bo'yicha hisoblangan gaz hajmlari bo'yicha keyingi hisobot oyiga qadar ushbu asossiz yo'qotishlarga yo'l qo'ygan gaz ta'minot tashkilotlarining aybdor xodimlari yoki iste'molchilarga nisbatan qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda zarur

choralarni (shu jumladan hisoblangan gaz hajmlari bo'yicha qarzдорlikni gazni sotib olish narxlarida undirish) ko'rishi shart.

151. "O'ztransgaz" AJ va "Hududgazta'minot" AJlarda tabiiy gaz hajmlari bo'yicha yuzaga kelgan manfiy farqning qoldiq summasi faqatgina Vazirlar Mahkamasining tegishli qarorlari asosida ushbu jamiyatlarning "davriy xarajatlari"ga o'tkaziladi.

14-bob. Tabiiy gazdan foydalanish qoidalarini buzganlik uchun javobgarlik

152. Gaz ta'minoti (gaz uzatish) tashkiloti va iste'molchilar mazkur Qoidalarda belgilangan talablarni buzilishiga yo'l qo'yilganlik uchun qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda javobgar bo'ladilar.

Tabiiy gazdan foydalanish
qoidalariga

ILOVA

Tabiiy gazni yetkazib berishning alohida tartibi belgilanadigan strategik tashkilotlar ro'yxati

I. Issiqlik elektr stansiyalari:

1. "Navoiy IES" AJ
2. "Sirdaryo IES" filiali
3. "Toshkent IES" AJ
4. "Yangi Angren IES" AJ
5. "Toshkent IEM" filiali
6. "Farg'ona IEM" filiali
7. "Tolimarjon IES" AJ
8. "Muborak IEM" filiali
9. "Taxiatosh IES" AJ
10. "To'raqo'rg'on IES" filiali
11. Aksa Enerji Toshkent — 1 IES
12. Aksa Enerji Toshkent — 2 IES
13. Aksa Enerji Buxoro IES
14. Jengiz Enerji Toshkent IES
15. Jengiz Enerji Sirdaryo IES
16. Odash Enerji Xorazm IES
17. Akva Sirdaryo — 2 IES
18. EDF Sirdaryo — 3 IES
19. Stoun Siti Enerji Surxondaryo IES

II. Kimyo sanoati korxonalari:

1. "Navoiyazot" AJ
2. "Maksam-Chirchiq" AJ
3. "Farg'onaazot" AJ

III. O'zbekiston Respublikasi Qurilish va uy-joy kommunal xo'jaligi vazirligi, "Issiqlik elektr stansiyalari" AJ va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari tuzilmasiga kiradigan issiqlik va elektr energiyasini ishlab chiqarish tashkilotlari

Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 31-
maydagi 319-son qaroriga
3-ILOVA

O'zbekiston Respublikasi Hukumatining o'z kuchini yo'qotgan deb e'tirof etilayotgan ayrim qarorlari

RO'YXATI

1. Vazirlar Mahkamasining “Elektr energiyasi va tabiiy gazdan foydalanish tartibini takomillashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2018-yil 12-yanvardagi 22-son [qarori](#);

2. Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish, shuningdek, ba’zi qarorlarini o‘z kuchini yo‘qotgan deb hisoblash to‘g‘risida (O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Prokuratura organlarining qabul qilinayotgan normativ-huquqiy hujjatlar ijrosini ta'minlashdagi faoliyati samaradorligini oshirish bo'yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2018-yil 15-fevraldagi PF-5343-son Farmoni)” 2018-yil 30-martdagi 252-son qaroriga 1-ilovaning [3-bandi](#).

3. Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga o‘zgartirishlar va qo‘shimcha kiritish, shuningdek ba'zi qarorlarini o‘z kuchini yo‘qotgan deb hisoblash to‘g‘risida” 2018-yil 6-iyundagi 428-son qaroriga 1-ilovaning [3-bandi](#).

4. Vazirlar Mahkamasining “Neft-gaz tarmog‘ida litsenziyalash tartibotlarini qisqartirish va soddalashtirish, shuningdek, biznesni yuritishni yaxshilash chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2018-yil 12-iyundagi 444-son qaroriga 6-ilovaning [3-bandi](#).

5. Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Elektr energiyasi va tabiiy gazdan foydalanish tartibini takomillashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2018-yil 12-yanvardagi 22-son qaroriga o‘zgartirishlar va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida” 2018-yil 20-oktabrdagi 838-son [qarori](#).

6. Vazirlar Mahkamasining “Elektr energiyasi va tabiiy gazdan foydalanish tartibini takomillashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2018-yil 12-yanvardagi 22-son qaroriga o‘zgartirishlar kiritish to‘g‘risida” 2019-yil 28-fevraldagi 182-son [qarori](#).

7. Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga kiritilayotgan o‘zgartirish va qo‘shimchalar (O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Sanoat, radiatsiya va yadro xavfsizligi sohasida davlat boshqaruvi va nazorati tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2018-yil 12-dekabrdagi PF-5594-son Farmoni va O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi Sanoat xavfsizligi davlat qo‘mitasi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida” 2018-yil 12-dekabrdagi PQ-4058-son qarori)” 2019-yil 6-martdagi 195-son qaroriga ilovaning [45-bandi](#).

8. Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida” 2019-yil 24-martdagi 243-son [qarori](#).

9. Vazirlar Mahkamasining “Yoqilg‘i-energetika resurslarining ayrim turlari uchun tarif siyosatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2019-yil 31-maydagi 452-son qaroriga ilovaning [2-bandi](#).

10. Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish, shuningdek, ba'zilarini o‘z kuchini yo‘qotgan deb hisoblash to‘g‘risida (O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Axborot sohasi va ommaviy kommunikatsiyalarni yanada rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2019-yil 2-fevraldagi PF-5653-son Farmoni va “O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida” 2019-yil 2-fevraldagi PQ-4151-son qarori)” 2019-yil 3-iyundagi 457-son qaroriga 1-ilovaning [32-bandi](#).

[Oldingi tahrirga qarang.](#)

(11-band O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 25-sentabrdagi 603-sonli qaroriga asosan o‘z kuchini yo‘qotgan)

12. Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga o‘zgartirishlar va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida (O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Jahon banki va Xalqaro moliya korporatsiyasining “Biznes yuritish” yillik hisobotida O‘zbekiston Respublikasining reytingini yaxshilashga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” 2019-yil 5-fevraldagi PQ-4160-son qarori)” 2019-yil 9-iyuldagi 567-son qaroriga ilovaning [4-bandi](#).

13. Vazirlar Mahkamasining “Yoqilg‘i-energetika resurslarining narxlari va tariflarini o‘zgartirish to‘g‘risida” 2019-yil 30-iyuldagi 633-son qaroriga 2-ilovaning [3-bandi](#).

14. Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 12-yanvardagi 22-son qarori bilan tasdiqlangan Elektr energiyasidan foydalanish qoidalariga qo‘shimcha kiritish to‘g‘risida” 2019-yil 9-dekabrdagi 979-son [qarori](#).

15. Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish, shuningdek, ba'zilarini o'z kuchini yo'qotgan deb hisoblash to'g'risida (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Monopoliyaga qarshi kurashish qo'mitasi faoliyatini tashkil etish to'g'risida" 2019-yil 24-yanvardagi PQ-4126-son qarori)" 2019-yil 19-dekabrdagi 1014-son qaroriga ilovaning [58-bandi](#).

16. Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga o'zgartirishlar kiritish to'g'risida (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Mehnatga haq to'lash, pensiyalar va boshqa to'lovlar miqdorlarini aniqlash tartibini takomillashtirish to'g'risida" 2019-yil 21-maydagi PF-5723-son Farmoni)" 2019-yil 28-dekabrdagi 1046-son qaroriga ilovaning [196-bandi](#).

17. Vazirlar Mahkamasining "Tovar xom ashyo birjalari faoliyatiga ilg'or axborot texnologiyalarini keng joriy etish va elektron tijorat faoliyatini izchil rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2020-yil 18-martdagi 170-son qaroriga 4-ilovaning [3-bandi](#).

18. Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Hukumatining ayrim qarorlariga o'zgartirishlar va qo'shimchalar kiritish, shuningdek, ba'zilarini o'z kuchini yo'qotgan deb hisoblash to'g'risida" 2020-yil 3-iyundagi 348-son qaroriga 1-ilovaning [10-bandi](#).

19. Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni ro'yxatga olish tartibini soddalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2020-yil 28-sentabrdagi 593-son qaroriga 4-ilovaning [50-bandi](#).

20. Vazirlar Mahkamasining "Strategik tashkilotlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash va ularda qo'shimcha mahsulot ishlab chiqarish uchun qulay shart-sharoit yaratish chora-tadbirlari to'g'risida" 2021-yil 1-iyuldagi 412-son qarorining [3-bandi](#).

21. Vazirlar Mahkamasining "Ko'chma savdo faoliyatiga zamonaviy axborot texnologiyalarini yanada keng joriy etish hamda savdo avtomati orqali chakana savdo faoliyatini tartibga solish chora-tadbirlari to'g'risida" 2021-yil 3-avgustdagi 485-son qaroriga 5-ilovaning [4-bandi](#).

22. Vazirlar Mahkamasining "Yaratilgan yangi ish o'rinlarini hisobga olish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" 2022-yil 21-dekabrdagi 717-son qaroriga 2-ilovaning [7-bandi](#).

23. Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 15-iyuldagi 294-son qaroriga 4-ilovaning 1-bandi.

24. Vazirlar Mahkamasining "Yoqilg'i-energetika sohasida bozor mexanizmlarini joriy etishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 15 sentabrdagi 475-son qaroriga 4-ilovaning [1-bandi](#).

(Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 10.06.2024-y., 09/24/319/0406-son; 28.09.2024-y., 07/24/339/0758-son; 25.11.2024-y., 09/24/780/0962-son; 30.11.2024-y., 09/24/803/0997-son; 23.12.2024-y., 09/24/859/1047-son; 30.12.2024-y., 09/24/894/1094-son; 05.05.2025-y., 09/25/289/0406-son)